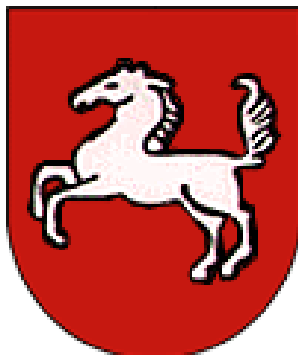

ZAŁĄCZNIK NR 1 do
Uchwały nr XXV/87/2008.
Rady Gminy Wojstawice
z dnia 12 grudnia 2008 roku

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO

GMINY WOJSŁAWICE na lata 2008 – 2015

Opracowanie:

dr Mariusz Wiktor Sienkiewicz

Ul. Unicka 4, lok. 206
20-126 Lublin
Tel./fax: 081 442 00 15
e-mail: fundacja@rozwojlokalny.pl

Preambuła

Proces planowania strategicznego stanowi jeden z podstawowych warunków sprawnego i efektywnego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Planowanie pomaga bardziej wydajnie gospodarować zasobami, przewidywać problemy, które mogą pojawić się w niedalekiej przyszłości, aby odpowiednio wcześniej zacząć im przeciwdziałać. Opracowany plan strategiczny umożliwi uporządkowanie i odpowiednie rozłożenie w czasie planowanych działań. Pozwala to na uniknięcie realizacji projektów *ad hoc*, nie powiązanych ze sobą logicznie i nie wpisujących się w ciąg przyczynowo – skutkowy. Strategia rozwoju jednostki samorządu terytorialnego pokazuje, że planowane do realizacji zadania są konsekwencją strategicznego myślenia o rozwoju.

Planowanie strategiczne rozwoju Gminy Wojstawice prowadzone jest systematycznie od kilku lat. Wyrazem tego rodzaju polityki podjętej przez Gminę są wypracowane wcześniej i wdrażane dokumenty strategiczne, jak:

1. Strategia Rozwoju Gminy Wojstawice na lata 2000-2010;
2. Lokalny Plan Rozwoju Gminy Wojstawice na lata 2007 – 2015;

Niniejsza Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2015 ma na celu weryfikację i aktualizację planów strategicznych Gminy w kontekście uwarunkowań nowego okresu programowania środków z Funduszy Unijnych na lata 2007 – 2013.

SPIS TREŚCI

I. CEL, METODOLOGIA I HORYZONT CZASOWY STRATEGII	5
II. DIAGNOZA STRATEGICZNA	8
1. Przestrzeń i środowisko	8
1.1. Położenie Gminy Wojstawice	8
1.2. Charakterystyka sieci osadniczej.....	11
1.3. Historia	11
1.4. Zasoby środowiska przyrodniczego	19
1.6. Zabytki architektury.....	22
2. Sfera społeczna	27
2.1. Demografia	27
2.2. Aktywność zawodowa	30
2.3. Rynek pracy	32
2.4. Udział w kulturze	34
3. Sfera gospodarcza	38
3.1. Struktura podstawowych branż gospodarki	38
3.2 Rolnictwo	39
3.3 Przedsiębiorczość – podmioty gospodarcze.....	41
3.4. Turystyka.....	43
4. Infrastruktura techniczna	45
4.1. Infrastruktura komunikacyjna	45
4.2. Infrastruktura ochrony środowiska.....	47
4.3. Infrastruktura energetyczna	49
5. Infrastruktura społeczna	51
5.1. Szkolnictwo.....	51
5.2. Sport i rekreacja	53
5.3. Instytucje związane z kulturą.....	54
5.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	54
5.5. Podstawowe instytucje usług administracyjnych i społecznych.....	56
6. Zarządzanie	58
6.1. Zarządzanie i możliwości budżetowe	58
6.2. Planowanie strategiczne.....	59
6.3. Promocja	59
6.4 Organizacje pozarządowe	60
6.5 Współpraca międzynarodowa	61
III. GMINA NA TLE WYBRANYCH GMIN REGIONU	63
IV. ANALIZA SWOT	64
V. WNIOSKI I REKOMENDACJE	70
VI. ANALIZA PROBLEMÓW GMINY WOJSŁAWICE	73
VII. MISJA, WIZJA - CEL GENERALNY STRATEGII	75
VIII. CELE STRATEGICZNE - OBSZARY PRIORYTETOWE	77
IX. CELE OPERACYJNE - KIERUNKI DZIAŁAŃ	83
X. ZGODNOŚĆ ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI	92
XI. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA	97
XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	112

XIII. KONSULTACJE SPOŁECZNE	113
XIV. ANALIZY BUDŻETOWE - WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY	116
XV. ZAŁĄCZNIKI.....	124

I. CEL, METODOLOGIA I HORYZONT CZASOWY STRATEGII

Strategia rozwoju stanowi instrument prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego polityki rozwoju. Jest dokumentem długookresowym, określającym generalny kierunek działania gminy oraz przedstawiającym metody i narzędzia jego wdrażania. Ze względu na swój otwarty charakter – możliwość aktualizacji i zmian – proces planowania strategicznego pozwala na elastyczne dostosowywanie i korygowanie celów strategicznych w kontekście zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych gminy.

Strategie rozwoju lokalnego zostały usankcjonowane w art. 9 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku „O zasadach prowadzenia polityki rozwoju”.

Zatem opracowanie strategii rozwoju jest podstawowym zadaniem, które stoi przed samorządem gminy. Waga tego dokumentu wynika ze znaczenia celów, którym strategia służy. Są nimi:

- planowanie własnych działań samorządu;
- pozyskiwanie wsparcia ze strony rządu i środków z Unii Europejskiej;
- organizowanie wspólnego wysiłku wszystkich instytucji i społeczności lokalnej, zaangażowanych w rozwój gminy;

Strategia rozwoju lokalnego może być określona jako koncepcja działania zmierzającego do zrównoważonego i długotrwałego rozwoju, przedstawiona w formie zwięzłego dokumentu zawierającego procedury osiągania zamierzonych celów. Dokument taki powinien składać się z: diagnozy stanu istniejącego, analizy słabych i mocnych stron, celu strategicznego i celów pośrednich, części dotyczącej sposobu realizacji złożonych celów, z wyszczególnieniem roli poszczególnych podmiotów, mechanizmu monitorowania i korygowania wdrażanej strategii. Dla efektywności realizowanej strategii istotne znaczenie posiada zaangażowanie w proces jej opracowywania przedstawicieli wszystkich znaczących instytucji i grup interesów w regionie. Strategia jest dokumentem, który jest punktem

wyjścia do opracowania planu finansowo – rzeczowego, czyli ustalenia, na jakie działania i w jakiej wartości będą wydatkowane środki publiczne, którymi dysponuje samorząd.

Niniejsza Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008–2015 opracowana została przy zastosowaniu następującej metodologii:

I. Część diagnostyczna

- analiza opisowa Gminy w różnych aspektach: położenie geograficzne, zasoby naturalne, sfera i infrastruktura społeczna, infrastruktura techniczna, sfera gospodarcza, zarządzanie, itd.;
- analiza SWOT, określenie głównych problemów i uwarunkowań;
- sformułowanie wniosków i rekomendacji;

II. Część strategiczna

- określenie misji, wizji i celu generalnego strategii;
- wskazanie priorytetów rozwoju oraz celów strategicznych;
- wskazanie celów operacyjnych i zadań;
- opracowanie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego w kontekście możliwości budżetu gminy, zbieżnego z celami inwestycyjnymi;
- określenie systemu wdrażania i monitorowania.

Nieodłącznym elementem i walorem zastosowanej metodologii jest partycypacja społeczna w procesie opracowywania strategii. Dzięki temu strategia uwzględnia potrzeby społeczne i ma wsparcie lokalnej społeczności w fazie jej wdrażania.

Planowanie rozwoju gminy na szczeblu lokalnym umożliwia:

- Uwypuklenie interesów społeczności lokalnej;
- Zapewnienie mieszkańcom, a także podmiotom gospodarczym poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji;
- Eliminację lub złagodzenie konfliktów w rozwoju Gminy;
- Zapewnienie takiego rozwoju gospodarczego, społecznego i środowiskowego gminy, który nie zakłóci form ekorozwoju;

- Podniesienie walorów gminy w aspekcie kulturowym, turystycznym, gospodarczym;
- Tworzenie korzystnego wizerunku Gminy;
- Zwiększenie zaufania mieszkańców do władz lokalnych;
- Zapewnienie racjonalnego budżetu w stosunku do potrzeb i możliwości Gminy;
- Możliwość pozyskania środków pozabudżetowych na finansowanie przedsięwzięć służących rozwojowi Gminy;
- Zapewnienie mobilności działania w zakresie realizacji zarówno zadań obligatoryjnych, jak i zadań fakultatywnych samorządu lokalnego we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, jak też partnerami społecznymi.

II. DIAGNOZA STRATEGICZNA

1. Przestrzeń i środowisko

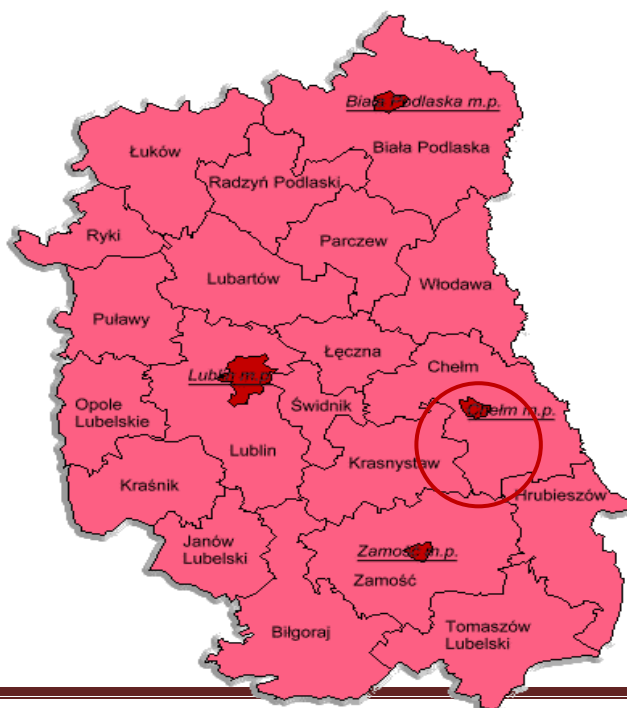
Zakres analizy:

- Umieszczenie Gminy w województwie i kraju;
- Charakterystyka sieci osadniczej;
- Opis zasobów naturalnych;
- Opis zasobów kulturowych;

1.1. Położenie Gminy Wojśławice

Gmina Wojśławice leży we wschodniej części Wyżyny Lubelskiej, w subregionie zwanym Działy Grabowieckie. Od północy graniczy z gminami Leśniowice i Żmudź, od zachodu z gminą Kraśniczyn, od wschodu z gminą Białopole, a od południa z gminami Grabowiec i Uchanie. Powierzchnia gminy wynosi 110 km², ludność (stan na 30.06.2006 r. wynosił 4347 osób) zamieszkuje w 23 miejscowościach, w których utworzono 26 sołectw.

Mapa Województwa Lubelskiego z podziałem na powiaty

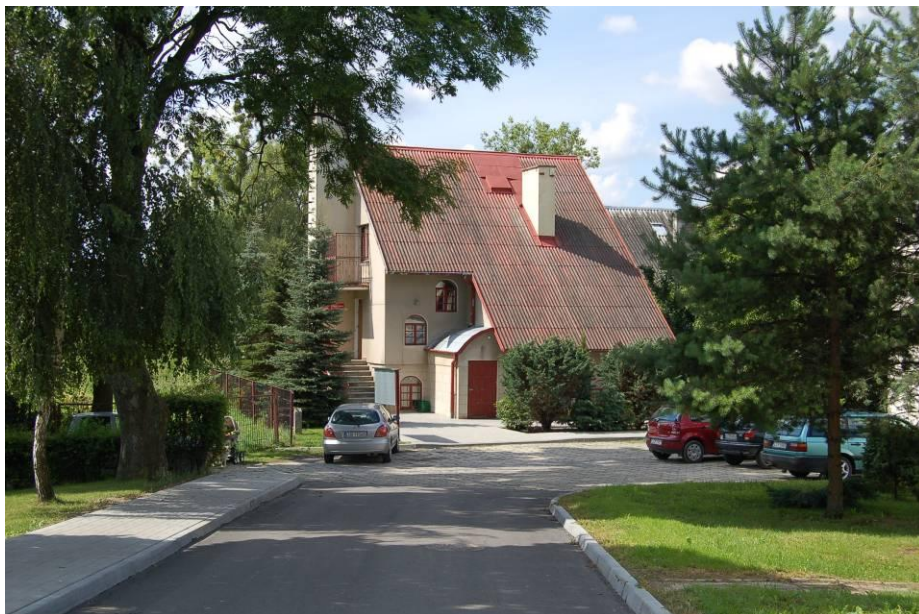

Siedziba gminy - Wojstawice jest dawnym miasteczkiem. Prawa miejskie otrzymała w 1440 r., straciła w wieku XIX. Pełni obecnie dla mieszkańców gminy funkcję ośrodka administracyjnego, handlowo - usługowego oraz kulturalnego.

Budynek Urzędu Gminy Wojstawice

Dawny babiniec. Wnętrze dawnej Synagogi. Obecnie budynek Urzędu Gminy Wojstawice.

1.2. Charakterystyka sieci osadniczej

W skład obszaru Gminy Wojstawice wchodzi 23 miejscowości, w których utworzono 26 sołectw: Czarnożoły, Huta, Krasne, Kukawka, Majdan, Majdan Kukawski (Kukawiecki), Majdan Ostrowski, Ostrów, Ostrów Kolonia, Partyzancka Kolonia, Popławy, Putnowice Kolonia, Putnowice Wielkie, Rożęcín, Stadarnia, Stary Majdan, Trościanka, Turowiec, Witoldów, Wojstawice, Wólka Putnowicka.

1.3. Historia

Początki Wojstawic sięgają najprawdopodobniej czasów Leszka Białego i legendarnego Wojstawa – założyciela wsi, od którego wzięta nazwę.

Osadnictwo w okolicach Wojstawic rozpoczęło się już w okresie neolitu. Świadczy o tym kamienny grób skrzynkowy odkryty na polach wsi Poniatówka w 1934 roku, pochodzący z połowy pierwszego tysiąclecia p.n.e. W Wojstawicach znajdowano również toporki, grociki z krzemienia, groby popielnicowe i wczesnośredniowieczne kurhany. Istnieją przypuszczenia, że zamek w Wojstawicach został wzniesiony w miejscu wcześniejszego grodu.

Najstarsza odnaleziona pisana wzmianka o Wojstawicach pochodzi z albumu studentów Akademii Krakowskiej z 1404 roku - zapisani są tam bracia Andreas, Nicolas, Johannes Roslay de Voyslawycze dioec. Chelmensis.

W roku 1434 pojawia się informacja o Wojstawicach jako wsi należącej do katolickiej parafii kumowskiej.

Około 1440 roku królewską wieś Wojstawice nadał Władysław Jagiełło na własność Janowi Ligęzie Czyżowskiemu herbu Półkozic, kasztelanowi krakowskiemu. Wtedy właśnie Wojstawice otrzymały prawa miejskie. Czyżowski ufundował drewniany kościół pw NMP i Wszystkich Świętych. Powstał również warowny zamek położony ok. 500 m na południowy wschód od miasta, na niedużym wzniesieniu, tuż za dawnym stawem.

W roku 1445 odnotowana jest pierwsza wzmianka o wojstawickich Żydach. Świadectwem wysokiego rozwoju Wojstawic jest fakt zwołania w 1466 roku sejmiku ziemi chełmskiej. W 1490 roku Tatarzy najechali i częściowo zniszczyli Wojstawice. Następnie przeszły w drodze spadku w ręce Jakuba Zakliki a od 1499 roku były w posiadaniu Hieronima Zakliki Czyżowskiego herbu Topór. Zwolnił on mieszkańców na 10 lat od obowiązków względem miasta i pomagał w odbudowie. W 1508 roku potwierdzono przywileje lokacyjne. W akcie powtórzenia lokacji miejskiej mowa jest o istniejącym w Wojstawicach kościele oraz trzech cerkwiach - św. Eliasza, św. Onufrego i św. Praksedy.

W 1629 roku miasto przeszło we władanie Janusza Tyszkiewicza – wojewody kijowskiego, a następnie jego spadkobierców. W 1636 roku z powodu pożaru spłonęły 64 domy.

Kolejnym właścicielem miasta był Stefan Stanisław Czarniecki. W 1703 roku Wojstawice odziedziczyła jego córka Zofia Aniela Potocka, żona Michała Potockiego – wojewody wołyńskiego.

W XVIII w. w Wojstawicach powstała gmina żydowska. W 1761 przybyła do miasta żydowska sekta frankistów.

W 1761 roku w wyniku oskarżenia o mord rytualny wygnano z Wojstawic ortodoksyjnych Żydów. Frankiści zdziesiątkowani czarną ospą ostatecznie opuścili miasto w 1763 roku. Ortodoksyjni Żydzi ponownie mogli się tu osiedlać od 1780 roku. Przy placu targowym, na południe od rynku została stworzona dzielnica żydowska. W 1780 roku powstała tam murowana bożnica, którą odbudowano w latach 90-tych.

W 1779 roku miasto dostała w spadku Humbelina z Potockich Kurdwanowska. Ponieważ chciała szybko odbudować strawione kolejnym pożarem miasto, zezwoliła na ponowne osiedlenie się Żydów, dając im przy tym szereg ulg. Zadłużone przez dzieci Humbeliny dobra odkupił Wojciech Poletyłło, kasztelan chełmski. W rękach tej rodziny pozostały aż do 1923 roku. Poletyłłowie powiększali majątek skupując sąsiednie wsie i rozwijając gospodarkę rolną.

W pierwszej połowie XIX wieku Alojzy Poletyłło, senator Królestwa Kongresowego rozbudował dwór oraz zbudował browar, gorzelnię, octownię, fabrykę sukna i fabrykę narzędzi rolniczych. We wsi Huta funkcjonowały: huta szkła i piec wapienniczy. Miasto było bardzo zaniedbane: ulice i rynek nie posiadały bruków, brak studni, zabudowa wyłącznie drewniana, chaotyczna, typu wiejskiego.

W 1863 roku oddział wojsk rosyjskich dokonał napadu na miasteczko. Splądrowano i zniszczono pałac Poletyłłów.

W 1869 rok władze carskie odebrały Wojstawicom prawa miejskie.

W 1915 roku wieś stała się terenem działań wojennych. W najbliższej okolicy zginęło w walkach ok. 1400 żołnierzy rosyjskich i niemieckich. Kolejny pożar strawił część rynku, ulice Chełmską i Krasnystawską. Podupadł też majątek Poletyłłów.

Na początku lat dwudziestych majątek Poletyłłów został rozparcelowany. Folwark rozpadł się a park został wycięty.

W 1916 r. Austriacy zbudowali kolej wąskotorową, która łączyła Wojstawice z Uchaniem. Odcinek rozebrano w 1942 roku.

Przed II wojną światową Wojstawice liczyły ok. 3200 mieszkańców, wśród których byli: Polacy, Żydzi i Ukraińcy.

W 1932 roku powstały w Wojstawicach dwie komórki Komunistycznej Partii Pracy. W czasie II wojny światowej przez Wojstawice przechodziły liczne oddziały wojska polskiego ze składu Frontu Północnego idące z rejonu Chełma na południe, w stronę Zamościa i Tomaszowa, m.in. grupa operacyjna kawalerii gen. Andersa po walkach w rejonie Sawina. W Majdanie Ostrowskim 20 września 1939 roku stacjonowała 41 dywizja piechoty gen. W. Piekarskiego przeprowadzając reorganizację.

Dnia 25 maja 1940 roku SS rozstrzelało 12 osób a 100 wywieziono do Niemiec. Całkowicie zlikwidowano ludność żydowską.

W Wojstawicach powstała siatka AK i BCh. W 1941 roku zorganizowano we wsi komórkę organizacji komunistycznej "Czerwona Partyzantka". W okolicy działała również grupa partyzancka dowodzona przez Konstantego Mastalerza ps. Stary (bitwa pod Nowym Folwarkiem – czerwiec 1942, 10 kwietnia 1944 roku zniszczenie niemieckiego urzędu pocztowego, inne akcje: likwidacja posterunków policji, urzędów gminnych i mleczarni kontyngentowych).

W 1943 roku, w akcji prowadzonej przez Witolda Fałkowskiego ps. Wilk, zniszczono urząd gminny w Wojstawicach, spalono wykazy kontyngentowe i rozbito mleczarnię.

Dnia 17 kwietnia 1944 roku oddziały AK, BCh i AI, pod dowództwem por. Witolda Fałkowskiego i komendanta miejscowego rejonu AK, stoczyły bitwę o Wojstawice. Była to najpoważniejsza akcja zbrojna na terenie powiatu chełmskiego w czasie okupacji. W hołdzie partyzantom, którzy polegli w bitwie o Wojstawice wystawiono pomnik przy ulicy Uchańskiej, obok domu kultury. Wojstawice zostały wyzwolone 24 lipca 1944 roku przez oddziały 3 Armii Gwardyjskiej I Frontu Ukraińskiego.

Po wojnie na terenie gminy działały oddziały Ukraińskiej Powstańczej Armii. W 1947 roku Wojstawice zostały zelektryfikowane, natomiast w 1962 roku zbudowano wodociąg.

W 1957 roku wzniesiono na gruzach pałacu Poletyłów szkołę, która funkcjonuje do dziś.

W 1968 wybudowano w Wojstawicach Gminny Dom Kultury, w którym mieściła się Regionalna Izba Pamięci przeniesiona do ZSP w Wojstawicach Kol.

Opis historyczny sołectw Gminy

CZARNOŁOZY

Jedna z najstarszych miejscowości powiatu chełmskiego – wzmiankowana w 1359 r. Ówczesna nazwa brzmiała Cziemnelozy. W 1443 r. używano nazwy Olchów. Obecna nazwa funkcjonuje od 1564 r.

II wojna światowa nie ominęła wsi – 25 maja 1940 r. miała miejsce operacja policyjno – wojskowa 1 pułku SS „Totenkompf” z Chełma.

HUTA

Wieś w 1796 r. była wymieniana jako Huta Woyslawska. Pod koniec XIX wieku była tam huta szkła i cegielnia. W 1922 r. oddano do użytku budynek szkoły podstawowej. W 1936 r. na polach znajdujących się w miejscowości odnaleziono grób z okresu neolitu, a w 1960 r. natrafiono na drugi podobny grobowiec kamienny.

KRASNE

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana była w 1430 r., w 1466 wynieniona jako Crasno. W XV i XVI wieku istniała w miejscowości prawosławna cerkiew.

Ciekawostką jest fakt odkrycia na terenie kopalni piasku śladów cmentarzyska datowanego na epokę wczesnego kamienia (około 3 tysiące lat p.n.e). W miejscowości znajduje się cmentarz unicki z XVIII wieku.

KUKAWKA

Grodzisko Kukawka „Zamczysko” położone na terenie uroczyska „Bończa” leży około 1 km na południowy zachód od wsi Kukawka. Zajmuje kulminację wzgórza, zwanego „Zamczysko” – najwyższe wzniesienie wśród pasma wzgórz o nazwie „Bałkany”. Majdan ma kształt owalny o średnicy około 50 m. jest otoczony wałem ziemnym, od strony wschodniej wał jest podwójny i prowadzi tu wjazd do grodziska. Po rozkopaniu około 50 m² rozpoznano umocnienia obronne grodu i okazało się, że wykonane są z konstrukcji palowej. Stopień ich zachowania świadczy o gwałtownym pożarze grodu. Ponadto z wykopów wydobyto około 10 fragmentów ceramiki pochodzącej z wczesnego średniowiecza.

Miejscowość wzmiankowana po raz pierwszy w 1796 r.

MAJDAN

Większość osiedli i wsi o nazwach Majdan powstała w XVII i XIX wieku. Termin

„majdan” przejęty został za pośrednictwem Turków z języka perskiego i oznaczał obozowiska robotników trzebiących lasy.

MAJDAN KUKAWSKI (KUKAWIECKI)

Miejscowość założono w 1775 r. Była drugą wsią powiatu chełmskiego powstałą na „zasadzie majdanu”. W 1961 r. miejscowość występowała pod nazwą Majdan Kukawiecki.

MAJDAN OSTROWSKI

Po raz pierwszy miejscowość wymieniona została w 1796 r. w latach 20-tych XX wieku działalność prowadziło Stowarzyszenie Spożyców „Wzmocnienie” a w latach 50-tych Spółdzielnia Produkcyjna z Majdanu Ostrowskiego przodowała w obowiązkowych dostawach zbóż. Na terenie miejscowości znaleziono gliniany garnek z monetami.

NOWY MAJDAN

Miejscowość położona jest w pobliżu rzeki Wojstawki. W okolicy wsi występowały liczne głębokie i długie wąwozy, przecinające sfalowany teren wysoczyzny. Na cyplu wierzchowinowym, w części zwanej Pohulanka, znajdowało się grodzisko wczesnośredniowieczne z mało widocznymi trzema pierścieniami wałów. U podnóża wzniesienia wyływało źródło. W pobliżu drogi prowadzącej do Popław na powierzchni około 1 ha znajdowało się 9 kurhanów. Grodzisko Nowy Majdan było umocnione konstrukcją drewniano – kamienną. Obiekt pełnił najprawdopodobniej funkcję schronieniową dla bezpośredniego zaplecza. Grodzisko datuje się na VIII-X wiek. W miejscowości działał Zespół Śpiewaczy „Majdanianki”.

OSTRÓW

Miejscowość położona jest w pobliżu rzeki Wojstawki. Datowana jest na 1444 r. a jej istnienie potwierdzono w 1462 r. W czasie II wojny światowej – 6 maja 1943 r. Niemcy zabili 3 mieszkańców wsi, 7 aresztowali i wywieźli na Majdanek.

OSTRÓW KOLONIA

Miejscowość położona jest w pobliżu rzeki Wojstawki. Atrakcją jest zespół dworski Poletyłów składający się z dworu, piwnicy, ruin czworaka i spichlerza. W miejscowości znajduje się również cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej, na którym pochowani są żołnierze austriaccy.

PARTYZANCKA KOLONIA

Miejscowość początkowo nazywała się Wojstawice Kolonia. 17 kwietnia 1944 r. w trakcie walk partyzantów z oddziałami niemiecko – ukraińskimi wieś uzyskała nazwę Partyzancka Kolonia.

POPLAWY

Miejscowość wzmiankowana była w 1662 r. Jedną z najmniejszych miejscowości gminy Wojstawice. Na terenie miejscowości znajduje się drewniana kapliczka św. Jana Nepomucena z XIX wieku.

PUTNOWICE - KOLONIA

Wieś położona w pobliżu rzeki Wełnianki. Miejscowość datowana na 1427 r. W XV i XVI wieku na terenie Putnowic istniała parafia prawosławna. W lesie Kortyna w Putnowicach, na powierzchni 13 ha znajduje się cmentarzisko kurhanowe, na którym rozsianych jest ponad 50 dużych kopców – mogił, kurhany z wczesnego średniowiecza. Na terenie miejscowości znaleziono też srebrne monety.

PUTNOWICE WIELKIE

Miejscowość położona w pobliżu rzeki Wełnianki. Na terenie wsi znajduje się mogiła nieznanego żołnierza z czasów II wojny światowej oraz drewniana kapliczka z początków 1900 r.

ROZIĘCIN

Wieś wymieniona została w 1649 r., ale jej pierwotna nazwa to Ponikło. Po raz pierwszy nazwa Rozencin pojawiła się w 1839 r. Miejscowość położona jest na terenie falistym, pociętym malowniczymi wąwozami. W pobliżu miejscowości znajdowały się płyty upamiętniające poległych w obronie Wojstawic przed

niemiecką pacyfikacją – radzieckich partyzantów. W miejscowości istnieje zespół śpiewaczy i kapela ludowa. Warto również wspomnieć o pochodzącym z Roziecina „bracie” Antonim, który w okresie międzywojennym znany był jako uzdrowiciel i pustelnik. Potrafił skutecznie leczyć ziołami, nastawiać złamania i wrywać zęby. W czasie II wojny światowej był najprawdopodobniej informatorem Gestapo.

STADARNIA

Miejscowość położona w pobliżu rzeki Wojstawka. Po raz pierwszy wymieniona została w 1921 r.

STARY MAJDAN

Wieś położona w bardzo malowniczej okolicy, o bogatym urzeźbieniu, pokryta głębokimi wąwozami.

TROŚCIANKA

Wieś położona w malowniczej okolicy z licznymi wąwozami. Nazwa miejscowości po raz pierwszy pojawiła się w 1827 r.

TUROWIEC

Miejscowość położona w pobliżu rzeki Wełnianki. Miejscowość po raz pierwszy datowana jest na 1430 r. a w 1564 r. wzmiankowana jako Turowo. W 20- tych latach XX wieku Turowiec był jedną z trzech najmniejszych miejscowości. Najważniejszym zabytkiem jest cerkiew greckokatolicka, wpisana do rejestru zabytków 2 maja 1988 r. W Turowcu, do kasaty unii, istniała parafia greckokatolicka, zamieniona później na prawosławną. Nowa parafia łacińska otrzymała ziemię pounicką. Istnieje także kościół narodowy.

Z kolei pierwsza świątynia unicka była drewniana. Obecny kościół jest murowany – wybudowany w 1832 r. W II połowie XIX wieku kościół został powiększony. Aż do 1919 r. był to kościół prawosławny. Po II wojnie światowej oddano go katolikom.

Ponadto w Turowcu znajdują się:

- cmentarz rzymskokatolicki;
- cmentarz polskokatolicki;

- cmentarz prawosławny.

WITOLDÓW

Miejscowość położona w pobliżu rzeki Wojstawki. Nazwa Witoldów po raz pierwszy pojawiła się w 1893 r.

WÓLKA PUTNOWICKA

Miejscowość położona jest w pobliżu rzeki Wełnianki. Po raz pierwszy miejscowość wzmiankowana w 1839 r.

1.4. Zasoby środowiska przyrodniczego

Rzeźba terenu

Krajobraz okolicznych terenów charakteryzuje się dużym urzeźbieniem, licznymi wąwozami i suchymi dolinami. Wojstawickie wąwozy osiągają długość do 2 km, przy głębokości od kilku do kilkunastu metrów. Miejscowa ludność nazywa je "debrami". "Debry" te z uwagi na bardzo liczne boczne odgałęzienia stanowią niepowtarzalny - można by rzec baśniowy krajobraz. W ukształtowaniu terenu gminy możemy wyodrębnić trzy zasadnicze części biegnące równolegle do siebie w kierunku wschód - zachód.

Część środkową położoną na wysokości około 200 - 230 m n.p.m. stanowi dolina rzeki Wojstawki, która w swym górnym biegu łączy się z lewym dopływem noszącym nazwę Barbarka. W widłach tych strumyków, na lekkim wzniesieniu leżą Wojstawice. Od strony południowej dolina Wojstawki przechodzi w pasmo wzniesień, które stanowią główny masyw Działów Grabowieckich i wznosi się na wysokość powyżej 300 m n.p.m. teren podnosi się falami. Między grzbietami sąsiednich fal spotyka się znaczne obniżenia w kształcie niecek. Masyw zbudowany jest na pokładzie kredowym zwanym opoką, który pokrywa warstwa lessu. Jest to obszar o małej gęstości sieci rzecznej.

Klimat

Gmina Wojstawice znajduje się w lubelskim regionie klimatycznym wyróżniającym się długim latem, chłodną zimą, wysoką amplitudą roczną temperatur i najwyższą w kraju liczbą pogodnych dni. Średnia temperatura roczna wynosi 7 stopni C, stycznia – 4 stopnie C, a lipca + 18 stopni C.

Gleby

Na obszarze Gminy dominują gleby wytworzone na lessach. W okolicy miejscowości Putnowice, Turowiec i Krasne występują czarnoziemy, gleby gliniaste w okolicy Trościanki, Majdanu Nowego i Popław, rędziny w okolicy Ostrowa i Majdanu Ostrowskiego oraz gleby na podłożu piasków w okolicy Stadarni, Huty i miejscowości Czarnożoły.

Dominujące kompleksy gleb to:

- Pszenno- buraczany
- Żytni dobry

Większe obszary o żyznych glebach koncentrują się w zachodniej części Gminy, we wsiach Kolonia - Ostrów, Ostrów i Kukawka. Najstabsze gleby występują we wschodniej części gminy.

Tab. 1 Klasy bonitacyjne gleb w Gminie Wojstawice

Numer klasy	Grunty orne /udział %/	Użytki zielone /udział %/
I	0,00027	-
II	5,68	0,20
IIIa	28,41	4,57
IIIb	27,06	
IVa	19,76	6,45
IVb	4,65	
V	0,93	2,02
VI	0,11	0,13
VIz	0,14	2,00

Dane wskazane w tabeli pokazują, że na terenie Gminy Wojstawice przeważają gleby średniej klasy, co wpływa pozytywnie na rozwój rolnictwa na tym terenie.

Bogactwa naturalne

Z grupy surowców mineralnych o znaczeniu przemysłowym na terenie Gminy znajdują się jedynie w Nowym Majdanie złoża surowców ilastych, przydatnych do produkcji ceramiki budowlanej.

Ważnym bogactwem naturalnym Gminy są lasy. Zajmują one około 15 % powierzchni Gminy. Lasy państwowe są administrowane przez Nadleśnictwo Chełm. Lasy są zróżnicowane pod względem wiekowym, prowadzone są na bieżąco nasadzenia.

Większe skupiska leśne położone są w północnej części gminy, w rejonie prawie już wymarłej wsi Zarowie. Zachowały się w nich fragmenty naturalnych drzewostanów bukowych. Lasy sosnowe i mieszane rosną w okolicach wsi Huta i Nowy Majdan. Na terenach tych występuje niezwykle wiele cennych gatunków flory i fauny, objętych ochroną prawną (jest to między innymi: wisienka stepowa, cybulica dwulistna, suseł perełkowy, wydra, bóbr itp.).

Piękne krajobrazy i swoisty mikroklimat gminy zachęcają do uprawiania turystyki.

Odbudowany zbiornik wodny w Wojstawicach, dawniej staw dworski

1.6. Zabytki architektury

Zabytki

Na terenie gminy Wojstawice znajduje się kilka obiektów wpisanych do rejestru zabytków: czworokątny rynek i zabytki sakralne.

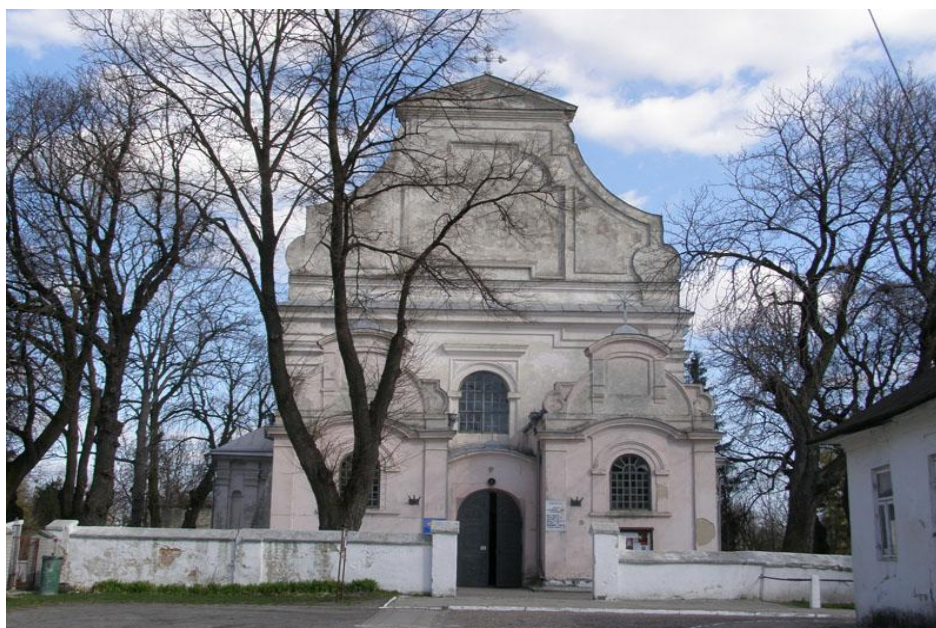
Należą do nich:

- Kościół parafialny p.w. św. Michała Archaniota, wzniesiony w latach 1595 - 1608 w stylu późno barokowym;
- Dzwonnica z II połowy XVIII w. oraz 5 kapliczek wzniesionych w 1762 r. przy wszystkich drogach wyjazdowych z Wojstawic (wybudowane w 1762 roku przez Mariannę Potocką: św. Barbary, św. Michała, św. Tekli, św. Jana Nepomucena, św. Florianą);
- Murowana barokowa cerkiew unicka p.w. św. Eliasza Proroka, wzniesiona w 1771 r.

- Wolno stojąca dzwonnica z czerwonej cegły (1849 r.) a także synagoga, zbudowana około 1894 r. gruntownie odrestaurowana, obecnie siedziba USC i Biblioteki Publicznej;
- Dom rabinów;
- Ruiny murowane zamku z przełomu XV/XVI wieku w Wojstawicach.

Na południowy wschód od rynku, ok. 500 m za dawnym stawem położone jest wzniesienie nazywane zamczysko. Ma wysokość ok. 15 m w stosunku do sąsiadujących łąk. Od południa graniczy z głębokim wąwozem od Mamczej Góry. Od wschodu są łąki gdzie łagodnym zboczem łączy się z przyległymi ogrodami. Na pagórku znajdują się ruiny zarośnięte krzewami i zasypane ziemią. Odstonięty jest jedynie fragment muru fundamentowego z cegły gotyckiej oraz widoczne są resztki wałów. Jest tutaj również zasypane gruzem wejście do piwnic. W 1794 roku istniał tu park i zespół pałacowy Poletyłów z końca XVIII wieku utrzymany w stylu klasycystycznym. Park zniszczono w okresie międzywojennym a pałac zdewastowano w 1958 roku i zbudowano budynek szkoły. Naprzeciwko szkoły istnieją jeszcze resztki zabudowań folwarcznych. Obecnie wzgórze jest użytkowane jako sad. Wiosną roku 2006 Stowarzyszenie Panorama Kultur ustawiło na powierzchni wzgórza makietę wczesnośredniowiecznego grodu obronnego, która posłużyła jako scenografia pokazów walk i obyczajów wczesnośredniowiecznych w czasie Dni Jakuba Wędrowicza.

Wojstawice, Synagoga

Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła

Cerkiew

Dzwonnica cerkiewna

Do elementów dziedzictwa kulturowego zalicza się również cenne nagrobki wraz z wartościowymi zespołami starych drzew, znajdujące się przy kościele parafialnym p.w. św. Michała Archanioła.

Na terenie gminy znajdują się również liczne miejsca pamięci narodowej:

- Pomnik Kościuszki z 1918 roku - kamienny obelisk wzniesiony w 1905 roku na cześć cara Aleksandra II. W 1918 roku na jego cokole, ustawiona została kuta w kamieniu postać Tadeusza Kościuszki;
- Pomnik upamiętniający walkę stoczoną 17 kwietnia 1944 roku z Niemcami.

Pomnik upamiętniający walkę stoczoną 17 kwietnia 1944 roku z Niemcami

Przestrzeń i środowisko

Problemy i uwarunkowania

Gmina Wojstawice charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego i krajobrazu. Na całym obszarze Gminy i w jej bezpośrednim sąsiedztwie nie stwierdzono obiektów szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi. Gmina ma charakter rolniczy z rozwiniętymi funkcjami obsługi rolnictwa, usług dla ludności oraz elementami rzemiosła o niskiej uciążliwości dla środowiska.

W Wojstawicach istnieje oczyszczalnia ścieków; budowany jest także system kanalizacji. Gospodarka odpadami uregulowana jest poprzez składowanie śmieci na wysypisku w Wojstawicach, które w chwili obecnej nie spełnia pełnych wymogów sanitarnych. Należy także kontrolować system melioracji, aby nie dopuszczać do nadmiernego przesuszania terenu.

Zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym Gminy Wojstawice uwarunkowane są czynnikami o oddziaływaniu lokalnym, a także działalnością człowieka. Najważniejszymi zagrożeniami są:

- Niewłaściwa gospodarka leśna (proces odlesiania) i nielegalna penetracja terenów leśnych;
- Zanieczyszczenie powietrza spowodowane komunikacją samochodową (droga wojewódzka nr 846 do przejścia granicznego w Zosinie);
- Nieuporządkowaną gospodarką komunalną w części Gminy;
- Intensywną gospodarką rolną (nawożenie pól i środki chemiczne ochrony roślin);
- Zanieczyszczenie wód spowodowane brakiem kanalizacji w niektórych częściach Gminy (szamba przydomowe).

2. Sfera społeczna

Zakres analizy:

- Demografia;
- Aktywność zawodowa;
- Rynek pracy;
- Uczestnictwo w kulturze;

2.1. Demografia

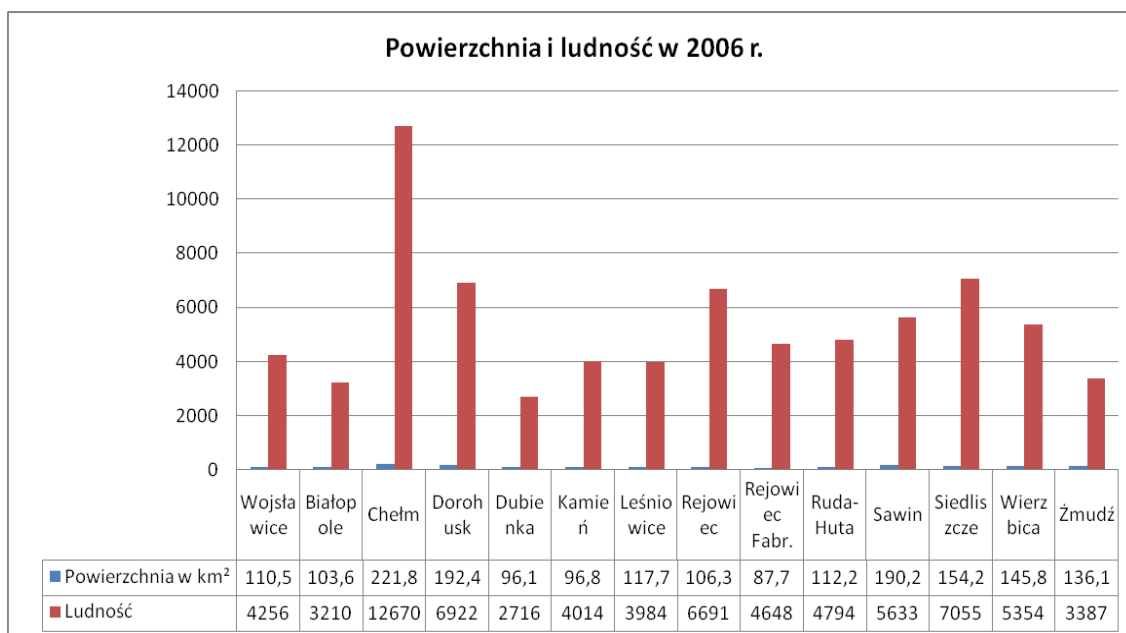
Struktura wiekowa ludności Gminy Wojstawice charakteryzuje się dość dużym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym. W niektórych miejscowościach obserwuje się proces „starzenia się wsi”. Przyrost naturalny w roku 2007 był ujemny i kształtował się na poziomie -5,59%. Jeśli chodzi o migracje ludności, to są one w ostatnich latach ograniczone trudnościami na rynku pracy. Mimo to proces wyludniania wsi postępuje, zwłaszcza w następujących miejscowościach: Majdan Ostrowski, Ostrów i Majdan Stary, w których ujemne saldo migracji zamknęło się liczbą 35 osób. Cechą najbardziej charakterystyczną rozmieszczenia ludności w Gminie Wojstawice jest jej koncentracja we wsi Wojstawice, która liczy 1351 mieszkańców. Do większych miejscowości Gminy należą miejscowości Huta i Kukawka. Wśród mieszkańców Gminy od paru lat przeważa płeć żeńska, jednakże dysproporcje stopniowo maleją.

Tab. 2 Liczba mieszkańców i struktura płci w Gminie Wojstawice w okresie 1989 –2007

Data	Liczba mieszkańców	Mężczyźni	Kobiety
1989	4743	2371	2372
1990	4750	2374	2376
1991	4765	2381	2384
1992	4760	2391	2369
1993	4749	2360	2389

Data	Liczba mieszkańców	Mężczyźni	Kobiety
1994	4768	2374	2394
1995	4774	2372	2402
1996	4772	2347	2425
1997	4760	2334	2426
1998	4755	2329	2426
1999	4723	2323	2400
2000	4668	2309	2359
2001	4605	2277	2328
2002	4562	2256	2306
2003	4526	2249	2277
2004	4475	2236	2239
2005	4407	2204	2203
2006	4339	2168	2171
2007	4290	2125	2165

W stosunku do innych gmin powiatu chełmskiego pod względem liczby mieszkańców Gmina Wojstawice klasuje się wśród gmin z mniejszą liczbą mieszkańców.

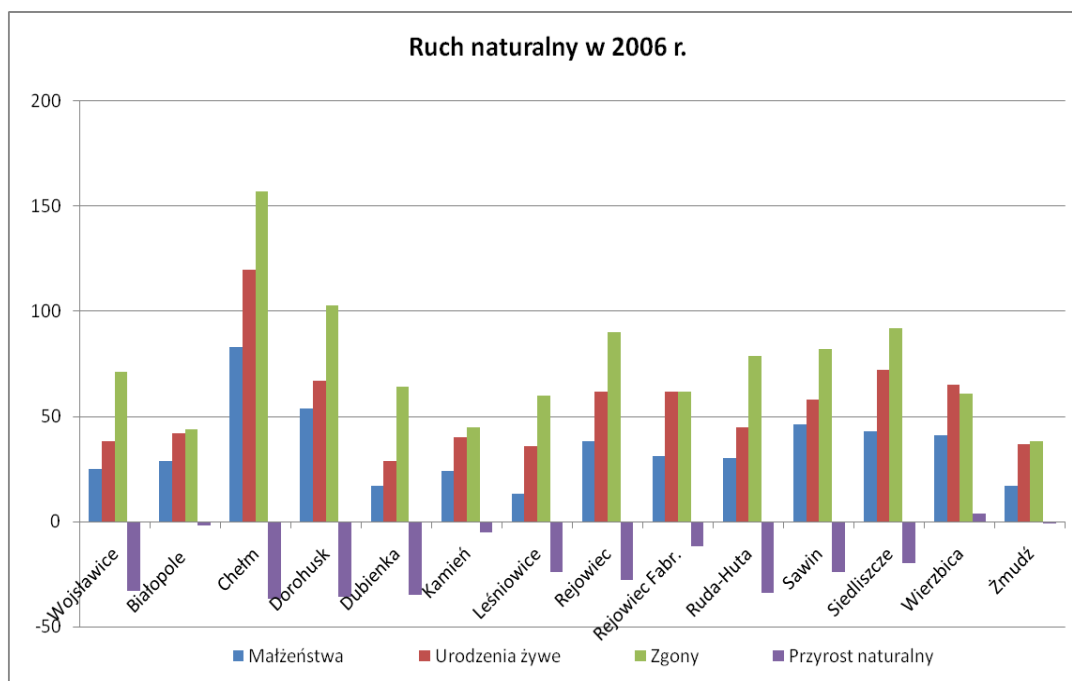

Na terenie Gminy Wojstawice notuje się ujemny **przyrost naturalny**, który w 2007 roku wyniósł $-5,59$ natomiast w powiecie wskaźnik ten wyniósł $-3,46$. Wskaźniki są daleko od wskaźników przyrostu dla województwa lubelskiego, który wyniósł $-0,54\%$. W 2003 r. przyrost naturalny osiągnął najniższy wskaźnik. Aczkolwiek z każdym rokiem ujemny przyrost maleje.

Tab. 3 Współczynnik przyrostu naturalnego

Rok	Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 osób (w %)
1995	-1,89
1996	-3,98
1997	-4,62
1998	-5,68
1999	-4,02
2000	-5,14
2001	-5,00
2002	-6,80
2003	-10,61
2004	-8,04
2005	-7,94
2006	-6,91
2007	-5,59

Według badań GUS przyrost naturalny w Gminie Wojstawice w 2006 r. wynosił -33 promile (-7,59 na 1000 osób). W porównaniu do innych gmin powiatu chełmskiego, jest to bardzo niski przyrost naturalny.

2.2. Aktywność zawodowa

W strukturze ludności Gminy Wojstawice udział ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym kształtował się następująco:

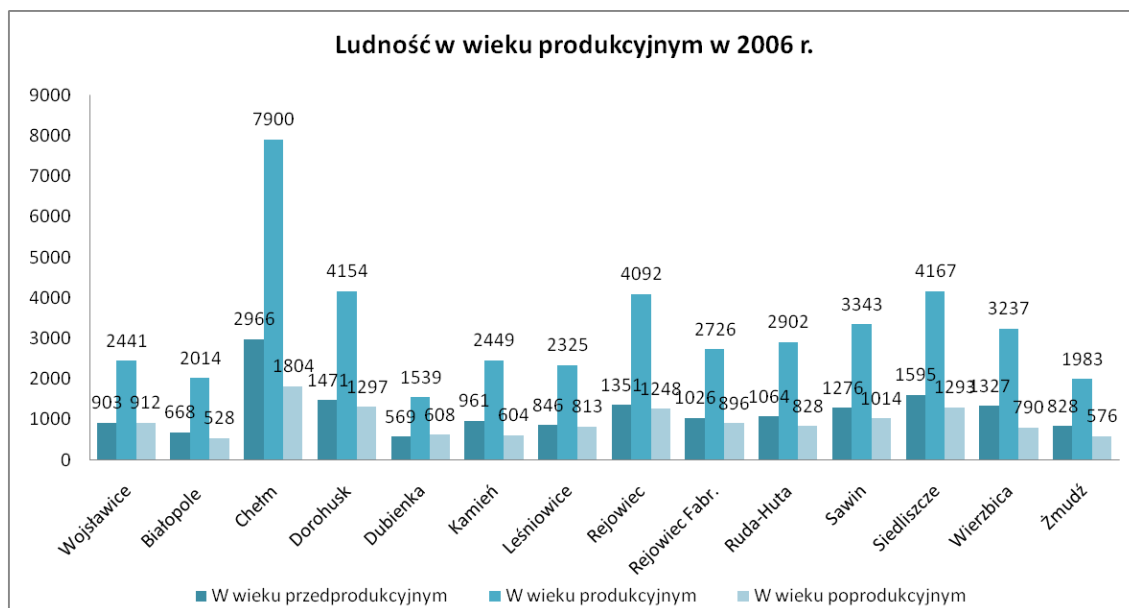
Tab. 4 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2006 r.*

Powiat Chełmski /Gmina Wojstawice	ogółem	W wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		przedprodukcyjnym		produkcyjnym		Poprodukcyjnym		
		ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	
Powiat Chełmski	79829	17807	8665	48136	22210	13886	9502	66
Gmina Wojstawice	4256	903	399	2441	1100	912	624	74

* dane wg Rocznika Statystycznego Województwa Lubelskiego za 2006 rok

Zaprezentowane dane wskazują na korzystne trendy w strukturze ludności gminy, polegające na zwiększaniu się udziału procentowego osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Ale ujemny przyrost naturalny, który notuje się w gminie stwarza niebezpieczeństwo postępowania procesu starzenia się społeczeństwa.

Poniższy wykres prezentuje ludność w wieku produkcyjnym w Gminie Wojstawice na tle innych gmin powiatu chełmskiego.

Podstawowym źródłem zarobkowania dla mieszkańców gminy Wojstawice jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Na terenie gminy nie ma zakładów produkcyjnych, część ludności prowadzi działalność gospodarczą handlową i usługową. Ważnym pracodawcą są jednostki oświatowe oraz bank. Niewielka liczba osób dojeżdża do pracy poza obszar gminy, najczęściej do Chełma i Krasnegostawu.

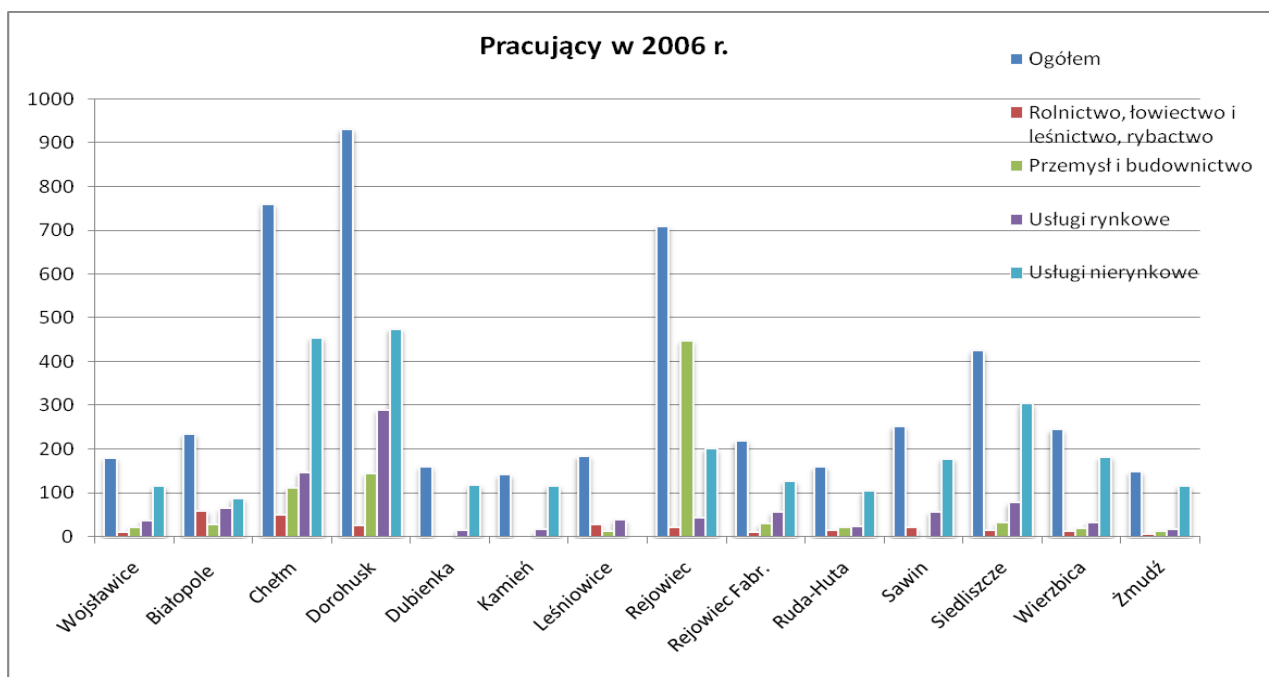
Tab. 5 Pracujący w 2006 r.*

Powiat Chełmski /Gmina Wojstawice	Ogółem		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
	Ogółem	w tym kobiety			rynkowe	nierynkowe
POWIAT Chełmski	5373	2949	270	1132	1099	2872
Gmina Wojstawice	179	105	8	20	36	115

* dane wg Rocznika Statystycznego Województwa Lubelskiego za 2006 rok

Dane wskazują, że znaczna część osób czynnych zawodowo utrzymuje się z usług nierynkowych (np. oświata, administracja), własnej działalności gospodarczej, bądź są to osoby bezrobotne.

Poniżej przedstawiono strukturę zatrudnienia w Gminie Wojsławice na tle innych gmin powiatu chełmskiego.

2.3. Rynek pracy

Rynek pracy w gminie Wojsławice nie pokrywa zapotrzebowania lokalnej społeczności. Gmina podejmuje działania ograniczające poziom bezrobocia poprzez roboty interwencyjne

Liczba osób bezrobotnych

Na terenie Gminy Wojsławice w 2007 roku było zarejestrowanych ogółem 469 osób bezrobotnych w tym 308 kobiet. Natomiast w 2006 roku zarejestrowanych było 377 bezrobotnych. Spadek liczby bezrobotnych jest częściowo wynikiem emigracji zarobkowych. W ostatnim czasie to wyjazdy przede wszystkim do państw Europy Zachodniej (Irlandia i Wielka Brytania)

Tab. 6. Liczba bezrobotnych w latach 2004-2006

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Liczba bezrobotnych ogółem	302	327	377	308
w tym kobiet	-	197	197	161

Istotną barierą rozwiązywania problemu bezrobocia w gminie jest niski poziom wykształcenia i kwalifikacji bezrobotnych. Czynnikiem ten wpływa na niską konkurencyjności na rynku pracy, aktywność w zakresie poszukiwania lub stworzenia własnego miejsca pracy i pozyskania dochodów. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Gminy z wykształceniem wyższym, średnim zawodowym i średnim ogólnym było 137 osób, z wykształceniem zasadniczym i podstawowym było łącznie 171 osób.

Tab. 7 Bezrobotni według wykształcenia

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Wyższe	18	18	25	25
Policealne i średnie zawodowe	80	103	104	79
Średnie ogólnokształcące	22	37	42	33
Zasadnicze zawodowe	97	109	107	82
Podstawowe i niepełne podst.	85	96	99	89

Tab. 8 Bezrobotni według wieku

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
18 i mniej – 24	91	108	109	88
25 – 34	114	114	142	123
35 – 44	54	52	68	41
45 – 54	37	35	43	39
55 – 59- wyższym	6	8	10	10
60 – 64	0	4	5	7

Powyższe dane wskazują, iż istotnym problemem jest bezrobocie wśród ludzi młodych w przedziale 18-34 lata. Spośród ogólnej liczby bezrobotnych odsetek „młodych” bezrobotnych w przedziale wiekowym 18-34 wynosi aż 69%.

Może to prowadzić do pogłębienia ruchu emigracyjnego. Dużym problem jest także długotrwałe bezrobocie, to jest pozostawanie bez pracy powyżej 24 miesięcy, które w gminie Wojstawice kształtuje się procentowo w wysokości 76%.

Tab. 9 Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Do 12 miesięcy	25	95	83	75
Powyżej 12 miesięcy	177	226	294	233

2.4. Udział w kulturze

Na terenie Gminy Wojstawice działa Gminny Ośrodek Kultury w Wojstawicach oraz Wiejski Dom Kultury w Rozięcinie. W odnowionej synagodze mieści się biblioteka.

W działalność kulturalną włącza się również szkoła, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz księża parafii w Wojstawicach. Ze względu na znaczne oddalenie od większych miast utrudniony jest powszechny dostęp mieszkańców do tzw. kultury wyższej tj. teatrów, muzeów czy kin.

Wnętrze dawnej synagogi w Wojstawicach

Na terenie Gminy działają zespoły:

- „Wojstawickie Czerwone Gitary”,
- „Wesoła Rodzinka”,
- „Majdanianki”,
- „Czerwona Kalina”,
- „Libretto”,
- „Girls no name”,
- „Złota Jesień”,
- Kapela „Polesie”.

Ponadto funkcjonuje orkiestra dęta przy jednostce OSP w Hucie. Gminne Centrum Kultury wydaje co tydzień biuletyn informacyjny – „Tydzień Wojstawicki”. **Najważniejszymi imprezami kulturalnymi są:**

- Dni Miejscowości (kwiecień),
- Obchody Rocznicy Bitwy o Wojstawice (kwiecień),
- Powiatowy Przegląd Pieśni Powstańczej (kwiecień),
- Przegląd Piosenki Religijnej (czerwiec),
- Festyny Rodzinno – Sportowe (lipiec),
- Gminne Święto Plonów (sierpień),
- Wernisaż malarstwa, rysunku (październik),
- Obchody Odzyskania Niepodległości (listopad),
- Impreza świąteczna „Hej kolęda, kolęda” (grudzień),
- Sylwester na świeżym powietrzu (grudzień).

Niezwykłym wydarzeniem kulturalnym są „Dni Jakuba Wędrowycza”. Pierwsze spotkanie odbyło się w 2006 r. i cieszyło się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców gminy oraz turystów z kraju i zagranicy.

Zdjęcie z obchodów „Dnia Jakuba Wędrowycza” 2006

Sfera społeczna

Problemy i uwarunkowania

- Podstawowym źródłem zarobkowania dla mieszkańców jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Gmina posiada również pozarolniczy rynek pracy, który nie pokrywa zapotrzebowania lokalnej społeczności i znacznym problemem pozostaje ciągle wysokie bezrobocie;
- Niekorzystne dla mieszkańców Gminy jest dość znaczne oddalenie od większych miast co powoduje mniejsza dostępność do ponadgminnych imprez kulturalnych;
- W gminie Wojstawice dają się zauważyć niekorzystne zjawiska demograficzne, np. starzenie się społeczeństwa, migracje zarobkowe młodych osób – problem polega na stworzeniu warunków do zatrzymania młodych, wykształconych członków społeczności lokalnej;
- Miejscowy rynek pracy jest skromny i nie gwarantuje podaży miejsc pracy odpowiadającej popytowi. Część mieszkańców emigruje do państw Europy Zachodniej. Na terenie Gminy nie ma żadnego zakładu przemysłowego. Gmina nie dysponuje atrakcyjną dla przemysłowych inwestorów zewnętrzną ofertą. Należy jednak dążyć do tworzenia miejsc pracy na terenie Gminy poprzez pobudzanie indywidualnej przedsiębiorczości i tworzenie warunków dla lokowania się w gminie zewnętrznych inwestorów;
- Rynek pracy Gminy Wojstawice ożywić może rozwój turystyki. Stworzenie atrakcyjnej oferty dla zewnętrznych inwestorów, w połączeniu z dynamiczną i skuteczną stymulacją przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy (agroturystyka, usługi, handel, hotelarstwo itp.) mogą w krótkim czasie przynieść pożądane na rynku pracy zmiany. Ważną szansą dla Gminy jest ekologiczne rolnictwo, które wymaga większych niż nowoczesne formy nakładów ludzkiej pracy. Największą możliwość budowy liczącego się w skali Gminy rynku pracy daje rozwój usług i handlu okołorolniczego, który z jednej strony usprawni produkcję rolną, z drugiej zaś da zatrudnienie pewnej znaczącej grupie mieszkańców wsi.
- Spośród wszystkich mieszkańców Gminy Wojstawice w przedziale wiekowym 20-40 największą grupę stanowią osoby z wykształceniem

zasadniczym zawodowym; liczna jest także grupa osób posiadających jedynie wykształcenie podstawowe. Nie ma i prawdopodobnie nigdy nie będzie dla nich zatrudnienia w rolnictwie, które potrzebuje coraz mniej rąk do pracy; zatrudnienia nie znajdują także na słabo rozwiniętym gminnym rynku pracy. Aby ludzie Ci mogli stać się konkurencyjni na zewnętrznych rynkach pracy muszą podnieść swoje kwalifikacje tzn. uzyskać co najmniej średnie wykształcenie i możliwość nauki zachodniego języka. Bez spełnienia tych wymogów grupa ta skazana będzie na społeczną marginalizację i biedę.

- Ukryte bezrobocie nie ma charakteru jasno skonkretyzowanych liczb, jeśli policzyć wszystkie gospodarstwa, w których występuje nadmiar rąk do pracy-co najmniej kilkaset osób mieszkających we wsiach Gminy Wojstawice, aczkolwiek nigdy nie zostało zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne, faktycznie pozostaje bez pracy. Niewielkie gospodarstwa rolne nie są w stanie dać utrzymania rodzinom wiejskim, a brak ofert pracy na lokalnym rynku pracy i niewielki stopień rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki nie stwarza realnych podstaw do przypuszczeń, że bez interwencji zewnętrznej problem ukrytego bezrobocia na wsi zostanie rozwiązany w sposób korzystny i gwarantujący rozwój Gminy.
- Podstawowym warunkiem, którego spełnienie jest gwarancją zrównania szans rozwojowych dzieci wiejskich z szansami rozwojowymi dzieci miejskich, jest otoczenie ich opieką przedszkolną już w wieku 3 lat. Tymczasem na terenie Gminy Wojstawice dostęp do przedszkoli jest znacznie ograniczony. Po pierwsze dzieje się tak, gdyż nie działa żadne przedszkole. Ponadto ze względu na fakt, że wsie Gminy Wojstawice są niewielkimi miejscowościami, przedszkola dla dzieci wiejskich, obok budynku, kadry i wyposażenia, winny mieć środki transportu, którymi dowożone byłyby dzieci z kilku wsi sąsiednich. Ze względów finansowych, władze samorządowe bez pomocy z zewnątrz nie są w stanie zapewnić wszystkim dzieciom wiejskim w wieku 3-6 lat dostępu do opieki przedszkolnej.
- Frustracje społeczne spowodowane wysokim bezrobociem rodziców i płynące z tego faktu niedostatki materialne, w połączeniu z brakiem oferty odpowiedniej dla dzieci i młodzieży dotyczącej możliwości spędzania

wolnego czasu, powodują, iż grupą społeczną, która wymaga natychmiastowego wsparcia, są na terenie Gminy Wojstawice dzieci i młodzież szkolna. Niekontrolowanemu rozwojowi sytuacji może w tym wypadku zaradzić zwiększenie roli szkoły w organizowaniu dzieciom i młodzieży różnego rodzaju zajęć pozalekcyjnych, które wspomogą ich rozwój intelektualny i fizyczny, zagospodarują wolny czas i umożliwią rozwój indywidualnych pasji

- Grupą wymagającą szczególnego wsparcia są także ludzie, którzy ze względu na podeszły wiek lub obłożną chorobę, wymagają stałej opieki w domach spokojnej starości, tymczasem Gmina Wojstawice nie dysponuje żadnym tego typu ośrodkiem.
  - Analiza danych dotycząca ostatnich lat wskazuje na pozytywne trendy, np. dotyczące spadku poziomu bezrobocia.
-

3. Sfera gospodarcza

Zakres analizy:

- Struktura podstawowych branż gospodarki;
- Podmioty gospodarcze i zatrudnienie.

3.1. Struktura podstawowych branż gospodarki

Głównym źródłem utrzymania mieszkańców Gminy Wojstawice jest rolnictwo aczkolwiek można zauważyć niewielki udział podmiotów w branżach pozarolniczych, tj. branży handlowej.

Liczba podmiotów gospodarczych z uwagi na reprezentowane branże kształtowała się w roku 2006 następująco:

- branża handlowa – 48 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych;
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo –7;
- przemysł – 0;

- budownictwo – 11;
- hotele i restauracje – 4;
- transport, gospodarka magazynowa i łączność – 5;
- pośrednictwo finansowe – 1;
- obsługa nieruchomości i firm – 0.

3.2 Rolnictwo

Podstawowym źródłem zarobkowania dla mieszkańców gminy Wojstawice jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Według danych z powszechnego spisu rolnego GUS przeprowadzonego w 2006 r., na obszarze gminy funkcjonowały 2725 gospodarstwa rolne.

Tab. 10 Liczba i wielkość gospodarstw rolnych

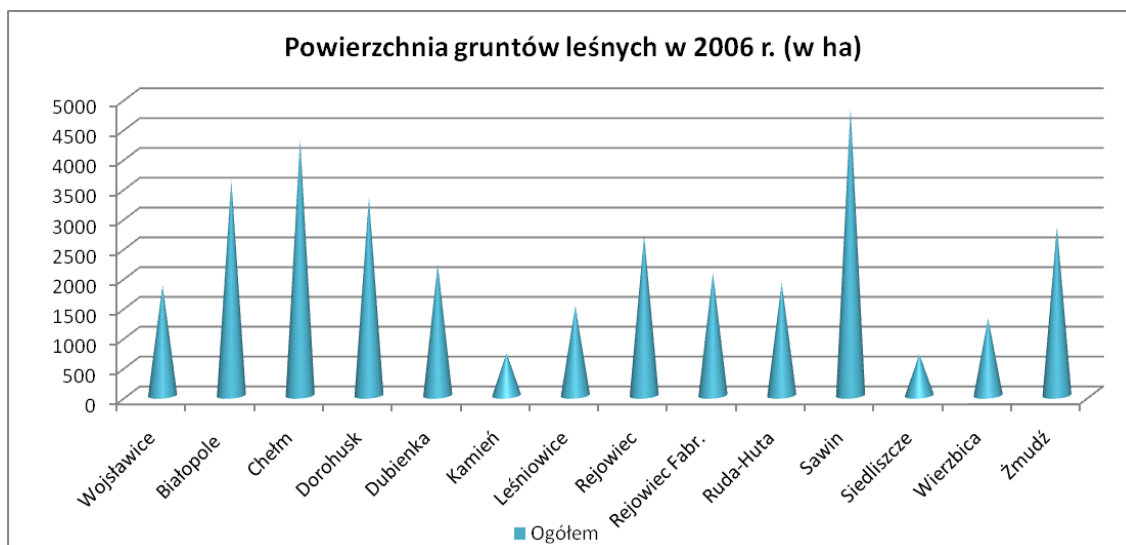
Powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego	Liczba gospodarstw
Do 1 ha	1244
1 – 5 ha	938
5 – 10 ha	389
10 – 15 ha	82
15 i więcej ha	72
Ogółem	2725

W gminie Wojstawice przeważają indywidualne gospodarstwa rolne o małej powierzchni. Stosunek gospodarstw o powierzchni do 1ha do ogółu gospodarstw wynosi 46%. Natomiast gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią tylko 0,03% ogólnej liczby gospodarstw.

Tab. 11 Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Wojstawice

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha	% powierzchni
Grunty orne	7219,52	65,5
Sady	182,93	1,7
Łąki	892,89	8,1
Pastwiska	220,36	2,0
Lasy i grunty leśne	1908,77	17,3
Pozostałe grunty	593,53	5,4
Razem	11018,00	100,0

Powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Wojstawice stanowi 1855 ha, w tym 1846 ha to lasy. Większość gruntów leśnych jest własnością publiczną, tylko 2 ha są własnością gminy. Stopień lesistości na obszarze gminy wynosi 16,7%.

Z przedstawionych wyżej danych wynika, że rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki w Gminie Wojstawice. Obszary wykorzystane rolniczo, tj. grunty orne - stanowią 65,5% powierzchni Gminy Wojstawice.

3.3 Przedsiębiorczość – podmioty gospodarcze

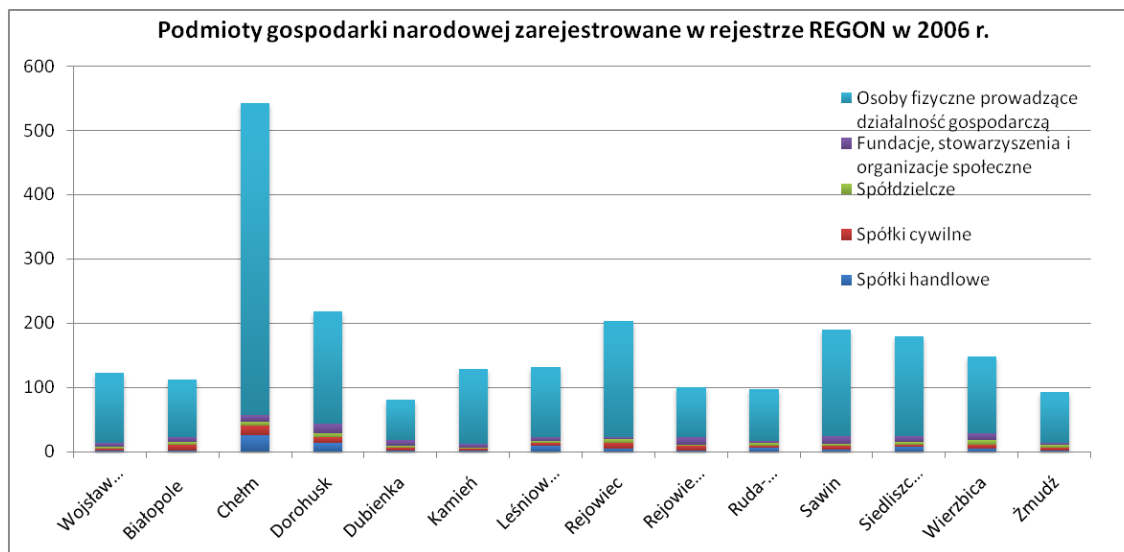
Poza głównym źródłem zarobkowania jakim jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych gmina posiada również pozarolniczy rynek pracy, co korzystnie wpływa na jej rozwój.

Tab. 12 Ludność Gminy Wojstawice posiadająca własne źródła utrzymania w roku 2006

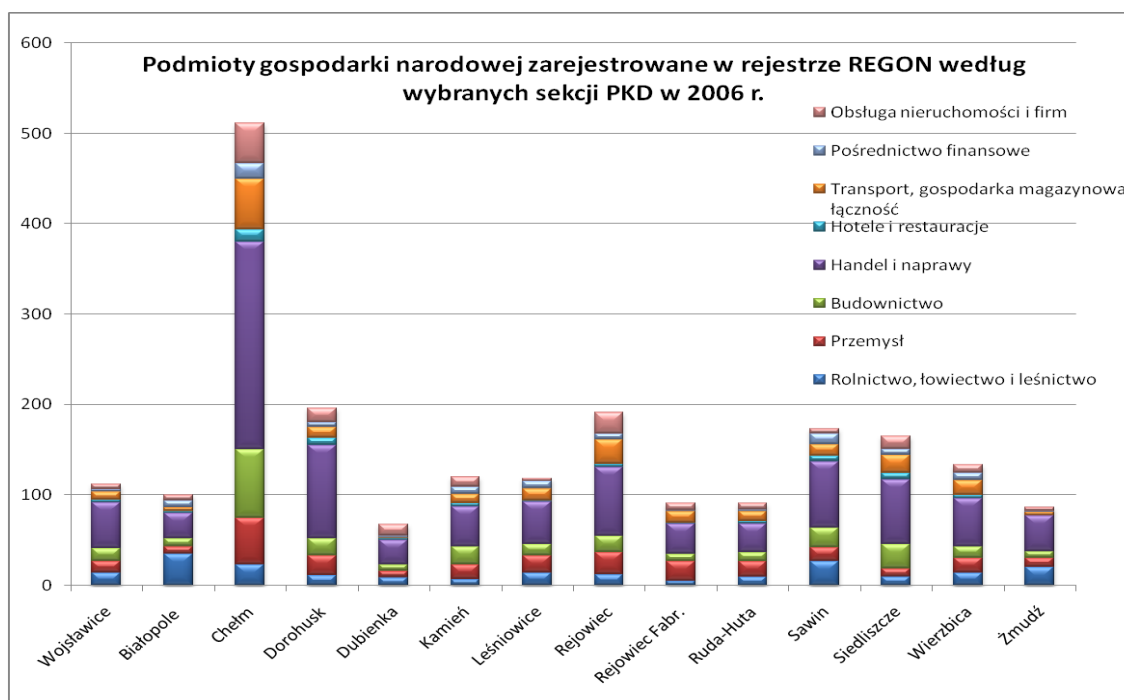
Rodzaj źródła utrzymania	Liczba osób
Praca najemna	180
Własne gospodarstwo rolne	1590
Przedsiębiorczość indywidualna	42
Emerytury	890
Renty	410
Ogółem	3112

W 2006 r. w Gminie Wojstawice było ogółem 140 podmiotów gospodarki narodowej, zarejestrowanych w rejestrze REGON. Zdecydowana większość z nich należała do sektora prywatnego (132 podmioty), a tylko 8 do sektora publicznego. Największą grupę stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (110 podmiotów), najmniejszą natomiast fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne (5 podmiotów), spółdzielnie (4 podmioty) oraz 3 spółki cywilne i 1 handlowa.

Poniższy wykres przedstawia podmioty gospodarki narodowej w gminie Wojstawice na tle innych gmin powiatu chełmskiego.

Działalność ponad 1/3 podmiotów gospodarczych (51) zarejestrowanych w rejestrze REGON, działających w 2006 r. w Gminie Wojstawice, dotyczyła handlu i naprawy. Działalność pozostałych koncentrowała się na rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie oraz budownictwie (po 14 podmiotów), przemyśle (13 podmiotów), transporcie, gospodarce magazynowej i łączności (9 podmiotów). Najmniej podmiotów gospodarczych prowadziło działalność dotyczącą obsługi nieruchomości i firm (6), hoteli i restauracji (3), czy pośrednictwa finansowego (2).

W Gminie Wojstawice w 2006 r. było zarejestrowanych 110 osób fizycznych, prowadzących działalność gospodarczą. Działalność prawie połowy z nich (46 osób fizycznych) dotyczyła handlu i naprawy. Pozostałe osoby fizyczne, prowadziły działalność gospodarczą w dziedzinie budownictwa (14), przetwórstwa przemysłowego (12), transportu, gospodarki magazynowej i łączności (9), obsługi nieruchomości i firm (4), a także hoteli i restauracji (3) oraz pośrednictwa finansowego (1).

3.4. Turystyka

Gmina nie posiada obiektów rekreacyjnych. Ruch turystyczny ma charakter incydentalny. Ponadto występuje brak wytyczonych szlaków turystycznych. Jedynym ośrodkiem będącym sezonową bazą noclegową jest **Szkolne Schronisko Młodzieżowe** (sezonowe) przy Zespole Szkół Publicznych im. T. Kościuszki w Wojstawicach Kolonii.

Sfera gospodarcza

Problemy i uwarunkowania

- Struktura sfery gospodarczej Gminy Wojstawice jest typowa dla gmin wiejskich – przejawia się w prowadzeniu tradycyjnego rolnictwa, niewielką ilością większych zakładów pracy oraz drobnej przedsiębiorczości, a także znacznym odsetkiem zatrudnienia w sferze budżetowej;
  - Gminę cechuje znacząca atrakcyjność terenu, która nie przekłada się na miejsca pracy w tej sferze. Brak bazy agroturystycznej;
  - Głównie zadanie w sferze gospodarczej w Gminie Wojstawice polega na inicjowaniu i popieraniu zmian w strukturze gospodarki ku nowoczesnej gospodarce. Rolą samorządu w tym zakresie jest tworzenie odpowiednich warunków, np. rozbudowa infrastruktury technicznej i komunalnej, polityka miejscowa dotycząca podatków lokalnych, prawne uregulowanie miejscowe – np. poprzez plan zagospodarowania przestrzennego, wsparcie edukacyjne i promocyjne przedsiębiorczości indywidualnej oraz inicjatyw w zakresie zmiany kwalifikacji zawodowych przedstawicieli lokalnej społeczności.
-

4. Infrastruktura techniczna

Zakres analizy:

- Infrastruktura komunikacyjna;
- Infrastruktura ochrony środowiska;
- Infrastruktura energetyczna;

Ulica Rynek w Wojstawicach

4.1. Infrastruktura komunikacyjna

Przez obszar Gminy Wojstawice nie biegnie linia kolejowa. Najważniejszą drogą jest przebiegająca przez Centrum Gminy droga wojewódzka Nr 846 relacji Małochowiej Duży – Wojstawice – Teratyn, łącząca drogę międzynarodową Nr 17 relacji Warszawa – Lublin – Zamość – Granica Państwa z drogą wojewódzką relacji Chełm - Hrubieszów do przejścia granicznego z Ukrainą w Zosinie.

Droga do Wojstawic od strony Chełma

Poza drogą wojewódzką, największe znacznie mają następujące drogi powiatowe łączące wszystkie ważniejsze miejscowości gminne ze sobą oraz głównymi relacjami kierunkowymi w powiecie:

- Od północy ciąg drogowy nr 06257 relacji Chełm - Wojstawice – Grabowiec;
- Od strony wschodniej ciąg drogowy nr 06 257 relacji Wojstawice – Turowiec - Buśno do drogi wojewódzkiej nr 844 relacji Chełm – Hrubieszów;
- Wojstawice – Ostrów.

Wśród dróg gminnych największe znaczenie mają następujące drogi:

- Partyzancka Kolonia – Rozięcín – Nowy Majdan;
- Putnowice Wielkie – Aurelin;
- Witoldów – Stary Majdan - Trościanka.

Stan dróg na terenie Gminy Wojstawice jest niezadowalający; wiele odcinków dróg gminnych i powiatowych wymaga natychmiastowej naprawy, modernizacji i działań zmierzających do podniesienia ich parametrów. Ponieważ drogi i chodniki są ważnym elementem infrastruktury komunikacyjnej,

ich modernizacja – w miarę możliwości finansowych – prowadzona jest na terenie Gminy Wojstawice na bieżąco.

Gmina Wojstawice obsługiwana jest przez komunikację autobusową. Realizowane są połączenia z Chełmem, Krasnymstawem, Hrubieszowem, Lublinem, Zamościem oraz z sąsiednimi gminami i z miejscowościami wewnątrz gminnymi.

Łączność

W gminie działa jeden Urząd pocztowy w Wojstawicach oraz placówka telekomunikacyjna obsługiwana przez automatyczną centralę telefoniczną. Część mieszkańców posiada dostęp do Internetu za pośrednictwem Telekomunikacji Polskiej oraz firm udostępniających Internet drogą radiową.

4.2. Infrastruktura ochrony środowiska

Gospodarka odpadami – odpady komunalne

Gmina Wojstawice w poprzednich latach posiadała wysypisko śmieci, które decyzją Starostwa Powiatowego w Chełmie nr ROL.7637/5/04 z dnia 21 grudnia 2004 r. zostało zamknięte z dniem 30 czerwca 2007 r. Od maja 2008 r. odpady komunalne zbiera firma posiadająca zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania i transportu odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych, instytucjach i podmiotach gospodarczych na terenie Gminy Wojstawice.

Gospodarka wodno – ściekowa

Gmina Wojstawice jest jedyną z nielicznych gmin Lubelszczyzny, której ludność w 95% korzysta ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Istnieje możliwość dalsze rozbudowy sieci wodociągowej dla obszarów zabudowy mieszkaniowej i usługowej w nawiązaniu do sieci istniejących wodociągów. Mieszkańców w rozproszonej zabudowie pozostawia się do zaopatrzenia wodę w lokalnych ujęć wody.

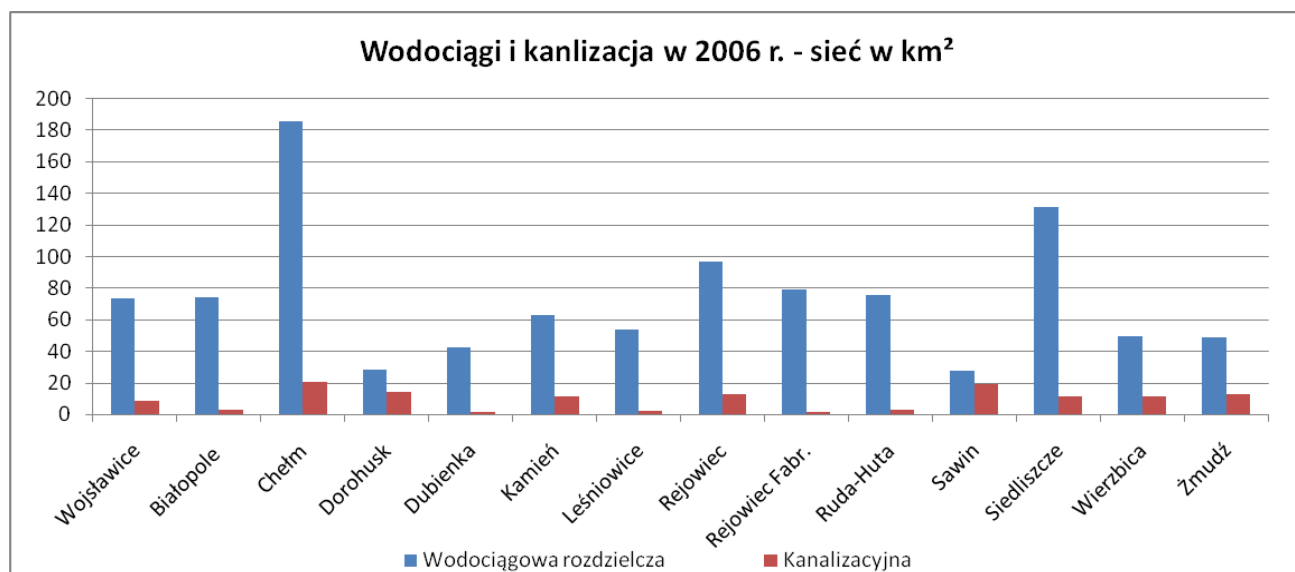
Gospodarka ściekowa na terenie Gminy Wojstawice jest uporządkowana jedynie na terenie miejscowości Wojstawice, której budynki są w większości skanalizowane, zaś ścieki odprowadzane do jedynie istniejącej na terenie

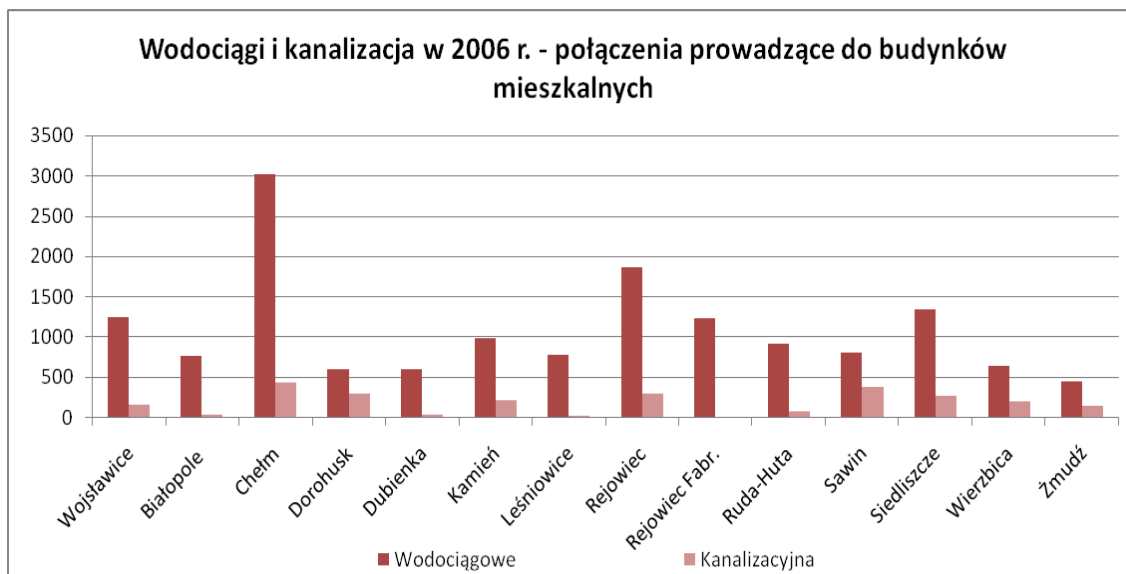
Gminy oczyszczalni ścieków o maksymalnej przepustowości 160 m³/d. Niezbędna jest dalsza rozbudowa kanałów sanitarnych, szczególnie na terenach objętych siecią wodociągową. Działania takie wymagać będą rozbudowy istniejącej oczyszczalni ścieków. W pozostałych miejscowościach Gminy Wojstawice należy zorganizować odrębne systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych

Na terenie gminy działa 5 sieci wodociągowych:

- Huta
- Kukawka
- Nowy Majdan
- Wojstawice
- Majdan Ostrowski.

Zgodnie ze stanem na 31.12.2006 r. sieć wodociągowa rozdzielcza Gminy Wojstawice liczyła 73,4 km, a kanalizacyjna 8,2 km. Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych liczyły łącznie 1416 km, w tym 1248 km to połączenia wodociągowe, a 168 km to połączenia kanalizacyjne. W obu przypadkach Gmina Wojstawice zajmowała 4. miejsce w Powiecie Chełmskim. Prezentują to poniższe wykresy.

4.3. Infrastruktura energetyczna

Gazyfikacja

Gmina Wojstawice nie dysponuje siecią gazy przewodowego.

Energetyka i oświetlenie

Prąd elektryczny posiadają wszyscy mieszkańcy Gminy Wojstawice.

Ciepłownictwo

Gospodarka cieplna Gminy Wojstawice opiera się na kotłowniach lokalnych oraz indywidualnych źródłach ciepła. Te ostatnie, ze względu na dostępność i koszt nabycia, korzystają głównie z paliwa stałego (węgiel).

Infrastruktura techniczna

Problemy i uwarunkowania

- Stan infrastruktury technicznej i komunalnej ma duże znaczenie dla poziomu świadczenia usług społecznych, jakość życia mieszkańców oraz możliwości rozwoju gospodarczego – mimo znacznych nakładów inwestycyjnych- potrzeba zapewnienia porównywalnego standardu życia mieszkańcom wszystkich miejscowości oraz rozwój Gminy niezmieniającej jej walorów krajobrazowych, kulturowych oraz środowiska naturalnego wymaga dalszych nakładów;
  - niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury komunalnej dotyczy przez wszystkim kanalizacji i systemu oczyszczania ścieków oraz infrastruktury drogowej. Działania inwestycyjne powinny być zatem ukierunkowane na dalszą rozbudowę sieci kanalizacyjnej a także na rozbudowę dróg z infrastrukturą towarzyszącą: chodnikami, oświetleniem ulicznym
  - istnieje także potrzeba podniesienia walorów inwestycyjnych Gminy poprzez przygotowanie odpowiednich terenów z infrastrukturą;
  - w szczególności w centrum Gminy powinny być przeprowadzone działania rewitalizacyjne - np. modernizacja i zagospodarowanie Centrum Wojstawic innych miejscowości, budowa parkingów, poprawa stanu dróg, chodników i oświetlenia; rewaloryzacja zabytków, stopniowe usuwanie obiektów starej nieestetycznej zabudowy.
-

5. Infrastruktura społeczna

Zakres analizy:

- Infrastruktura edukacyjna;
- Infrastruktura sportowa;
- Infrastruktura kultury;
- Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej;

5.1. Szkolnictwo

Gmina Wojstawice posiada rozwiniętą sieć placówek oświatowych, z których część jest zarządzana bezpośrednio przez Gminę Wojstawice jako organ prowadzący. **Do tych placów należą:**

1. Zespół Szkół Publicznych im. T. Kościuszki w Wojstawicach – Kolonia, w którego skład wchodzi:
  - a. Szkoła Podstawowa
  - b. Gimnazjum
2. Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Publicznych im. T. Kościuszki w Wojstawicach Filia Majdan Ostrowski
3. Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Publicznych im. T. Kościuszki w Wojstawicach Filia Putnowice Wlk.,
4. Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Publicznych im. T. Kościuszki w Wojstawicach Filia Huta.

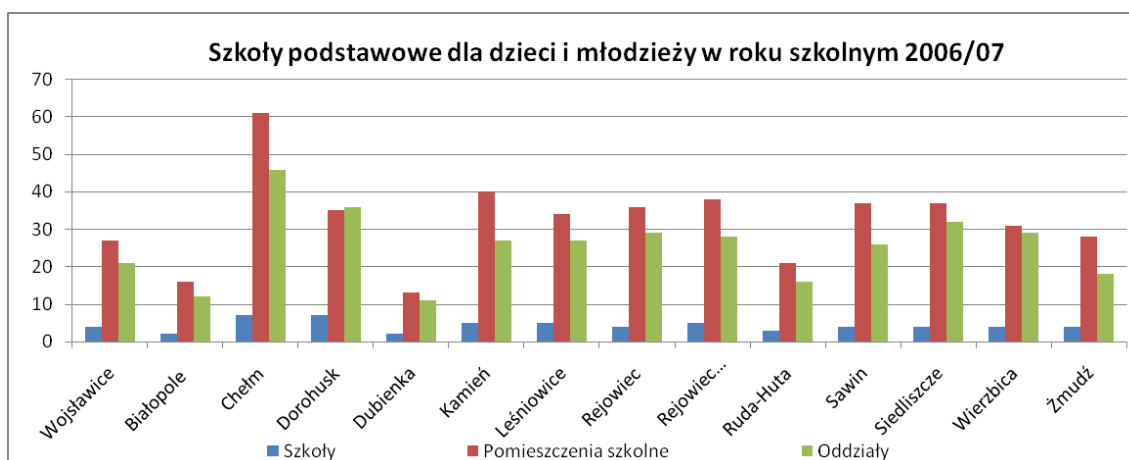

Szkoła w Wojstawicach - Kolonii

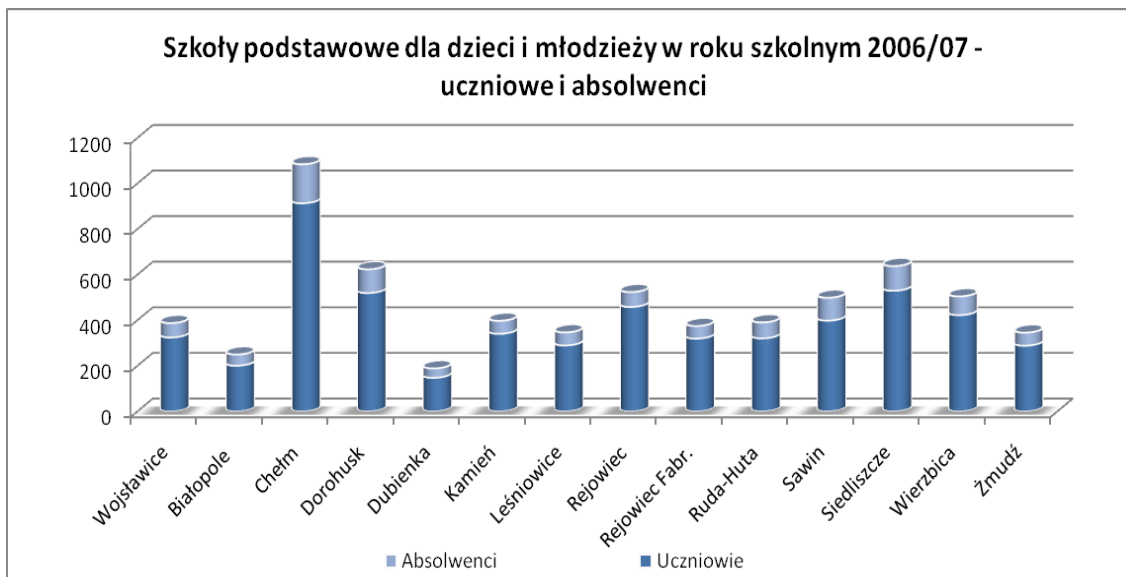

Szkoła w Majdanie Ostrowskim

W roku szkolnym 2006/2007, w Gminie Wojstawice istniało 4 szkoły podstawowe, liczące 27 pomieszczeń szkolnych i 21 oddziałów. Do szkół tych uczęszczało wówczas 325 uczniów, a grupę absolwentów stanowiły 63 osoby. Najwięcej szkół podstawowych, pomieszczeń i oddziałów znajdowało się w Gminie Chełm. W związku z tym w Gminie tej odnotowano także najwyższą liczbę uczniów i absolwentów.

Szkoła w Majdanie Ostrowskim

5.2. Sport i rekreacja

Na terenie Gminy Wojstawice nie występują ośrodki sportu i rekreacji. Jedynymi obiektami sportowymi są przyszkolne boiska sportowe oraz stadion do piłki nożnej.

5.3. Instytucje związane z kulturą

Na terenie Gminy Wojstawice działa Gminny Ośrodek Kultury w Wojstawicach oraz Wiejski Dom kultury w Rozięcinie. W odnowionej synagodze mieści się biblioteka. Ponadto prężnie działa Stowarzyszenie Panorama Kultur, którego celem jest:

- 1) upowszechnianie wiedzy o kulturach europejskich, zwłaszcza Europy Środkowej, Wschodniej i Bałkanów, z uwzględnieniem kultur żyjących na tym terenie mniejszości narodowych oraz kultur terenów pogranicza
- 2) działanie na rzecz dialogu międzykulturowego i rozwoju współpracy pomiędzy osobami i organizacjami z krajów Europy Środkowej, Wschodniej i Bałkanów;
- 3) działanie na rzecz integracji środowisk zainteresowanych kulturą Europy Środkowej, Wschodniej i Bałkanów;
- 4) promocja działalności kulturalnej i artystycznej związanej z Europą Środkową, Wschodnią i Bałkanami.

5.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Gmina Wojstawice boryka się z niedostosowaniem służby zdrowia do współczesnych standardów. Aczkolwiek znajduje się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wojstawicach - Kolonii 2, który świadczy usługi w zakresie: badań laboratoryjnych, szczepień, EKG. Znajduje się tutaj również punkt pobrań. Usługi świadczone są w ramach 2 specjalności: pediatrii i medycyny rodzinnej.

Na terenie Gminy znajduje się również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojstawicach.

Ośrodek Zdrowia w Wojstawicach

Z powodu trudnych warunków życia niektórym osobom i rodzinom w Gminie Wojstawice udzielana jest pomoc finansowa. Finansowanie pomocy społecznej odbywa się ze środków:

- Budżetu Gminy z przeznaczeniem na finansowanie zadań własnych: dożywianie w szkołach; pokrycie kosztów leczenia 2 osób, pokrycie kosztów pogrzebu 1 osoby, zasiłki specjalne
- Dotacji celowych budżetu centralnego z przeznaczeniem na realizację zadań zleconych Gminie z zakresu pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

5.5. Podstawowe instytucje usług administracyjnych i społecznych

Podstawowe instytucje usług administracyjnych i społecznych na terenie Gminy Wojstawice to:

1. Urząd Gminy w Wojstawicach oraz jednostki organizacyjne gminy:
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
  - Gminne Centrum Kultury
  - Gminny Zakład Komunalny
2. Bank Spółdzielczy w Wojstawicach
3. Posterunek Policji
4. Straż Pożarna
5. Spółdzielnia Usług Rolniczych.

Infrastruktura społeczna

Problemy i uwarunkowania

- Na terenie Gminy aktywnie współpracuje szereg instytucji samorządowych i społecznych, mających na celu zapewnienie mieszkańcom szeregu usług z zakresu szeroko rozumianych potrzeb społecznych mieszkańców;
- Gmina posiada sieć placówek oświatowych, problemy w tej sferze dotyczą wysokich kosztów utrzymania małych placówek szkolnych Ponadto brakuje szkół średnich, typu liceum ogólnokształcące i ponad gimnazjalnych szkół zawodowych;
- Brak na terenie Gminy żłobka, przedszkola i alternatywnych form edukacji przedszkolnej dla dzieci w wieku od 3-5 lat;
- Należy dążyć do rozbudowy oferty z zakresu ochrony zdrowia w tym zapewnienia całodobowej opieki zdrowotnej oraz uruchomienia pogotowia ratunkowego w siedzibie niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej.
- Dotychczasowa baza sportowo- rekreacyjna w gminie nie zaspokaja potrzeb lokalnej społeczności. Brak przede wszystkim w pełni wyposażonych i nowoczesnych boisk przy szkołach oraz sali widowiskowo- sportowej i basenu.

6. Zarządzanie

Zakres analizy:

- Możliwości budżetowe gminy;
- Planowanie strategiczne;
- Kapitał społeczny.

6.1. Zarządzanie i możliwości budżetowe

Poprzez zarządzanie na szczeblu gminy rozumie się sprawność urzędu w realizacji nałożonych zadań oraz porządek organizacyjny i prawny. Niektórymi przykładami tego rodzaju sprawności w przypadku Gminy Wojstawice jest posiadanie dokumentów dotyczących zarządzania różnymi sferami w gminie oraz dotychczasowe dokonania, np. w zakresie zrealizowanych zadań inwestycyjnych.

Kolejnym przykładem sprawności organizacyjnej są dość dobre dotychczasowe osiągnięcia gminy w realizacji zadań inwestycyjnych – w tym zadań, które uzyskały wsparcie finansowe z różnych funduszy dotacji. Zestawienie wykonanych w ostatnich latach zadań zawarte jest w załączniku nr 5 – „Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Wojstawice z dofinansowaniem uzyskanym w ramach funduszy europejskich oraz z innych źródeł”.

Możliwości realizacji zadań gminy, w tym zadań inwestycyjnych uzależnione są w dużej mierze od możliwości budżetu gminy. Zestawienie dochodów i wydatków budżetu Gminy Wojstawice za lata 2004 – 2007 zaprezentowane jest w rozdziale XIII – Wieloletni Plan Inwestycyjny. Natomiast załącznik 5 obrazuje liczbę i wartość projektów, które uzyskały wsparcie w formie dotacji.

Jakość zarządzania na szczeblu lokalnym postrzegana jest także przez lokalną społeczność poprzez dostępność do instytucji publicznych. Podstawowe instytucje usług administracyjnych i społecznych na terenie Gminy Wojstawice to:

1. Urząd Gminy w Wojstawicach oraz jednostki organizacyjne gminy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Gminne Centrum Kultury
- Gminny Zakład Komunalny.

6.2. Planowanie strategiczne

Planowanie strategiczne jest we współczesnych czasach nieodłącznym elementem współczesnego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. W przypadku Gminy Wojstawice planowanie strategiczne rozwoju gminy prowadzone jest systematycznie od kilku lat. Wyrazem tego rodzaju polityki podjętej przez gminę są wypracowane i wdrażane dokumenty strategiczne, jak:

- Strategia Rozwoju Gminy Wojstawice;
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2004 – 2006;
- Lokalny Plan Rozwoju Gminy Wojstawice na lata 2007-2015.

oraz obecnie przygotowany dokument Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2015.

6.3. Promocja

Działania promocyjne jednostki samorządu terytorialnego winne być nakierowane na otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne, co oznacza opracowanie i stosowanie systemu informowania i promowania przedsięwzięć samorządu wobec społeczności lokalnej oraz szerszego kręgu odbiorców spoza terytorium gminy.

System wewnętrznej promocji polega na komunikacji władz samorządowych z lokalną społecznością oraz włączanie przedstawicieli tej społeczności w proces współuczestnictwa w rozwiązywaniu spraw publicznych i proces planowania strategii rozwoju.

Promocja zewnętrzna nakierowana jest na inicjowanie i prowadzenie współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, przyciąganie kapitału prywatnego, turystów i zachęcanie do osiedlania się na terytorium gminy osób spoza jej terenu, a także tworzenie warunków

skłaniających do powstrzymania się przedstawicieli lokalnej społeczności (zwłaszcza młodych) do emigracji poza terytorium gminy.

Narzędziami promocji stosowanymi przez Gminę Wojstawice są:

- prowadzenie strony internetowej gminy, gdzie poza ogólnymi informacjami opisowymi, dotyczącymi między innymi danych o instytucjach publicznych, gospodarki, kultury, oświaty, itd., prezentowane są informacje o aktualnych wydarzeniach i imprezach sportowych i kulturalnych (www.wojstawice.lubelskie.pl);
- organizacja imprez kulturalno – sportowych, np. koncerty, przeglądy twórczości zespołów ludowych, występy miejscowych zespołów ludowych na imprezach regionalnych i krajowych, organizacja oraz udział w imprezach regionalnych, np. w Dożynkach Powiatowych i Wojewódzkich;
- foldery informacyjne, współpraca z prasą, promocja np. poprzez działalność organizacji społecznych.

6.4 Organizacje pozarządowe

Działalność organizacji pozarządowych jest jednym z przejawów włączania się instytucji Trzeciego Sektora w sprawy publiczne. Organizacje pozarządowe, które działają najczęściej jako fundacje i stowarzyszenia, odgrywają ogromną rolę między innymi w pobudzaniu aktywności społecznej i aktywizacji wspólnot obywatelskich wokół działań na rzecz realizacji celów rozwoju lokalnego. Wokół organizacji pozarządowych skupia się kapitał społeczny, który obok organów samorządu i przedsiębiorców przyczynia się do integracji lokalnej społeczności wokół spraw publicznych. Ponadto organizacje pozarządowe mają do odegrania podwójną rolę: winny stać się stymulatorem społecznej aktywności, a zarazem wchłaniać wsparcie finansowe na cele lokalne niedostępne dla samorządów lokalnych (wiele funduszy UE i innych, zagranicznych i krajowych, przeznaczonych na cele spójne z celami strategii rozwoju lokalnego, jest dostępnych tylko dla organizacji pozarządowych).

Trzeba zaznaczyć, że wśród organizacji pozarządowych można wyróżnić takie, które nastawione są na cele społeczne, charytatywne, działające na

rzecz kultury, sztuki i sportu oraz angażujące się w sprawy wspierania rozwoju przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego.

Na terenie Gminy Wojstawice działają następujące organizacje pozarządowe:

1. Stowarzyszenie Panorama Kultur
2. Stowarzyszenie Miłośników Wojstawic
3. Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży
4. Ochotnicza Straż Pożarna
5. Gminno- Szkolny Klub Sportowy „Wojstawice”
6. Uczniowski Klub Sportowy „Arka” w Wojstawicach

6.5 Współpraca międzynarodowa

Główną instytucją, działającą na terenie Gminy, która nawiązała i rozwija współpracę międzynarodową jest Stowarzyszenie Panorama Kultur. Wspomniana organizacja jest organizatorem projektu „Ukraina Archaiczna i Współczesna - Pieśni i Ludzie. Wymiana doświadczeń w dziedzinie promocji kultury tradycyjnej”. W ramach, którego nawiązała współpracę z Ukrainą (www.pk.org.pl)

Zarządzanie

Problemy i uwarunkowania

- W nowoczesnej gminie ważna jest sprawność zarządzania na szczeblu lokalnym. Gmina Wojstawice korzystała z funduszy zewnętrznych, strukturalnych przede wszystkim na realizację projektów twardych (między innymi z Regionalnego Programu Operacyjnego województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 współfinansowanego ze środków UE – EFRR, ZPORR i SPO) w związku z tym widoczna jest potrzeba wzmocnienia działań polegających na wykorzystaniu możliwości jakie daje członkostwo w Unii Europejskiej.
- Kapitał społeczny w gminie aktywny jest poprzez działalność licznych organizacji pozarządowych- są to organizacje związane głównie z kulturą i sportem. Jednakże istnieje potrzeba powstania nowych organizacji społecznych, przede wszystkim w kontekście Programów „Odnowa i rozwój wsi” oraz „LEADER”. Zadaniem dla władz jest dalsza integracja środowiska lokalnego w ramach współpracy „Trzeci Sektor”
- Skuteczne wdrożenie planów strategicznych wymaga sprawnego zarządzania rozwojem lokalnym oraz promocji. Właściwe wydaje się zatem opracowanie programu promocji Gminy w celu wypracowania i wdrażania koncepcji promocji wewnętrznej i zewnętrznej.

III. GMINA NA TLE WYBRANYCH GMIN REGIONU

Dane zawarte są w załączniku nr 3

Tab. 1. Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i na gospodarkę wodną w 2006 r.

Tab. 2. Powierzchnia i ludność w 2006 r.

Tab. 3. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2006 r.

Tab. 4. Przyrost naturalny w roku 2006 w promilach

Tab. 5. Pracujący w 2006 r.

Tab. 6. Wodociągi i kanalizacja w 2006 r.

Tab. 7. Zasoby mieszkaniowe w 2006 r.

Tab. 8. Mieszkania oddane do użytku w 2006 r.

Tab. 9. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2005/06

Tab. 10. Gimnazja dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2005/06

Tab. 11. Wychowanie przedszkolne w 2006 r.

Tab. 12. Dochody budżetów gmin wiejskich według rodzajów 2006 r.

Tab. 13. Dochody budżetów gmin wiejskich według działów w 2006 r.

Tab. 14. Wydatki budżetów gmin wiejskich według rodzajów w 2006 r.

Tab. 15. Wydatki budżetów gmin według wiejskich działów w 2006 r.

Tab. 16. Dochody i wydatki budżetów gmin wiejskich na 1 mieszkańca w 2006 r.

Tab. 17. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r.

Tab. 18. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD w 2006 r.

Tab. 19. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji PKD w 2006 r.

IV. ANALIZA SWOT

Zarządzanie strategiczne wymaga przeprowadzenia szeregu różnego typu analiz, które pomagają przewidzieć istotne zdarzenia gospodarcze wraz z możliwością ich podejmowania i z konsekwencjami na przyszłość, które wiążą się z wyborem najbardziej optymalnej strategii. Plan strategiczny poprzedza etap diagnozy strategicznej, w której najczęściej stosowana jest metoda analizy strategicznej – analiza SWOT.

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów **Strengths (mocne strony)**, **Weaknesses (słabe strony)**, **Opportunities (szanse w otoczeniu)**, **Threats (zagrożenia w otoczeniu)**. Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron gminy oraz badania szans i zagrożeń, które wynikają z istniejących, bądź mogących zaistnieć uwarunkowań otoczenia zewnętrznego.

Analiza SWOT pozwala na wyeksponowanie silnych stron – to znaczy atutów, na których bazie można planować rozwój lokalny, ale też pozwala na zidentyfikowanie słabych stron – to jest obszarów niedomagań – które należy niwelować. Ze słabych stron wynikają problemy do rozwiązania.

Zakres analiz w ramach SWOT jest następujący:

- Mocne strony gminy – siły – jakie mamy atuty?
- Słabe strony gminy – jakie są problemy, co trzeba poprawić?
- Szanse w otoczeniu – gdzie dostrzegamy szanse, jakie są trendy i tendencje?
- Zagrożenia w otoczeniu – jakie istnieją przeszkody? jakie czynniki / wydarzenia mogą mieć dla nas negatywne skutki?

Analiza SWOT dla Gminy Wojstawice została opracowana w trakcie warsztatów strategicznych z udziałem przedstawicieli społeczności gminy. Jest więc ona wynikiem spostrzeżeń mieszkańców na temat własnej gminy oraz podsumowaniem niniejszej diagnozy strategicznej.

Analiza SWOT sporządzona została w następujących obszarach problemowych:

- Ekologia, ochrona środowiska, turystyka;
- Sfera i infrastruktura społeczna;
- Infrastruktura techniczna;
- Sfera gospodarcza.
- Zarządzanie;

EKOLOGIA, OCHRONA ŚRODOWISKA, TURYSTYKA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Czyste środowisko; • Brak zakładów uciążliwych dla środowiska; • Różnorodność flory i fauny; • Atrakcyjne położenie Gminy; • Tradycyjne jarmarki; • Występowanie pomników przyrody (leśniczówka). 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak całkowitej kanalizacji – wodociągów; • Brak zbiorników rekreacyjnych; • Brak bazy noclegowej; • Brak bazy gastronomicznej; • Brak ścieżek edukacyjnych, rowerowych, szlaków turystycznych; • Brak tablicy informacyjnej na temat atrakcji turystycznych Gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Napływ turystów; • Rozwój twórców lokalnych, w tym rękodziela; • Atrakcyjne tereny dla artystów – malarze, fotograficy; • Rozwój rolnictwa ekologicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmożony ruch pojazdów do granicy z Ukrainą. Droga nr 846 (droga wojewódzka).

SFERA I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Baza lokalowa szkół; • Dobrze wykwalifikowana kadra 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak infrastruktury sportowej (boiska, sale gimnastyczne, zaplecze

<p>pedagogiczna;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobra baza informatyczna (4 pracownice komputerowe, stały dostęp do Internetu); • Dobra baza lokalowa (Dom Kultury w Wojstawicach); • Funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej; • Łatwy dostęp do lekarza rodzinnego; • Całodobowa opieka medyczna; • Przeszkolona kadra pracowników GOPS-u; • Liczne walory turystyczne Gminy; • Baza lokalowa na tworzenie domu opieki społecznej; • Istnienie zespołów artystycznych. 	<p>socjalne);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zbyt wąska oferta dodatkowych zajęć edukacyjnych ze względu na niskie nakłady finansowo-organizacyjne; • Niepełne oprogramowanie w szkole; • Brak profilaktyki zdrowotnej w zakresie dysfunkcji zdrowotnych; • Trudny dostęp do lekarzy specjalistów (usługi na miejscu); • Brak opieki przedszkolnej; • Niepełne rozeznanie w sytuacji materialnej wielu rodzin; • Brak gospodarstw agroturystycznych; • Brak bazy noclegowej i gastronomicznej; • Brak opieki medycznej w dni wolne od pracy; • Brak domu spokojnej starości; • Brak aktualnych danych i dobrze opracowanej strony internetowej; • Brak zajęć dla młodzieży.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja Gminy (własna gazeta); • Wymiana międzynarodowa; • Pozyskiwanie środków unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogarszający stan zdrowia społeczeństwa; • Migracja ludności; • Patologie (zagrożenie alkoholizmem); • Brak więzi społecznych – zanik stosunków sąsiedzkich.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre drogi gminne; • Sieć wodociągowa; • Sieć telefoniczna; • Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji; • Pełne pokrycie w sieć energetyczną; • Tereny atrakcyjne dla inwestycji; • Stadion; • Idealne warunki naturalne do budowy obiektów rekreacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan dróg powiatowych i wojewódzkich; • Słaby dostęp do Internetu; • Brak ciągów pieszych, ścieżek rowerowych; • Brak sieci gazowej; • Brak zakładów przemysłowych i miejsc pracy poza rolnictwem; • Brak zaplecza i obiektów towarzyszących na stadionie; • Brak miejsc kąpieliskowych, obiektów rekreacyjnych (wyciąg narciarski); • Brak odpowiedniego budynku dla władz Urzędu Gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój infrastruktury agroturystycznej; • Lokalizacja małych zakładów produkcyjnych i usługowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak obwodnicy w obrębie osady; • Brak inwestorów; • Brak zatrudnienia dla osób z wykształceniem.

SFERA GOSPODARCZA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Walory historyczno-przyrodnicze, stwarzają korzystne warunki dla przedsiębiorczości; • Dobre ziemie - wysokiej klasy; 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak bazy gastronomiczno-hotelowej; • Gospodarstwa rolne rozdrobnione, brak scaleń gruntów; • Emigracja młodzieży;

<ul style="list-style-type: none"> • Zaopatrzenie miejscowości w wodę, prąd, kanalizację, telefony; • Przyjazny klimat dla inwestorów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak grup producenckich; • Brak sieci gazowniczej; • Słabe drogi – brak dojazdu do pól; • Duże bariery biurokratyczne, utrudniające powstawanie firm; • Duże bezrobocie.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój agroturystyki; • Rozwój przedsiębiorczości; • Powstanie grup producenckich; • Rozwój rzemiosła regionalnego i warsztatów; • Zatrudnienie w Urzędzie Gminy wykwalifikowanych pracowników. 	<ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się wsi, emigracja młodzieży; • Nieopłacalność produkcji rolnej – wysokie koszty produkcji i brak rynków zbytu.

ZARZĄDZANIE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Doświadczona kadra; • Korzystanie z dotacji zewnętrznych; • Komputeryzacja urzędu, szkół i placówek kulturalno-oświatowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niskie dochody do budżetu; • Niska aktywność społeczeństwa; • Brak spotkań władz ze społeczeństwem; • Silna obrona interesów lokalnych; • Brak zespołu do spraw pozyskiwania środków unijnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa siedziby Urzędu Gminy; • Rozwój się internetowej dla mieszkańców Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie dochodów Gminy.

Ogólne wytyczne wynikające z analizy SWOT są proste, ale w praktyce trudne do realizacji:

- opierać się na mocnych stronach;
- niwelować słabe strony;
- unikać zagrożeń;
- wykorzystywać szanse.

Na bazie czterech aspektów analizy SWOT – mocnych stron, słabych stron, szans i zagrożeń – w odniesieniu do gminy buduje się cele działań w planie strategicznym.

V. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Rozwój gospodarczy Gminy Wojstawice zależy od działań i stanowiska władz lokalnych oraz współpracy z partnerami społecznymi i innymi samorządami terytorialnymi. Rozwój gospodarczy powinien spełniać następujące cele:

- wspieranie lokalnej przedsiębiorczości – powstających i działających firm;
- przyciąganie nowych inwestorów;
- podnoszenie kwalifikacji miejscowych zasobów ludzkich;
- rewitalizacja środowiska naturalnego, społecznego, kulturowego i gospodarczego;
- stwarzanie warunków do stałych kontaktów pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i prywatnym.

Jednymi z najistotniejszych czynników, które mają podstawowe znaczenie w rozwoju lokalnym są:

- **zatrudnienie** – w tym aspekcie ważne jest powstawanie nowych przedsiębiorstw lub rozwój już istniejących firm, co umożliwia tworzenie nowych miejsc pracy i wprowadzanie nowych technologii;
- **baza dla rozwoju** – czyli grupa czynników, która sprzyja rozwojowi – co oznacza istnienie atutów, które stanowią podstawę rozwoju, np. zasoby środowiska, rozwinięta infrastruktura, przedsiębiorczość i jakość kadr;
- **zalety lokalizacji** – ważne jest położenie geograficzne gminy – korzystne położenie, dobrze rozwinięta łączność komunikacyjna;
- **zasoby wiedzy** – ważne są kwalifikacje i umiejętności społeczności lokalnej.

Podsumowaniem diagnozy strategicznej winny być wnioski i rekomendacje dotyczące przyszłych kierunków rozwoju. Projekcja przyszłości

jest obrazowym przedstawieniem możliwości rozwojowych, jakie gminie stwarzają uwarunkowania zewnętrzne i szanse tkwiące w uwarunkowaniach wewnętrznych, z uwzględnieniem ograniczeń tkwiących w sferach społeczno – gospodarczej i przyrodniczej.

Analiza potencjałów rozwojowych wskazuje na możliwość rozwoju kilku funkcji Gminy Wojstawice, które powinny stać się dla niego głównymi osiami rozwoju i w okresie objętym strategią doprowadzić do pożądaných przeobrażeń społeczno – gospodarczych:

- funkcja ośrodka administracji i osadnictwa;
- funkcja rekreacyjno – turystyczna;
- funkcja ośrodka edukacyjno-sportowego;
- funkcja centrum kulturalnego o znaczeniu ponadgminnym.

Powyższe funkcje kładą nacisk na rozwój gospodarczy i społeczny Gminy Wojstawice zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, według której jedynie dbałość o równomierny rozwój wszystkich trzech elementów: przyrody, społeczeństwa i gospodarki prowadzi do postępu. W sytuacji występowania ostrych dysproporcji rozwojowych, zrównoważony rozwój wymaga udzielenia szczególnego wsparcia dziedzinom dotychczas rozwiniętym w mniejszym stopniu.

Główne kierunki działań strategicznych w Gminie Wojstawice winny być nakierowane na:

- rozwój infrastruktury technicznej, komunalnej i komunikacyjnej;
- rozwój infrastruktury społecznej, kulturalnej, oświatowej i sportowej;
- ograniczenie poziomu bezrobocia i rozwój przedsiębiorczości;
- ochronę i kształtowanie środowiska naturalnego, przyrody oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Reasumując, działania dotyczące rozwoju Gminy powinny iść w kierunku poprawy warunków życia lokalnej społeczności, poprzez poprawę stanu sanitarnego i zapewnienia dostępu do infrastruktury komunalnej, warunków mieszkaniowych, zachowania walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tworzenia nowych miejsc pracy:

- Należy rozbudowywać oraz uzupełniać infrastrukturę techniczno – sanitarną na terenie Gminy;
- Należy wzmacniać funkcję osadnictwa na terenach wiejskich poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury i podnoszenie atrakcyjności osiedlania się;
- Należy wspierać lokalne inicjatywy podejmowania działalności gospodarczej i tworzyć warunki (między innymi infrastrukturę) zachęcające do lokalizowania na terenie gminy przedsiębiorstw;
- Należy wspierać lokalną społeczność w procesie podnoszenia wiedzy i kwalifikacji, przekwalifikowań oraz przedsiębiorczych inicjatyw;
- Należy dokonać rewitalizacji zasobów kulturowych i przyrodniczych w Gminie oraz wykorzystać je dla rozwoju funkcji związanych z wypoczynkiem i rekreacją, a także gospodarczych i społecznych;
- Należy opracować strategię promocji Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla prowadzenia działalności usługowej i wytwórczej oraz uprawiania turystyki i rekreacji;
- Należy zacieśniać współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz gminami partnerskimi celu realizacji wspólnych przedsięwzięć.

VI. ANALIZA PROBLEMÓW GMINY WOJSŁAWICE

Zasadniczym punktem wyjścia w procesie opracowania Strategii Rozwoju jest przeprowadzenie analizy problemów. Pozwala to na dokonanie bardziej szczegółowego opisu rzeczywistości, uwzględniającego wszystkie dziedziny działalności, które ze względu na pewne niedociągnięcia wymagają działań naprawczych.

Analizę problemów Gminy Wojstawice przeprowadzono podczas warsztatów strategicznych, w których wzięli udział przedstawiciele społeczności lokalnej Gminy.

Zidentyfikowane problemy zostały podzielone na cztery zasadnicze kategorie związane z:

1. Ze sferą i infrastrukturą społeczną;
2. Rozwojem infrastruktury technicznej i energetycznej;
3. Zarządzaniem;
4. Rozwojem gospodarczym

Zestawienie problemów Gminy Wojstawice

Problemy w zakresie sfery i infrastruktury społecznej:

1. Brak aktywności społecznej
2. Brak zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży
3. Brak warunków do wyrównywania szans dzieci z dysfunkcjami-gimnastyka korekcyjna, kompensacja
4. Alkoholizm
5. Wyludnianie wsi, emigracja młodzieży w poszukiwaniu pracy
6. Niedostateczny rozwój bazy edukacyjnej
1. Brak rozwiniętej infrastruktury sportowej dla szkoły i gimnazjum-brak hali sportowej, boisk i obiektów przy stadionie
2. Brak przedszkola dla dzieci
3. Brak gastronomii i bazy noclegowej
7. Ubogie społeczeństwo
8. Brak perspektyw
9. Brak dobrej woli
10. Brak świadomości społecznej w zakresie kształtowania rozwoju
11. Brak miejsc pracy na terenie Gminy-bezrobocie

Problemy z zakresu infrastruktury społecznej, energetycznej i technicznej:

1. Brak rozwiniętej infrastruktury gazowniczej-rozwój sieci gazowniczej
2. Niedostateczna długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
3. Niedostateczna informatyzacja Gminy- brak dostępu do Internetu
4. Brak zbiornika wodnego i ośrodka sportów wodnych
5. Niedostateczna ilość dróg gminnych i powiatowych
6. Brak siedziby władz samorządowych-Ratusz

Problemy z zakresu zarządzania:

1. Niedostateczny kontakt społeczności z władzami Gminy
2. Niski poziom dotacji do budżetu Gminy
3. Brak wykwalifikowanej kadry w Urzędzie Gminy
4. Znikoma promocja Gminy na zewnątrz i wewnątrz
5. Brak inwestorów
6. Brak fachowego doradztwa w pozyskiwaniu środków unijnych
7. Brak funduszy

Problemy z zakresu infrastruktury gospodarczej:

1. Brak gospodarstw agroturystycznych
  2. Brak infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
  3. Nieopłacalność pracy na roli
  4. Niezagospodarowane działki na terenie Gminy
  5. Brak inwestora do budowy zakładu produkcyjnego
  6. Brak punktu skupu płodów rolnych
-

VII. MISJA, WIZJA - CEL GENERALNY STRATEGII

Ogólną misję strategii można wysnuć z zapisów ustawy o samorządzie gminnym. Artykuł 7 ustawy (Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 01.142.1591) określa zakres działania i zadania gminy.

Art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
- 5) ochrony zdrowia,
- 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- 8) edukacji publicznej,
- 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 10) kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- 11) targowisk i hal targowych,
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień,
- 13) cmentarzy gminnych,
- 14) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- 16) polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,

- 17) wspierania i upowszechniania idei samorządowej,
- 18) promocji gminy,
- 19) współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- 20) współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Zatem celem działania gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, co można rozumieć jako misję zapewnienia jak najlepszych warunków świadczenia usług społecznych a co za tym idzie dążenie Gminy Wojstawice do wyrównywania dysproporcji pomiędzy gminą a rejonami naszego województwa o wysokim poziomie rozwoju, co pozwoliłoby na stworzenie mieszkańcom optymalnych warunków do życia i rozwoju społeczno-gospodarczego.

Wizja to stan docelowy, jaki uda się osiągać poprzez realizację misji – jest to więc perspektywa przyszłości. Z tego wynika cel generalny Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice, którym jest:

Zapewnienie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy przy wykorzystaniu jej potencjału gwarantującego poprawę warunków i jakości życia jej mieszkańców

Osiągnięcie zakładanego celu generalnego strategii rozwoju jest nierozzerwalnie związane z prowadzoną polityką rozwoju lokalnego. **Polityka rozwoju lokalnego** rozumiana jest jako świadoma i celowa działalność organów samorządu, zmierzająca do systematycznej poprawy konkurencyjności podmiotów gospodarczych i poziomu życia mieszkańców oraz wzrostu potencjału gospodarczego regionów, przyczyniającego się ostatecznie do rozwoju społeczno – gospodarczego kraju.

VIII. CELE STRATEGICZNE - OBSZARY PRIORYTETOWE

Cele strategiczne formułuje się w obszarach priorytetowych – to jest tych aspektach życia społecznego i gospodarczego, które mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia stanu rzeczy określonego w celu generalnym strategii.

Celem generalnym Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice jest:

Zapewnienie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy przy wykorzystaniu jej potencjału gwarantującego poprawę warunków i jakości życia jej mieszkańców

Aby ten cel mógł być zrealizowany, należy podjąć działania w następujących obszarach priorytetowych:

Priorytet I

Rozwój infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjnej i energetycznej

Priorytet II

Rozwój infrastruktury i sfery społecznej, kulturalno-oświatowej oraz sportowej

Priorytet III

Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa oraz ograniczenie negatywnych skutków bezrobocia

Priorytet IV

Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego, przyrody oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego

Uzasadnienie wyboru obszarów priorytetowych strategii

Priorytet I

Rozwój infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjnej i energetycznej

Infrastrukturą nazywa się urządzenia i instytucje usługowe, niezbędne do należytego funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki. Infrastruktura techniczna pełni rolę osnowy dla przestrzeni urbanistycznej, tworząc powiązania pomiędzy miejscem zamieszkania, pracy i wypoczynku, zaopatrując je w energię oraz wspomagając utylizację związanych z działalnością człowieka odpadów. Umożliwia prawidłowe funkcjonowanie wszystkich dziedzin gospodarki. Poziom rozwoju infrastruktury mierzony różnymi wskaźnikami jest jednym z najważniejszych wyznaczników rozwoju gospodarczego. Dostęp do infrastruktury o odpowiednim standardzie. Stan infrastruktury technicznej i komunalnej ma duże znaczenia dla poziomu świadczenia usług społecznych, jakości życia lokalnej społeczności oraz możliwości rozwoju gospodarczego. **Problemem Gminy Wojstawice jest niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury, zwłaszcza kanalizacji i systemu oczyszczania ścieków.** Rozwój infrastruktury jako priorytet strategii ma swoje uzasadnienie w kontekście zachowania walorów środowiska przyrodniczego gminy i poprawy poziomu świadczenia usług komunalnych.

Pomimo realizowanych dotychczas inwestycji w sferze infrastruktury technicznej w Gminie Wojstawice istnieje duża liczba potrzeb związanych z poprawą stanu infrastruktury drogowej, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, czy też gospodarki odpadami. Nowoczesna, dostosowana do lokalnych warunków i spełniająca oczekiwania społeczne infrastruktura techniczna stanowi podstawę do tworzenia warunków do inwestowania, rozwoju gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy, co w konsekwencji prowadzi do poprawy jakości życia mieszkańców. Stan infrastruktury technicznej i komunalnej ma znaczenie dla jakości życia w odczuciu jej użytkowników, ale jest także ważnym czynnikiem rozwoju, dynamizującym rozwój przedsiębiorczości, podnoszącym

atrakcyjność turystyczną i korzystnie wpływającym na decyzje inwestycyjne potencjalnych inwestorów.

Priorytet II

**Rozwój infrastruktury i sfery społecznej,
kulturalno-oświatowej oraz sportowej**

W Gminie Wojstawice słabo jest rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna i turystyczna, co wpływa ujemnie na jakość życia mieszkańców, zniechęca ludzi z zewnątrz do osiedlania się na terenie gminy, oraz potencjalnych inwestorów do inwestowania. Słabo rozwinięta infrastruktura kulturalna i sportowa wpływa negatywnie na poziom rozwoju psychofizycznego młodzieży oraz istnienie zjawisk patologicznych. W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na stan i zasoby infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjno-turystycznej. Podjąć należy próby jej rozwoju, rozbudowy, budowy nowych placówek oraz unowocześniania istniejących obiektów. Rozwój infrastruktury społecznej, sportowej oraz rekreacyjno-turystycznej wpłynie z korzyścią nie tylko na poprawę warunków życia mieszkańców, rozwój społeczny, ale również na podniesienie atrakcyjności terenu Gminy, poprawę możliwości korzystania z wypoczynku i rekreacji przez samych mieszkańców i osób przyjeżdżających z zewnątrz.

Lokalna społeczność gminy stanowi element jej zasobów – a mianowicie zasoby ludzkie, które poprzez swoje aktywne działanie współprzyczyniają się do rozwoju gospodarczego i społecznego danej jednostki samorządu terytorialnego. Dlatego ważnym elementem rozwoju lokalnego jest rozwój zasobów ludzkich – a wsparcie tego rozwoju jest ważnym priorytetem strategicznym. Uzależnione jest ono od jakości infrastruktury i pomocy społecznej oraz programu działań edukacyjnych, oświatowych i w sferze kultury i zachowania tradycji. Dziedzictwo kulturowe, rozumiane zarówno jako zabytki kultury materialnej, jak i duchowej jest czynnikiem integrującym lokalną społeczność, a z drugiej strony może być elementem atrakcyjnym poznawczo dla turystów – zatem wymaga kultywowania i rewitalizacji.

Priorytet III

Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa oraz ograniczenie negatywnych skutków bezrobocia

Zadaniem samorządu lokalnego jest stymulacja działań społecznych i gospodarczych poprzez tworzenie warunków dla rozwoju różnych sfer życia społecznego i gospodarczego. Warunkiem osiągnięcia sukcesu gospodarczego i społecznego Gminy Wojstawice jest czynne włączenie się jak najszerszych kręgów jej mieszkańców w proces rozwoju lokalnego.

Dużym problemem mieszkańców Gminy Wojstawice jest wyływający z niedostatecznej bazy ekonomicznej niedobór miejsc pracy, który jest podstawową przyczyną utrudniającą poprawę warunków życia lokalnej społeczności i stanowi najważniejszą barierę rozwoju. Dlatego wzmocnienie bazy ekonomicznej gminy i zmniejszanie bezrobocia stanowią podstawowe uwarunkowania osiągnięcia celu strategicznego. Ważne jest także wsparcie lokalnej społeczności w zakresie rozwoju zawodowego, podnoszenia poziomu wiedzy i kwalifikacji, podejmowania inicjatyw przedsiębiorczości, a przy działalności w rolnictwie poszukiwania dodatkowych źródeł dochodu.

Priorytet IV

Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego, przyrody oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego

Gmina Wojstawice dysponuje atutami, którymi są: krajobraz i walory środowiska przyrodniczego. Potencjał przyrodniczo – kulturowy gminy oraz lokalne i zewnętrzne uwarunkowania społeczne wskazują, że dużą szansę na rozwój gospodarczy stanowi rozwój turystyki i agroturystyki. Turystyka jest bowiem tą formą gospodarowania, która w stosunkowo krótkim czasie może przynieść spodziewane wyniki ekonomiczne i społeczne jak spadek bezrobocia i wzrost zamożności. Turystyka jest jednocześnie tą gałęzią gospodarki, która w niewielkim stopniu wchodzi w kolizję z racjami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Rozwój infrastruktury turystycznej z korzyścią wpłynie nie tylko na podniesienie atrakcyjności terenu gminy, ale też poprawę

możliwości korzystania z wypoczynku i rekreacji przez samych mieszkańców gminy – co przekłada się na poprawę jakości życia lokalnej społeczności.

Cel generalny Strategii osiągnięty zostanie poprzez realizację celów strategicznych, wynikających z obranych obszarów priorytetowych.

Dla Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice, w perspektywie lat 2008 – 2015 wyznaczono następujące cele strategiczne:

<p><u>Cel strategiczny I:</u> Poprawa stanu infrastruktury drogowej</p>
<p><u>Cel strategiczny II:</u> Poprawa stanu infrastruktury energetycznej</p>
<p><u>Cel strategiczny III:</u> Rozwój infrastruktury i sfery społecznej</p>
<p><u>Cel strategiczny IV:</u> Rozwój infrastruktury kulturalnej</p>
<p><u>Cel strategiczny V:</u> Rozwój infrastruktury oświatowej i sportowej</p>
<p><u>Cel strategiczny VI:</u> Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</p>
<p><u>Cel strategiczny VII:</u> Promocja Gminy</p>
<p><u>Cel strategiczny VIII:</u> Rozwój przedsiębiorczości</p>
<p><u>Cel strategiczny IX:</u> Ograniczanie bezrobocia</p>
<p><u>Cel strategiczny X:</u> Rozwój działalności rolniczej</p>

<u>Cel strategiczny XI:</u> Rozwój infrastruktury ochrony środowiska naturalnego
<u>Cel strategiczny XII:</u> Edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska naturalnego
<u>Cel strategiczny XIII:</u> Odnowa i promocja zabytków i miejsc pamięci
<u>Cel strategiczny XIV:</u> Promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego

IX. CELE OPERACYJNE - KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele operacyjne stanowią uszczegółowienie celów strategicznych i są podstawą dla określenia kierunków działań, co przekłada się w dalszym etapie planowania na wyznaczenia szczegółowych zadań do realizacji. W ten sposób kierunki działań stanowią podstawę i uzasadnienie do umieszczania konkretnych zadań w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym. Niektóre cele operacyjne są równoważne z celami strategicznymi.

W ramach trzech priorytetów realizowane będą następujące cele operacyjne (cele strategiczne) i kierunki działań:

Cele strategiczne oraz cele operacyjne w ramach priorytetów

Priorytet I: Rozwój infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjnej i energetycznej

Cel strategiczny I.1: Poprawa stanu infrastruktury drogowej

Cel operacyjny I.1.1: Modernizacja istniejących dróg publicznych

Cel operacyjny I.1.2: Budowa nowych dróg publicznych

Cel operacyjny I.1.3: Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do pól

Cel operacyjny I.1.4: Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego

Cel operacyjny I.1.5: Budowa i modernizacja chodników

Cel operacyjny I.1.6: Reorganizacja ruchu drogowego (ronda, skrzyżowania, oznaczenia)

Cel strategiczny I.2: Poprawa stanu infrastruktury energetycznej

Cel operacyjny I.2.1: Gazyfikacja Gminy

Cel operacyjny I.2.2: Modernizacja sieci energetycznej gminy

Cel operacyjny I.2.3: Rozwój energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Priorytet II: Rozwój infrastruktury i sfery społecznej, kulturalno-oświatowej oraz sportowej

Cel strategiczny II.1: Rozwój infrastruktury i sfery społecznej

Cel operacyjny II.1.1: Modernizacja i doposażenie w sprzęt obiektów opieki zdrowotnej

Cel operacyjny II.1.2: Adaptacja istniejących budynków użyteczności publicznej na cele socjalne

Cel operacyjny II.1.3: Tworzenie warsztatów terapii zajęciowej i klubów pracy

Cel operacyjny II.1.4: Inicjowanie i organizacja wolontariatu

Cel operacyjny II.1.5: Dostosowanie architektoniczne obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny II.1.6: Uruchomienie punktów doradztwa prawnego, psychologicznego

Cel operacyjny II.1.7: Organizacja poradnictwa kryzysowego (alkoholizm, nikotynizm, długotrwałe bezrobocie)

Cel operacyjny II.1.8: Stworzenie możliwości rozwoju i poprawy jakości życia dla mieszkańców w podeszłym wieku (Uniwersytet trzeciego wieku, kluby seniora)

Cel operacyjny II.1.9: Doposażenie jednostek OSP

Cel strategiczny II.2: Rozwój infrastruktury kulturalnej

Cel operacyjny II.2.1: Uruchomienie i rozwój świetlic wiejskich i klubów młodzieżowych

Cel operacyjny II.2.2: Budowa obiektów widowiskowych z zapleczem kulturalno-oświatowym

Cel operacyjny II.2.3: Modernizacja i doposażenie istniejących obiektów kulturalnych

Cel strategiczny II.3: Rozwój infrastruktury oświatowej i sportowej

Cel operacyjny II.3.1: Doposażenie i modernizacja budynków oświatowych

Cel operacyjny II.3.2: Wydzielenie działek pod boiska w każdej wsi

Cel operacyjny II.3.3: Budowa boisk przyszkolnych

Cel operacyjny II.3.4: Budowa boisk wiejskich

Cel operacyjny II.3.5: Budowa sal widowiskowo-sportowych i basenów

Cel strategiczny II.4: Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Cel operacyjny II.4.1: Budowa parkingów turystycznych

Cel operacyjny II.4.2: Promocja gminnych atrakcji turystycznych i rekreacyjnych

Cel operacyjny II.4.3: Wyznaczenie tras turystycznych

Cel operacyjny II.4.4: Budowa ścieżek rowerowych

Cel strategiczny II.5: Promocja Gminy

Cel operacyjny II.5.1: Opracowanie Planu Promocji Gminy

Cel operacyjny II.5.2: Nawiązanie współpracy partnerskich z jednostkami samorządu terytorialnego z innych państw europejskich

Cel operacyjny II.5.3: Promocja gminy za pomocą środków masowego przekazu

Cel operacyjny II.5.4: Tworzenie lokalnych gazet

Cel operacyjny II.5.5: Opracowywanie i dystrybucja folderów promocyjnych o Gminie

Priorytet III: Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa oraz ograniczenie negatywnych skutków bezrobocia

**Cel strategiczny III.1:
Rozwój przedsiębiorczości**

Cel operacyjny III.1.1: Stworzenie zachęt dla inwestorów: ulgi podatkowe, przejrzysta polityka gminy

Cel operacyjny III.1.2: Informowanie mieszkańców o dostępnych źródłach pozyskiwania środków na prowadzenie działalności gospodarczej

Cel operacyjny III.1.3: Utworzenie strefy ekonomicznej

Cel operacyjny III.1.4: Organizacja szkoleń dotyczących możliwości wykorzystania środków unijnych na rozwój przedsiębiorczości

**Cel strategiczny III.2:
Ograniczanie bezrobocia**

Cel operacyjny III.2.1: Podnoszenie kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej

Cel operacyjny III.2.2: Tworzenie w szkołach profili nauczania adekwatnych do potrzeb rynku pracy

Cel operacyjny III.2.3: Zwiększenie poziomu współpracy z powiatowym urzędem pracy: prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, staże i przygotowania zawodowe, szkolenia

Cel operacyjny III.2.4: Organizacja doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy

Cel operacyjny III.2.5: Tworzenie nowych miejsc pracy w związku z budową infrastruktury społeczno-komunalnej

Cel operacyjny III.2.6: Tworzenie spółdzielni socjalnych oraz przedsiębiorstw ekonomii społecznej

**Cel strategiczny III.3:
Rozwój działalności rolniczej**

Cel operacyjny III.3.1: Łatwiejszy dostęp do uzyskania środków unijnych

Cel operacyjny III.3.2: Organizacja fachowego i rzetelnego doradztwa rolnego

Cel operacyjny III.3.3: Rozwój agroturystyki

Cel operacyjny III.3.4: Stworzenie grup producenckich

Cel operacyjny III.3.5: Rozwój zakładów przetwórstwa płodów rolnych

Cel operacyjny III.3.6: Rozwój rolnictwa ekologicznego

Cel operacyjny III.3.7: Komasacja gruntów

Cel operacyjny III.3.8: Promocja targów produktów rolnych

Cel operacyjny III.3.9: Stworzenie systemu gospodarki wodnej

Cel operacyjny III.3.10: Współpraca z gminami partnerskimi w zakresie rozwoju rolnictwa

Priorytet IV:

Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego, przyrody oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego

Cel strategiczny IV.1

Rozwój infrastruktury ochrony środowiska naturalnego

Cel operacyjny IV.1.1: Budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków

Cel operacyjny IV.1.2: Budowa i modernizacja sieci wodociągowej

Cel operacyjny IV.1.3: Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Cel operacyjny IV.1.4: Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów

Cel operacyjny IV.1.5: Budowa nowych zbiorników wodnych

Cel strategiczny IV.2

Edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska naturalnego

Cel operacyjny IV.2.1: Organizacja zajęć edukacyjnych w szkołach i przedszkolach

Cel operacyjny IV.2.2: Szkolenia i doradztwo w zakresie zakładania gospodarstw ekologicznych

Cel operacyjny IV.2.3: Propagowanie tworzenia gospodarstw

agroturystycznych

Cel operacyjny IV.2.4: Promocja wytwarzania i wykorzystywania alternatywnych źródeł energii

Cel operacyjny IV.2.5: Likwidacja dzikich wysypisk śmieci

Cel strategiczny IV.3

Odnowa i promocja zabytków i miejsc pamięci

Cel operacyjny IV.3.1: Odnowa kościołów, kaplic i miejsc pamięci

Cel operacyjny IV.3.2: Odtworzenie i poznawanie historii regionu

Cel operacyjny IV.3.3: Promocja gminnych obiektów historycznych

Cel operacyjny IV.3.4: Edukacja dotycząca dziedzictwa kulturowego i historycznego

Cel strategiczny IV.4

Promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego

Cel operacyjny IV.4.1: Tworzenie i wyposażanie świetlic wiejskich

Cel operacyjny IV.4.2: Promowanie sztuki ludowej, rękodzielnictwo

Cel operacyjny IV.4.3: Promocja zespołów regionalnych

Cel operacyjny IV.4.4: Promocja i rozwój działalności kół gospodyń wiejskich

Cel operacyjny IV.4.5: Zachowanie i promowanie ginących zawodów (kwalstwo, garncarstwo, itp.)

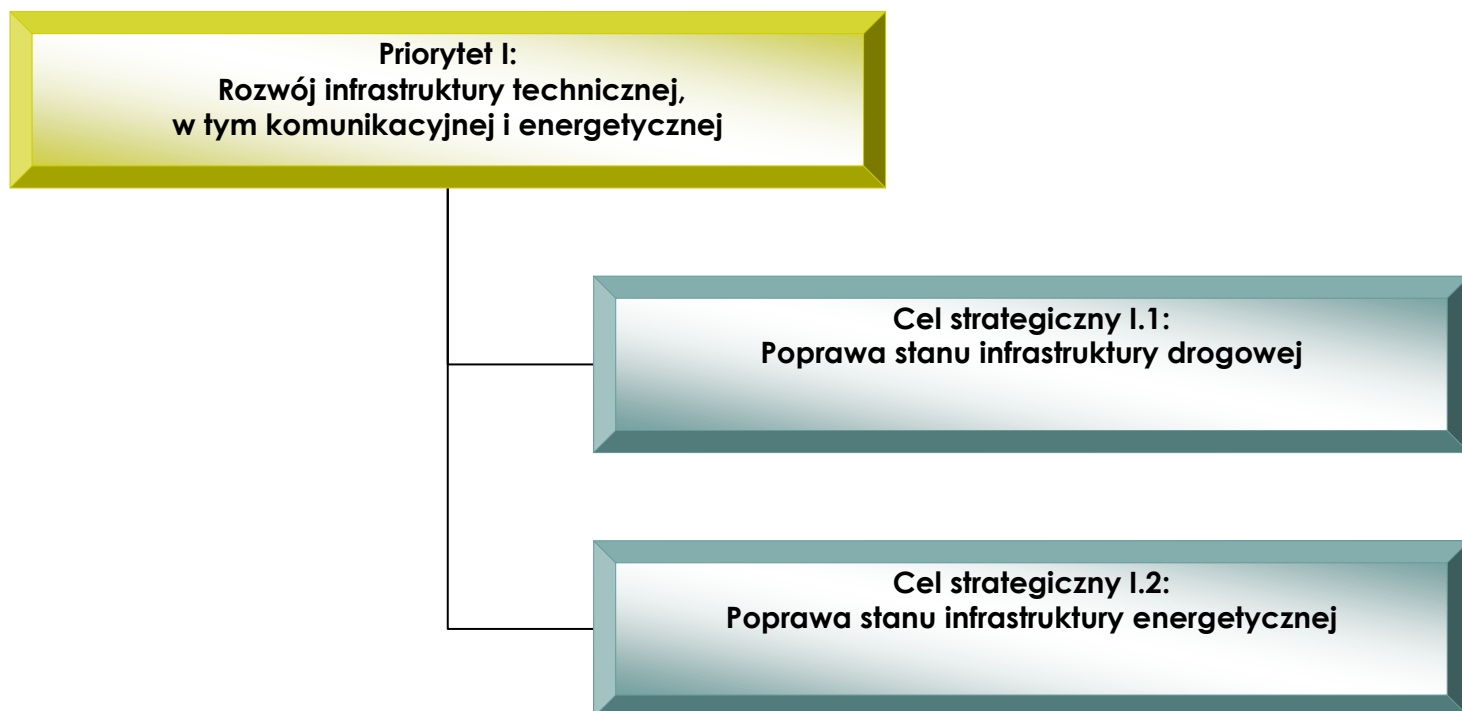
Cel operacyjny IV.4.6: Promocja produktów regionalnych

Cel operacyjny IV.4.7: Wydawanie wydawnictw promujących gminę, jej historię i teraźniejszość, gazeta lokalna

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO GMINY WOJSŁAWICE NA LATA 2008 – 2015

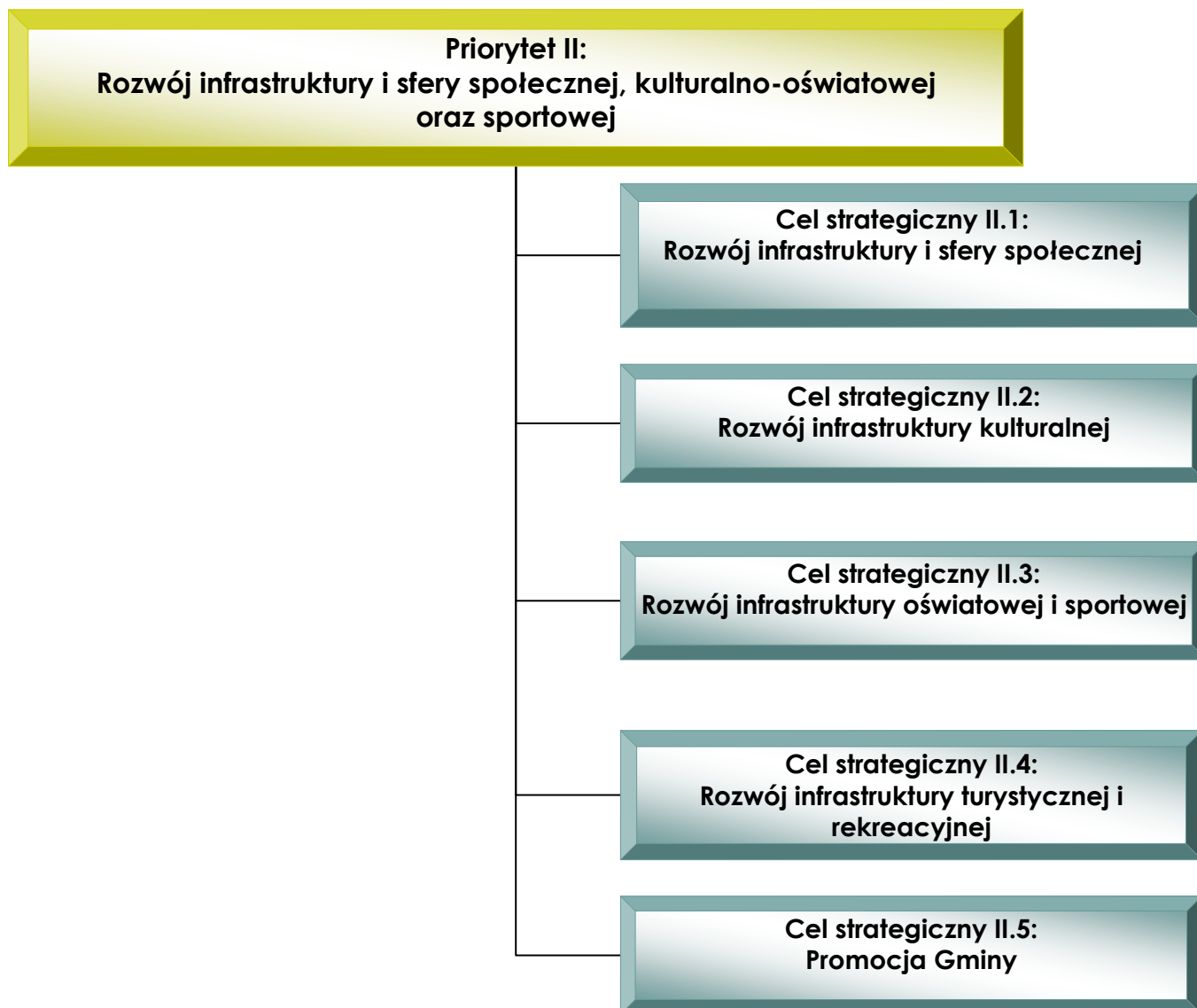
Schemat obrazujący obszary priorytetowe i ich cele zawarte
w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojsławice na lata 2008 – 2015

Priorytet I

Schemat obrazujący obszary priorytetowe i ich cele zawarte
w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2015

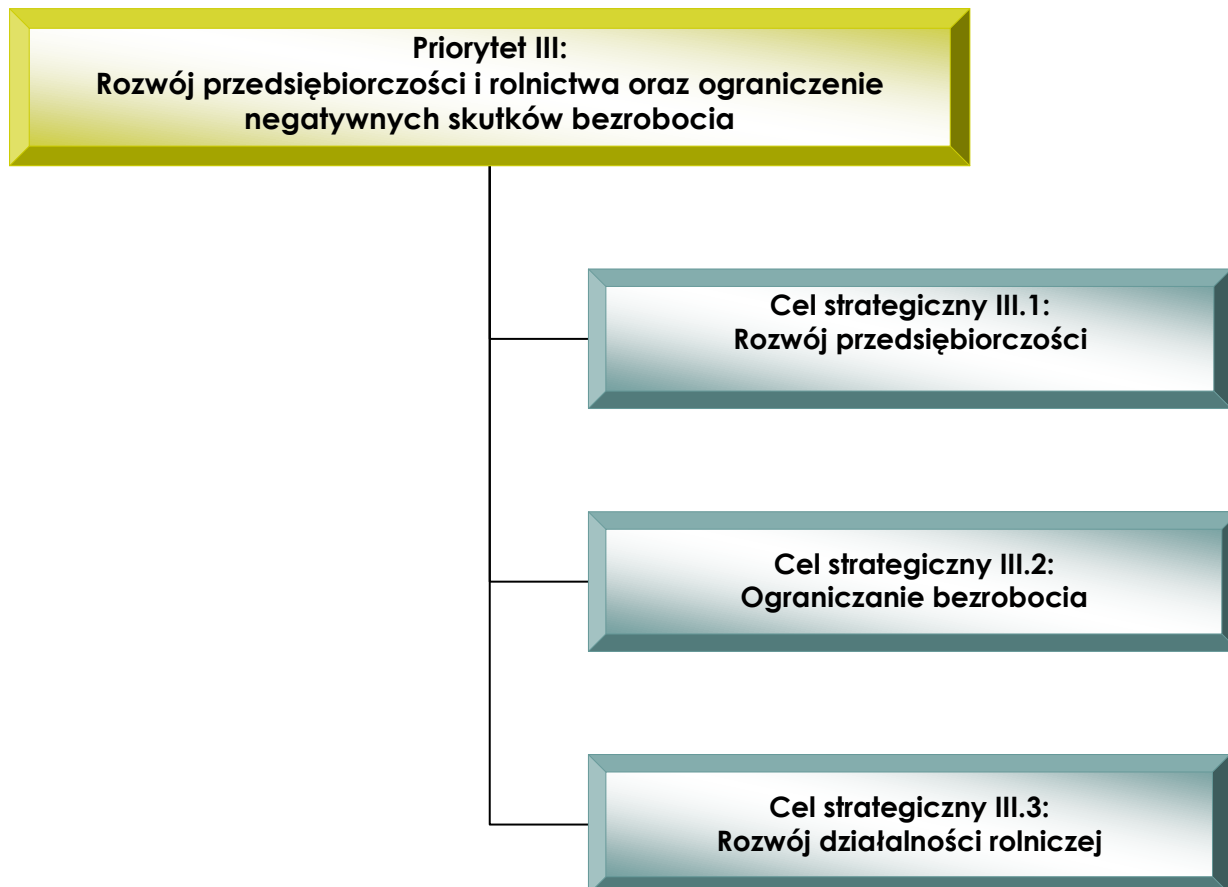
Priorytet II

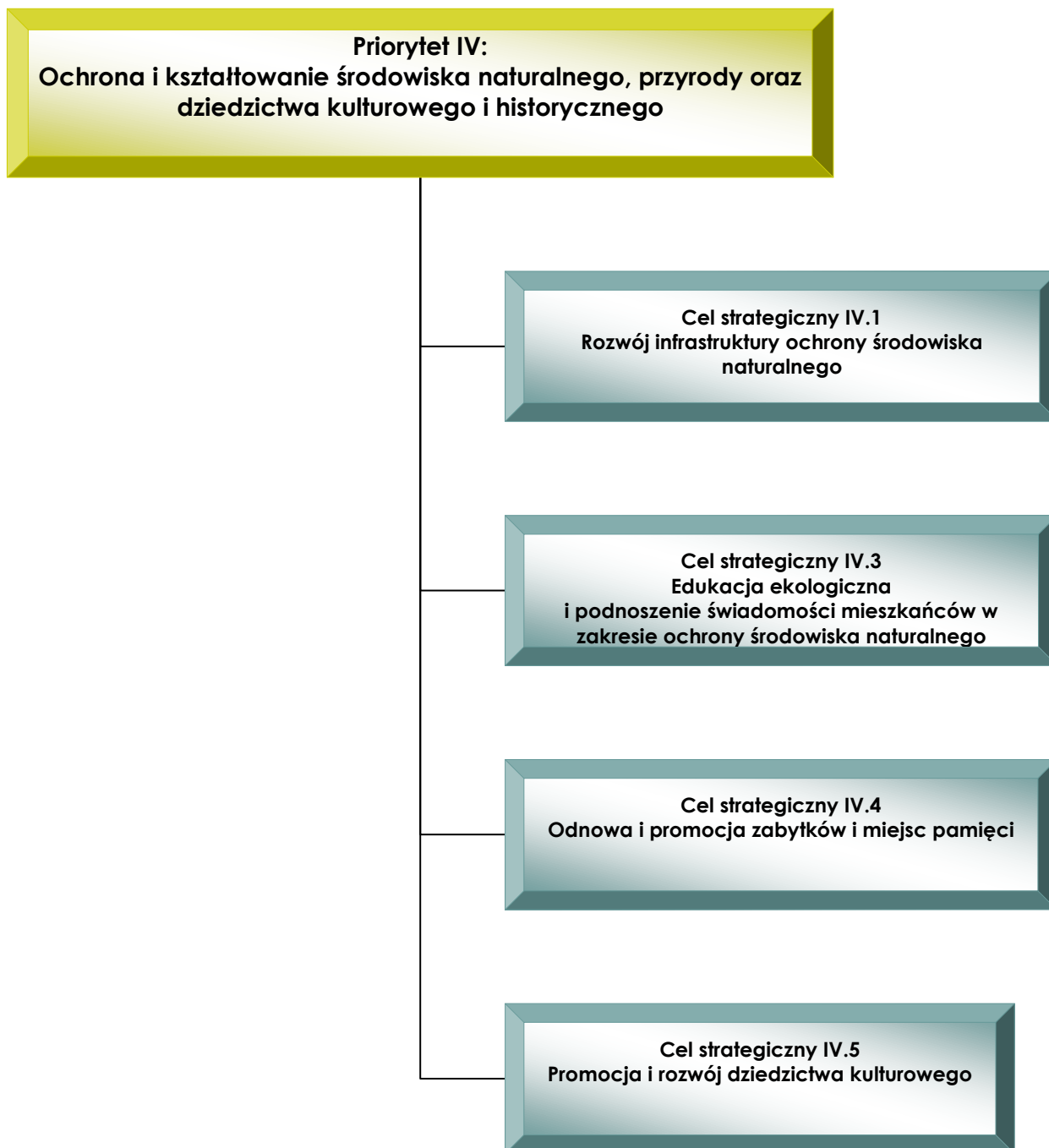
Schemat obrazujący obszary priorytetowe i ich cele zawarte
w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojsławice na lata 2008 – 2015

Priorytet III

Schemat obrazujący obszary priorytetowe i ich cele zawarte
w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2015

Priorytet IV

X. ZGODNOŚĆ ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI

Podstawowe strategiczne dokumenty planistyczne w Polsce to:

- **Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015** – dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 roku podstawa dla opracowania NSRO oraz
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 (NSRO)** – dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 roku.

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno – gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.

Przez podniesienie poziomu życia rozumiemy wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych, ułatwienie dostępu do edukacji i szkolenia, co prowadzi do podwyższenia poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenia kwalifikacji obywateli, wzrost zatrudnienia i wydajności pracy, skutkujące zarówno obniżeniem bezrobocia, jak i zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej oraz poprawę zdrowotności mieszkańców Polski.

Przez podniesienie jakości życia rozumiemy istotną poprawę stanu i wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli, możliwość korzystania z funkcjonalnej i łatwo dostępnej infrastruktury technicznej i społecznej, życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym, uczestnictwo w życiu demokratycznym, uczestnictwo w kulturze i turystyce, przynależność do zintegrowanej, pomocnej wspólnoty

lokalnej, umożliwiającej lepszą harmonizację życia rodzinnego i zawodowego oraz aktywność w ramach społeczeństwa obywatelskiego.

Podniesienie poziomu i jakości życia ma umożliwić polityka państwa pozwalająca na szybki, trwały rozwój gospodarczy w perspektywie długookresowej, oparty na rozwoju kapitału ludzkiego, zwiększaniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki i regionów, w tym na inwestycjach w sferze badań i rozwoju, oraz na uzyskanie stabilnych warunków ekonomiczno-społecznych i środowiskowych zapewniających europejski poziom i jakość życia obywateli i rodzin w kraju i wspólnotach lokalnych. Funkcjonowanie wspólnoty i jej bezpieczeństwo powinno być oparte o zasadę subsydiarności. W sytuacjach zagrożeń przerastających możliwości reagowania społeczności lokalnej powinna ona mieć wsparcie właściwych organów administracji publicznej.

Priorytetami strategicznymi w Strategii Rozwoju Kraju są:

- Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki;
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej;
- Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.;
- Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa;
- Rozwój obszarów wiejskich;
- Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej;

Realizacja powyższych priorytetów będzie następować poprzez działania regulacyjne, decyzyjne i wdrożeniowe władz państwowych i administracji publicznej, jak i innych podmiotów życia społeczno – gospodarczego oraz system oceny postępu realizacji działań.

**Celem generalnym Strategii Rozwoju Lokalnego
Gminy Wojstawice jest:**

Zapewnienie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy przy wykorzystaniu jej potencjału gwarantującego poprawę warunków i jakości życia jej mieszkańców

Cel generalny Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice jest spójny z celem głównym Strategii Rozwoju Kraju, a priorytety Strategii nawiązują do priorytetów określonych w Strategii Rozwoju Kraju.

Cele, priorytety i kierunki rozwoju na szczeblu regionalnym określa **Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020.**

Misją Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego jest:

Uruchomienie wielokierunkowych procesów rozwojowych w regionie umożliwiających trwałą i zrównoważony rozwój województwa, przyczyniający się do poprawy jakości życia i wzrostu dobrobytu mieszkańców Lubelszczyzny

Celem nadrzędnym Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020 jest:

Osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych

Priorytetowymi kierunkami rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020 są:

- 1) wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy;
- 2) rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy;
- 3) poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej Województwa Lubelskiego;
- 4) rozwój współpracy międzyterytorialnej oraz poprawa skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu.

Do osiągnięcia celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego przyczynia się realizacja celów zapisanych w strategiach jednostek samorządu terytorialnego na szczeblu gmin i powiatów, zatem spójność celów i priorytetów

Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice z dokumentami strategicznymi służy rozwojowi gminy, ale także przyczynia się do rozwoju regionu.

Priorytety i cele Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice spójne są także z „branżowymi” dokumentami strategicznymi na szczeblu regionalnym, na przykład:

- Program wojewódzki „Rozwój społeczeństwa informacyjnego dla Województwa Lubelskiego”;
- Strategia polityki społecznej Województwa Lubelskiego;
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego;
- Program zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich;
- Program ochrony środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2001 – 2015;

Podstawowym narzędziem wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego jest:

Podniesienie konkurencyjności Lubelszczyzny prowadzące do szybszego wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia zatrudnienia z uwzględnieniem walorów naturalnych i kulturowych regionu

Cel główny osiągnięty będzie poprzez realizację celów szczegółowych, które zostały sformułowane w następujący sposób:

- Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez wsparcie sektorów nowoczesnej gospodarki oraz przez stymulowanie innowacyjności;
- Cel szczegółowy 2 – Poprawa warunków inwestowania w województwie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju;
- Cel szczegółowy 3 – Zwiększenie atrakcyjności Lubelszczyzny jako miejsca do zamieszkania, pracy i wypoczynku;

W kontekście określonych celów skonstruowano układ 9 osi priorytetowych i działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (2007 – 2013).

Określone w rozdziale VII cele strategiczne Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojśławice na lata 2007-2015 wpisują się w szczególności w następujące osie priorytetowe Regionalnego Programu Operacyjnego:

- **Oś priorytetowa 3 – Atrakcyjność obszarów miejskich i tereny inwestycyjne**
  - **Oś priorytetowa 4 – Społeczeństwo informacyjne**
  - **Oś priorytetowa 5 – Transport**
  - **Oś priorytetowa 6 – Środowisko i czysta energia**
  - **Oś priorytetowa 7 – Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna**
  - **Oś priorytetowa 8 – Infrastruktura społeczna.**
-

XI. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA

Najbardziej znanym i powszechnie stosowanym przez samorządy mechanizmem weryfikacji postępów wdrażania planów jest ich monitoring. Istota monitoringu polega na prowadzeniu stałych obserwacji i dokonywaniu systematycznych pomiarów przebiegu realizacji celów strategii. Ponieważ **Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wojśławice 2008 – 2015** jest zarówno narzędziem planowania, jak i wspomaganie rozwoju Gminy, stosownie do tych dwóch funkcji Strategii, zasadnym wydaje się wyróżnienie dwu płaszczyzn jego obserwacji i oceny.

Pierwszą płaszczyzną monitoringu jest obserwacja Strategii jako dokumentu planowania działań wspomagających rozwój z całą logiką uzasadnienia tych działań. W płaszczyźnie tej obserwacje należy prowadzić w trzech sferach:

- w sferze zmieniającej się diagnozowanej rzeczywistości;
- w sferze identyfikacji problemów;
- w sferze planowania rozwoju lokalnego.

Wymienione trzy sfery obserwacji dotyczą w istocie stopnia spójności z rzeczywistością i stopnia spójności z tymi uwarunkowaniami zewnętrznymi, którymi są osiągnięcia cywilizacyjne. Przyływ informacji o tych osiągnięciach wywołuje potrzebę ich adaptacji na terenie Gminy. **Obserwacja Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojśławice 2007-2015 jako dokumentu planowania działań wspomagających rozwój Gminy Wojśławice winna być przeprowadzana, co najmniej raz na rok.** Zmienność uwarunkowań wpływających na potrzeby korygowania Strategii i względy organizacyjne służb planowania strategicznego mogą w przyszłości pokazać, jakie cykle czasu należy przyjąć.

Drugą płaszczyzną monitoringu jest obserwacja i ocena wdrażania zadań lub programów operacyjnych w życie, w tym obserwacja realizacji zadań w sferze materialnej, głównie inwestycyjnej, jak i obserwacja wdrażania przedsięwzięć organizacyjnych. Niezwykle korzystną

sytuacją dla monitoringu jest sytuacja, gdy Strategia posiada zorganizowany podmiot koordynujący prace nad jego wdrażaniem, informujący wszystkich partnerów o najbliższych zamierzeniach rozwojowych i przyjmujący od nich wszelkie inicjatywy w tym zakresie.

Z planowaniem strategicznym nierozzerwalnie winien być związany system pomiaru efektów w formie **wskaźników** obrazujących miarę postępu i skuteczności wdrażania celów zawartych w strategii.

W metodologii planowania strategicznego stosuje się najczęściej wskaźniki na poziomie:

- produktu;
- rezultatu;
- oddziaływania;

Produkt to bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia, mierzony konkretnymi wielkościami. Produkt jest wynikiem interwencji w stan aktualny.

Rezultat to bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno – ekonomiczne, uzyskany natychmiast po zakończeniu danego projektu. Rezultaty to bezpośrednie, natychmiastowe efekty zrealizowanego projektu. Dostarczają one informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

Oddziaływanie to długofalowe konsekwencje zrealizowanego produktu, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów, którzy skorzystali w wyniku realizacji projektu.

Pomiar efektów wdrażania strategii mierzony będzie poprzez zestaw **wskaźników** obrazujących miarę postępu i skuteczności realizacji celów zawartych w strategii.

**Cel strategiczny I:
Poprawa stanu infrastruktury drogowej**

Wskaźniki:

- liczba km nowych dróg;
- liczba km zmodernizowanych dróg;
- liczba km wyremontowanych chodników;
- liczba km wybudowanych chodników;
- liczba km odcinków zmodernizowanego lub wybudowanego oświetlenia ulicznego;
- liczba km kanalizacji deszczowej.

**Cel strategiczny II:
Poprawa stanu infrastruktury energetycznej**

Wskaźniki:

- liczba km sieci gazowej;
- liczba km zmodernizowanej sieci energetycznej;
- liczba inwestycji w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

**Cel strategiczny III:
Rozwój infrastruktury i sfery społecznej**

Wskaźniki:

- liczba przebudowanych / zmodernizowanych obiektów komunalnych;
- liczba zrewitalizowanych obiektów w Gminie;
- spadek ilości przestępstw i wypadków drogowych w Gminie;
- liczba wyremontowanych obiektów (zwłaszcza obiektów znajdujących się w rejestrach zabytków);
- liczba turystów korzystających z obiektów turystycznych.

**Cel strategiczny IV:
Rozwój infrastruktury kulturalnej**

Wskaźniki:

- liczba zbudowanych/zmodernizowanych obiektów kulturalnych i bibliotek w Gminie;
- liczba korzystających z obiektów kulturalnych i bibliotek w Gminie;
- liczba przedsięwzięć realizowanych w obiektach kulturalnych w Gminie.

**Cel strategiczny V:
Rozwój infrastruktury oświatowej i sportowej**

Wskaźniki:

- liczba wybudowanych / zmodernizowanych obiektów edukacji;
- liczba wybudowanych / zmodernizowanych obiektów kultury;
- liczba wybudowanych / zmodernizowanych obiektów sportowych;
- liczba wybudowanych / zmodernizowanych obiektów usług społecznych i administracyjnych;

- liczba imprez kulturalnych / edukacyjnych / sportowych.

Cel strategiczny VI:
Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Wskaźniki:

- powierzchnia w m kw. wybudowanych parkingów turystycznych;
- liczba imprez promocyjnych;
- liczba km wytyczonych i oznaczonych tras turystycznych;
- liczba km wybudowanych ścieżek rowerowych;
- liczba miejsc noclegowych;
- liczba turystów odwiedzających Gminę.

Cel strategiczny VII:
Promocja Gminy

Wskaźniki:

- liczba nawiązanych partnerstw z samorządami z innych państw europejskich;
- liczba audycji radiowych i telewizyjnych oraz artykułów prasowych promujących gminę;
- liczba powstałych wydawnictw lokalnych;
- liczba egzemplarzy wydawnictw lokalnych;
- liczba wydanych folderów i publikacji o gminie;
- liczba osób odwiedzających stronę internetową gminy.

Cel strategiczny VIII:
Rozwój przedsiębiorczości

Wskaźniki:

- liczba nowopowstałych małych i średnich przedsiębiorstw;
- liczba terenów inwestycyjnych dla firm;
- liczba instytucji wsparcia biznesu;
- liczba udzielonych usług informacyjno-doradczych dla firm;
- liczba zrealizowanych inwestycji w przedsiębiorstwach dzięki dotacjom z funduszy zewnętrznych;
- liczba obiektów bazy turystycznej;
- liczba zbudowanych / rozbudowanych / zaadaptowanych / zmodernizowanych obiektów turystycznych;
- liczba podmiotów świadczących usługi turystyczne;
- liczba elementów systemu informacji turystycznej i kulturalnej (w tym nowoczesnej sieci internetowej);
- liczba opracowań na potrzeby informacji turystycznej;
- liczba ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów;
- liczba kampanii / imprez promocyjnych.

Cel strategiczny IX:
Ograniczanie bezrobocia

Wskaźniki:

- liczba szkoleń / warsztatów / prelekcji dostosowujących zasoby wiedzy mieszkańców do wymogów rynku pracy;
- wskaźnik poziomu wykształcenia mieszkańców;
- liczba przekwalifikowań zawodowych mieszkańców;

- liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego;
- liczba podmiotów gospodarczych – w formie indywidualnej przedsiębiorczości;
- liczba przedsiębiorstw powstałych poza sektorami tradycyjnymi;

**Cel strategiczny X:
Rozwój działalności rolniczej**

Wskaźniki:

- liczba powstałych punktów doradztwa rolniczego;
- liczba gospodarstw agroturystycznych;
- liczba zawiązanych grup producenckich;
- liczba gospodarstw ekologicznych;
- liczba ha gruntów objętych komasacją.

**Cel strategiczny XI:
Rozwój infrastruktury ochrony środowiska naturalnego**

Wskaźniki:

- liczba km sieci kanalizacyjnej;
- liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej;
- liczba m³ oczyszczonych ścieków komunalnych;
- liczba km wodociągów;
- liczba zmodernizowanych ujęć wody;
- liczba przydomowych oczyszczalni ścieków;
- liczba km sieci gazowej;

**Cel strategiczny XII:
Edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska naturalnego**

Wskaźniki:

- liczba godzin zajęć edukacji ekologicznej w szkołach i przedszkolach;
- liczba szkoleń w zakresie zakładania gospodarstw ekologicznych;
- liczba wydawnictw (broszury, foldery) o tematyce ekologicznej;
- liczba m sześć. śmieci ze zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci.

**Cel strategiczny XIII:
Odnowa i promocja zabytków i miejsc pamięci**

Wskaźniki:

- liczba inwestycji w zakresie odnowy kościołów, kaplic i miejsc pamięci narodowej;
- liczba cmentarzy poddanych odnowie;
- liczba wydawnictw o tematyce historycznej;
- liczba folderów promujących obiekty zabytkowe.

**Cel strategiczny XIV:
Promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego**

Wskaźniki:

- liczba wydawnictw i broszur promocyjnych;
- liczba powstałych stowarzyszeń i organizacji społecznych;
- liczba inicjatyw podjętych przez stowarzyszenia.

Realizacja Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice uzależniona jest od możliwości finansowych Gminy oraz od wysokości uzyskanych środków, zarówno krajowych jak i strukturalnych.

W celu efektywnego wdrażania Strategii konieczna będzie koordynacja działań na poziomie Gminy. Rolę koordynatora pełnił będzie powołany komitet sterujący – zespół zadaniowy – do zadań którego należało będzie:

- opiniowanie zmian i uzupełnień Strategii;
- zapewnienie zgodności realizacji Strategii z obowiązującymi przepisami (w zakresie zamówień publicznych, ochrony środowiska, ochrony dóbr dziedzictwa kulturowego);
- promocja Strategii;
- sporządzanie materiałów informacyjnych na temat wdrażania Strategii;
- sporządzanie informacji o nieprawidłowościach w realizacji Strategii;
- monitorowanie działań związanych z realizacją Strategii;

Instytucją wdrażającą Strategię Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice jest Gmina Wojstawice, na której spoczywa obowiązek:

- opracowania i składania wniosków o dotacje;
- kontroli formalnej składanych wniosków i ich zgodności z obowiązującymi procedurami;
- zapewnienie informacji o finansowaniu projektów;

Ocena realizacji Strategii

Monitoring Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice polegał będzie na kontroli przebiegu realizacji projektów i zadań, prowadzących do osiągnięcia celów operacyjnych oraz celów strategicznych. Ocena stopnia realizacji Strategii służyła będzie przede wszystkim do oszacowania uzyskanych efektów z realizacji poszczególnych projektów. Oceniając projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej przyjmuje się następujące typy ocen:

- ex – ante – przed realizacją projektu;

- mid – term – w połowie realizacji projektu;
- ex – post – na zakończenie projektu;
- on – going – na bieżąco;

Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi.

Czynnikiem decydującym o realizacji Strategii jest współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi. Drugim istotnym czynnikiem w rozwoju Gminy jest komunikacja władz samorządowych z mieszkańcami Gminy. Współpraca międzysektorowa miała miejsce na etapie opracowania Strategii, gdzie wszyscy wspólnie wyznaczali kierunek działania Gminy Wojstawice. Współpraca ta będzie dalej prowadzona w odniesieniu do podejmowanych zadań inwestycyjnych i o charakterze nieinwestycyjnym.

Aktualizacja Strategii

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice jest dokumentem otwartym i podlegała będzie aktualizacji w miarę potrzeb lokalnych. Podstawą do aktualizacji strategii będzie:

- analiza postępu w realizacji zadań podjętych w strategii;
- zmiany w lokalnej sytuacji społeczno – gospodarczej, np. nowe, pojawiające się problemy i uwarunkowania;
- zmiany w otoczeniu zewnętrznym, będące np. źródłem szans rozwojowych;

Promocja i informowanie o Strategii

Strategia promocyjna jest jednym z podstawowych elementów zapewniających realizację celów w poszczególnych fazach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice. Jest ona ściśle powiązana z celami strategicznymi oraz zakładanymi rezultatami.

Celem działań promocyjnych jest rozpowszechnienie założeń Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice wśród mieszkańców **poprzez zastosowanie różnorodnych środków komunikacji społecznej.**

Realizacja strategii zależy od skutecznie przeprowadzonej kampanii promocyjnej, która musi być dobrze zaplanowana i profesjonalnie zrealizowana z wykorzystaniem odpowiednich metod i instrumentów promocji.

Strategia realizacji działań promocyjnych wynika z założeń zawartych w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice jest ukierunkowana na realizację następujących celów:

- ⇒ Promocja projektu, w ramach którego została opracowana Strategia,
- ⇒ Promocja założeń strategicznych na poziomie Gminy Wojstawice,
- ⇒ Pozyskanie poparcia społeczności lokalnych do realizacji poszczególnych projektów,
- ⇒ Rozpowszechnienie efektów Strategii.

Nadrzędnym celem działań promocyjnych jest wykreowanie celów Strategii na zewnątrz, a także zaprezentowanie konkretnych projektów w celu zachęcenia społeczności lokalnych do realizacji poszczególnych projektów.

ZAŁOŻENIA STRATEGII PROMOCYJNEJ

Działania promocyjne realizowane w ramach Strategii będą prowadzone na dwóch płaszczyznach:

- ⇒ budowanie kanałów komunikacyjnych w celu uzyskania akceptacji społecznej dla działań projektowych.
- ⇒ prowadzenie akcji promocyjnych działań projektowych prowadzących do efektywnego pozyskania potencjalnych beneficjentów i zmotywowania ich do aktywnego udziału we wdrażaniu strategii.

ODBIORCY DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH

Odbiorcy bezpośredni (beneficjenci ostateczni):

- ⇒ mieszkańcy Gminy Wojstawice

Odbiorcy pośredni:

- ⇒ władze lokalne, regionalne
- ⇒ instytucje współpracujące w ramach realizacji Strategii
- ⇒ media lokalne i regionalne.

ZASIĘG PROMOCJI

Promocja Strategii obejmie swoim zasięgiem Gminę Wojstawice. Ponadto zakłada się rozpowszechnienie celów i efektów wdrażania strategii na poziomie ościennych gmin i całego Województwa Lubelskiego.

GŁÓWNE DZIAŁANIA PROMOCYJNE

W ramach realizacji projektu zostaną przeprowadzone następujące działania promocyjne:

DZIAŁANIE 1

- ⇒ **Nazwa działania:** przygotowanie i dystrybucja materiałów promocyjnych Strategii (ulotki promocyjne)
- ⇒ **Cel działania:** rozpowszechnienie informacji o Strategii wśród mieszkańców Gminy Wojstawice
- ⇒ **Miejsce realizacji:** Gmina Wojstawice
- ⇒ **Zasięg oddziaływania:** Województwo Lubelskie

DZIAŁANIE 2

- ⇒ **Nazwa działania:** prowadzenie akcji informacyjno-promocyjnej wśród mieszkańców (spotkania, seminaria tematyczne, panele robocze)

- ⇒ **Cel działania:** zaangażowanie mieszkańców w proces tworzenia projektów lokalnych zgodnych z założeniami Strategii
- ⇒ **Miejsce realizacji:** Gmina Wojstawice
- ⇒ **Zasięg oddziaływania:** Gmina Wojstawice

DZIAŁANIE 3

- ⇒ **Nazwa działania:** prowadzenie akcji rozpowszechniającej wdrożone projekty
- ⇒ **Cel działania:** określenie efektów projektów i rozpowszechnienie ich na poziomie lokalnym i regionalnym
- ⇒ **Miejsce realizacji:** Gmina Wojstawice
- ⇒ **Zasięg oddziaływania:** Województwo Lubelskie

KAMPANIA PUBLIC RELATIONS

Kampania Public Relations Strategii będzie obejmowała następujące akcje promocyjne:

- Zamieszczenie Strategii na stronie internetowej Gminy Wojstawice;
- Poinformowanie prasy lokalnej o opracowaniu i wdrażaniu Strategii;
- Wywieszenie informacji o przystąpieniu do wdrażania Strategii na tablicy ogłoszeń Gminy Wojstawice;
- Informowanie mieszkańców o etapach wdrażania Strategii na posiedzeniach Rady Gminy Wojstawice.

SPÓJNOŚĆ MATERIAŁÓW PROMOCYJNYCH

Akcja informacyjno-promocyjna będzie bazowała na wykorzystaniu i nawiązaniu do symboli, haseł, logo i znaków Gminy Wojstawice.

NARZĘDZIA STRATEGII PROMOCYJNEJ

Narzędzia służące dotarciu do poszczególnych grup docelowych:

- materiały reklamowe (brozury, plakaty, tabliczki ogłoszeniowe);

- jednolity system identyfikacji wzrokowej projektu, tzn. używanie odpowiednich oznaczeń i symboli projektu;
- informacje w mediach lokalnych i regionalnych (wysyłanie notatek prasowych, wywiady, nawiązanie i podtrzymywanie kontaktów z instytucjami współpracującymi);
  - Internet (informacja o projekcie na stronie internetowej Gminy, banery na stronach instytucji rynku pracy);
  - bezpośrednie spotkania z mieszkańcami;
  - prezentacja multimedialna Strategii i poszczególnych projektów.

ZASADY PROWADZENIA KAMPANII PROMOCYJNEJ

Kampania promocyjna będzie miała charakter ciągły i jest ściśle powiązana z poszczególnymi fazami realizacji Strategii. Realizacja poszczególnych etapów kampanii promocyjnej będzie przebiegała zgodnie z jej założeniami. Zakłada się, że nasiloną kampanią informacyjno-promocyjną będzie prowadzona w pierwszym etapie wdrażania strategii. W kolejnej fazie stopniowo przejdzie w etap promocji osiągnięć i dobrych przykładów.

Efektami działań, które zostaną podjęte przez Gminę Wojstawice w zakresie Public Relations Strategii będą:

- zapewnienie mieszkańcom wpływu na poprawę jakości życia i kierunek rozwoju obszaru objętego strategią;
- budowanie wzajemnego zaufania pomiędzy władzami samorządowymi a społeczeństwem;
- uzyskanie poparcia dla działań i inwestycji władz lokalnych podejmowanych dla dobra wspólnego;
- zwiększenie zaangażowania mieszkańców Gminy w realizację wspólnych przedsięwzięć;
- bieżące informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie lokalnym;
- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich grup docelowych na terenie wdrażania Strategii.

Wdrażanie strategii na poziomie operacyjnym

Za wdrażanie strategii na poziomie operacyjnym odpowiedzialny będzie Urząd Gminy w Wojstawicach, którego zadaniem będzie organizowanie i przeprowadzanie odpowiednich działań. Wśród działań najściślej związanych z realizacją projektów wynikających ze Strategii Rozwoju Lokalnego wskazać należy:

Sprawy techniczno – inwestycyjne, w tym między innymi:

- prowadzenie procedur przetargowych dotyczących zamówień publicznych;
- obsługa procesów inwestycyjnych Gminy;
- utrzymywanie bądź nadzór techniczny nad obiektami użyteczności publicznej, terenami zieleni, drogami publicznymi, itp.;
- zarządzanie mieniem komunalnym oraz racjonalne gospodarowanie zasobem nieruchomości gminnych, w tym pozyskiwanie gruntów pod inwestycje;
- zarządzanie zagospodarowaniem przestrzennym;
- zarządzanie ochroną środowiska.

Sprawy finansowo – księgowo, w tym między innymi:

- obsługa finansowa budżetu, w tym prowadzeniem rozliczeń inwestycji gminnych;
- podejmowanie działań w celu pozyskania środków spoza budżetu gminy na realizację zadań własnych;
- współdziałanie w pracach komisji przetargowej.

Sprawy związane z promocją Gminy, kontaktami z mediami, turystyką, itd., w tym między innymi:

- promocja Gminy;
- współpraca zagraniczna;
- nadzorowanie i współuczestniczenie w działaniach z zakresu turystyki, kultury, rekreacji i kultury.

System wdrażania na poziomie Urzędu Gminy obejmować będzie następujące działania:

- przygotowanie dokumentacji zadań objętych Strategią, występowanie z wnioskami o dofinansowanie;
- przeprowadzenie procedur wyboru wykonawców zadań, kontraktowanie;
- monitorowanie przebiegu prac w ramach poszczególnych projektów;
- raportowanie kwartalne i roczne;
- przygotowanie propozycji dotyczących korekt w zakresie poszczególnych zadań;
- prowadzenie rozliczeń finansowych;
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

Za poszczególne zakresy zadań odpowiadają osoby – pracownicy Urzędu Gminy, zgodnie ze swoją właściwością i zakresem odpowiedzialności. Oprócz pracowników Urzędu Gminy we wdrażaniu Strategii uczestniczyć będą jednostki organizacyjne Gminy.

Wymienione jednostki, zgodnie ze swą właściwością współdziałać będą z pracownikami Urzędu Gminy na etapie realizacji projektów inwestycyjnych, a następnie odpowiedzialne będą za ich późniejsze funkcjonowanie. Uczestnictwo tych jednostek we wdrażaniu dotyczy takich dziedzin jak:

- gospodarka wodno – ściekowa;
- ochrona środowiska;
- turystyka i rekreacja;
- oświata i kultura;
- opieka społeczna;

Warunkiem niezbędnym dla wdrożenia Strategii jest również uwzględnianie wydatków z nią związanych w kolejnych budżetach na lata 2008 – 2013. Za ten element odpowiada Rada Gminy. Dlatego też Wójt przedkładając Radzie projekty budżetów winien przetransponować do nich założenia finansowe zawarte w Strategii Rozwoju Lokalnego przewidziane w nim na dany rok.

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii Rozwoju Lokalnego będzie pełnił Wójt Gminy Wojstawice. Za zakres zadań Instytucji Zarządzającej odpowiedzialne będzie stanowisko do spraw funduszy strukturalnych. Zakres zadań obejmuje między innymi:

- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii;
- zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu;
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii;
- dokonanie oceny ex-post po zakończeniu realizacji Strategii.

W celu sprawnego i efektywnego działania Strategii Rozwoju Lokalnego istnieje potrzeba ciągłego monitorowania rzeczowych projektów wchodzących w zakres Strategii oraz wydatków na ich realizację. Wójt Gminy odpowiada za proces monitorowania i raportowania wraz z podlegającym mu aparatem wykonawczym w postaci Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy.

Raport monitoringowy przedstawiony winien być Radzie Gminy i powinien zawierać:

- przebieg procesu wdrażania poszczególnych projektów;
- realizację planu finansowego;
- sposoby promocji projektów;
- zidentyfikowane przewidywane zagrożenia realizacji planu;

Strategia Rozwoju Lokalnego zostanie poddana ocenie po zakończeniu okresu objętego procesem planowania. Oceny dokonają pracownicy Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne Gminy. Raport z tej oceny zostaje przedstawiony Wójtowi, który następnie przedłoży ją Przewodniczącemu Rady Gminy.

Ocena ta powinna zawierać:

- daty rozpoczęcia i zakończenia projektów;
- sposoby zarządzania projektami po ich zakończeniu;

- potwierdzenie kosztów projektów;
  - potwierdzenie realizacji założeń społeczno – ekonomicznych.
-

XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja przewidzianych w Strategii Rozwoju Lokalnego projektów inwestycyjnych oraz zadań o charakterze nieinwestycyjnym wymaga zazwyczaj wydatkowania znacznych środków finansowych. W obecnej sytuacji ekonomiczno – prawnej główne źródła finansowania rozwoju lokalnego stanowią:

- Budżet jednostek samorządu terytorialnego: gmin, powiatów, województw;
- Budżet państwa: dotacje celowe, środki z rezerw celowych poszczególnych ministerstw;
- Środki funduszy celowych, np. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Środki z Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności, oraz Inicjatyw Wspólnotowych Unii Europejskiej;
- Środki z budżetu państwa, w tym w ramach kontraktów wojewódzkich;
- Fundusze prywatne oraz fundusze organizacji pozarządowych.

Działania na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego w Polsce uzyskują już od kilku lat wsparcie – początkowo z funduszy przedakcesyjnych: ISPA, PHARE, SAPARD, a po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej z Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności.

Część środków z funduszy strukturalnych przeznaczona jest na finansowanie tzw. Inicjatyw Wspólnoty. Są to:

- INTERREG – promujący nadgraniczną, międzynarodową i międzyregionalną współpracę, mającą na celu zrównoważony i harmonijny rozwój obszarów położonych przy granicach państw lub regionów;
- EQUAL – mający na celu zwalczanie wszelkiej dyskryminacji i nierówności w dostępie do zatrudnienia oraz promowanie integracji społecznej i zawodowej;
- URBAN – wspierający nowe strategie na rzecz ekonomicznej i społecznej regeneracji miast i terenów do nich przyległych, które są

dotknięte lub zagrożone zjawiskami bezrobocia strukturalnego i przejawami patologii społecznej;

- LEADER – wspomagający nowoczesne strategie rozwoju terenów wiejskich.

Środki z Funduszy Strukturalnych dystrybuowane są w Polsce poprzez Programy Operacyjne. W okresie programowania 2007 – 2013 funkcjonują następujące programy operacyjne:

- Innowacyjna Gospodarka;
- Kapitał Ludzki;
- Infrastruktura i Środowisko;
- Rozwój Polski Wschodniej;
- Europejska Współpraca Terytorialna;
- Regionalne Programy Operacyjne;
- Pomoc Techniczna;

Podstawowym źródłem środków w formie dotacji dla Gminy Wojstawice będą Programy Operacyjne oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.

Projekty o charakterze inwestycyjnym wymagają zazwyczaj współfinansowania z budżetu samorządu terytorialnego, ubiegającego się o dotacje. Analiza budżetu Gminy Wojstawice, z której wynikają możliwości finansowe Gminy zawarta jest w rozdziale XIII – Wieloletni Plan Inwestycyjny.

XIII. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Planowanie strategiczne rozwoju Gminy Wojstawice prowadzone jest systematycznie od kilku lat. Wyrazem tego rodzaju polityki podjętej przez gminę są wypracowane i wdrażane dokumenty strategiczne, jak:

- Strategia Rozwoju Gminy Wojstawice opracowana w 1999 roku;
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2004-2007;
- Lokalny Plan Rozwoju Gminy Wojstawice na lata 2007-2015.

Niniejsza Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2015 jest kontynuacją wcześniej podjętych działań planistycznych.

Nieodłącznym elementem zastosowanej metodologii przy opracowaniu obecnej Strategii Rozwoju Lokalnego jest partycypacja społeczna na etapie budowania strategii, a następnie na etapie jej wdrażania. **Proces uspołecznienia prac nad strategią miał formę konsultacji społecznych, polegających na przeprowadzeniu warsztatów problemowych, w których uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Gminy, Rady Gminy oraz różnych grup społecznych i zawodowych.** Załącznik 2 zawiera listę uczestników oraz fotografie z warsztatów nad Strategią Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice, które odbyły się w Wojstawicach w dniu 30 października 2008 roku.

W trakcie warsztatów sporządzono analizę SWOT, wynikającą z obecnej sytuacji społeczno – ekonomicznej Gminy, analizę problemów oraz weryfikację misji i celów strategicznych, określonych we wcześniejszych dokumentach planistycznych Gminy. Przedyskutowano i uaktualniono także cele operacyjne oraz priorytetowe zadania inwestycyjne, będące podstawą skonstruowania Wieloletniego Planu Inwestycyjnego.

Warsztaty nad Strategią Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice są kolejnym etapem we wcześniej zainicjowanym procesie konsultacji społecznych – podjętym i realizowanym przy opracowywaniu i wdrażaniu Strategii Rozwoju Gminy Wojstawice oraz Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice.

Wersja robocza niniejszej Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2015 została poddana konsultacjom społecznym w formie

panelu dyskusyjnego, który odbył się w grudniu 2008 roku w Urzędzie Gminy w Wojstawicach. Uczestnikami panelu były władze samorządowe Gminy, pracownicy Urzędu Gminy oraz przedstawiciele różnych grup społecznych i zawodowych z terenu Gminy.

Proces partycypacji społecznej w odniesieniu do Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2015 dotyczy dwóch etapów:

- opracowania strategii;
- wdrażania strategii.

Skuteczne wdrażanie strategii zależy nie tylko od aktywnej pracy Urzędu Gminy – i przeprowadzania projektów infrastrukturalnych, ale wymaga włączenia się szerokich kręgów społecznych do tego procesu. W szczególności ma to odniesienie do osiągnięcia celów „miękkich” strategii, dotyczących np.: rozwoju kultury, edukacji, przedsiębiorczości, turystyki. Modelowym rozwiązaniem w tym zakresie jest podjęcie współpracy „Trzech Sektorów”, to jest samorządu, organizacji społecznych i pozarządowych oraz sektora prywatnego (przedsiębiorcy, rolnicy).

XIV. ANALIZY BUDŻETOWE - WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Wieloletni Plan Inwestycyjny stanowi instrument wdrażania strategii rozwoju. Wskazuje konkretne zadania – projekty, które będą realizowane w założonym horyzoncie czasowym wraz z oszacowaniem kosztów ich realizacji. Zadania te wynikają z przyjętych w strategii celów i kierunków działań, a ich realizacja przyczynia się do osiągnięcia założonych wskaźników.

Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Wojstawice na latach 2008 – 2010 sporządzony został z zachowaniem zasad wskazanych w art. 166 ustawy o finansach publicznych i zawarty jest w Załączniku 5.

Zadania zostały zestawione w kontekście celów strategicznych, do których osiągnięcia dane zadanie się przyczynia.

Obrane kryteria wyboru zadań:

1. Istotność zadania dla osiągnięcia celów strategii;
2. Pilność zadania z uwagi na potrzeby społeczne i gospodarcze;
3. Stopień przygotowania zadania do wdrożenia, w tym:
  - ujęcie w Planie Zagospodarowania Przestrzennego,
  - uregulowana własność nieruchomości,
  - projekt techniczny,
  - możliwości uzyskania wsparcia w formie dotacji.

Wieloletni Plan Inwestycyjny musi być sporządzonym w powiązaniu z Wieloletnim Planem Finansowym, który określa możliwości finansowe budżetu gminy w zakresie zapewnienia współfinansowania zaplanowanych zadań inwestycyjnych oraz ich utrzymania w okresie eksploatacji.

Wieloletni Plan Inwestycyjny i Wieloletni Plan Finansowy to narzędzie skutecznego zarządzania finansami gminy, umożliwiające zaplanowanie zadań

inwestycyjnych w oparciu o solidne dane finansowe oraz z pełnym przekonaniem, co do ich faktycznej wartości dla gminy. Pozwala on na realistyczną ocenę możliwości finansowych gminy i pomaga w wyborze priorytetowych inwestycji. Prowadzi do efektywnej i oszczędnej realizacji konkretnego pakietu inwestycji.

Podjęcie działań planistycznych umożliwia terminową realizację procesu przygotowania inwestycji, rozpoczęcie często długotrwałych działań związanych z uregulowaniem kwestii terenowo – prawnych, uzyskaniem pozwolenia na budowę, a w kolejnym etapie wybór wykonawcy danego zadania inwestycyjnego. Wieloletni Plan Inwestycyjny pozwala na zaplanowanie scenariusza struktury finansowania inwestycji i podjęcie działań z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym, w tym także działań polegających na pozyskiwaniu środków ze źródeł pozabudżetowych, na przykład dotacji z Funduszy Strukturalnych.

Analiza budżetu Gminy Wojstawice w latach 2004 – 2008 w zł

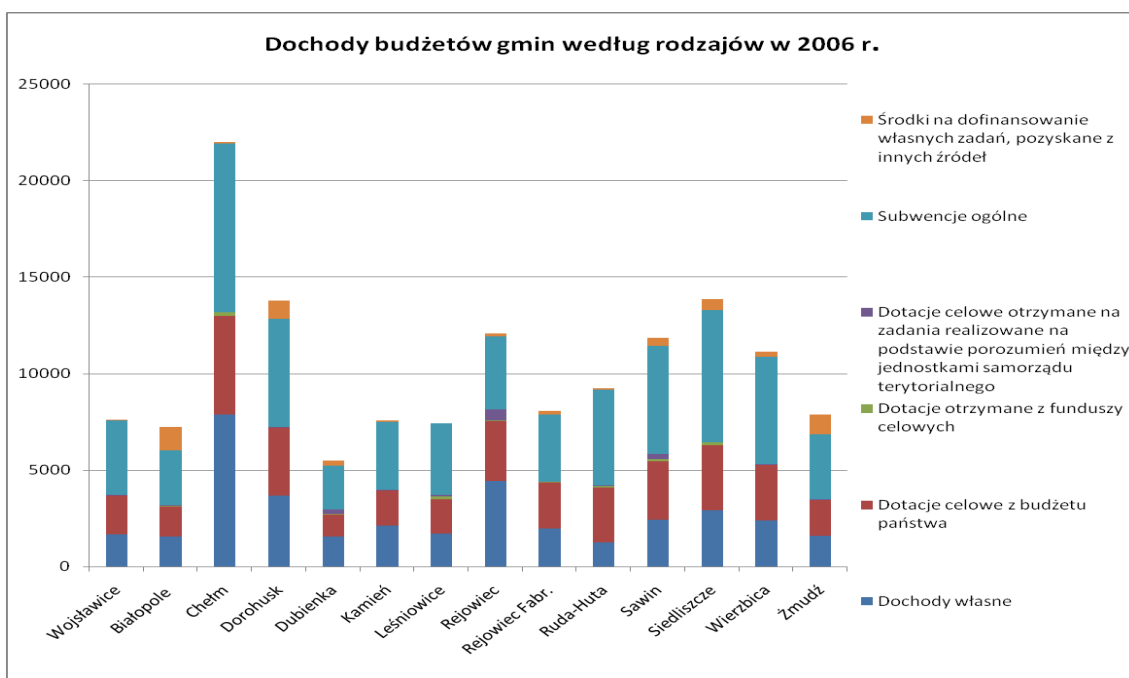
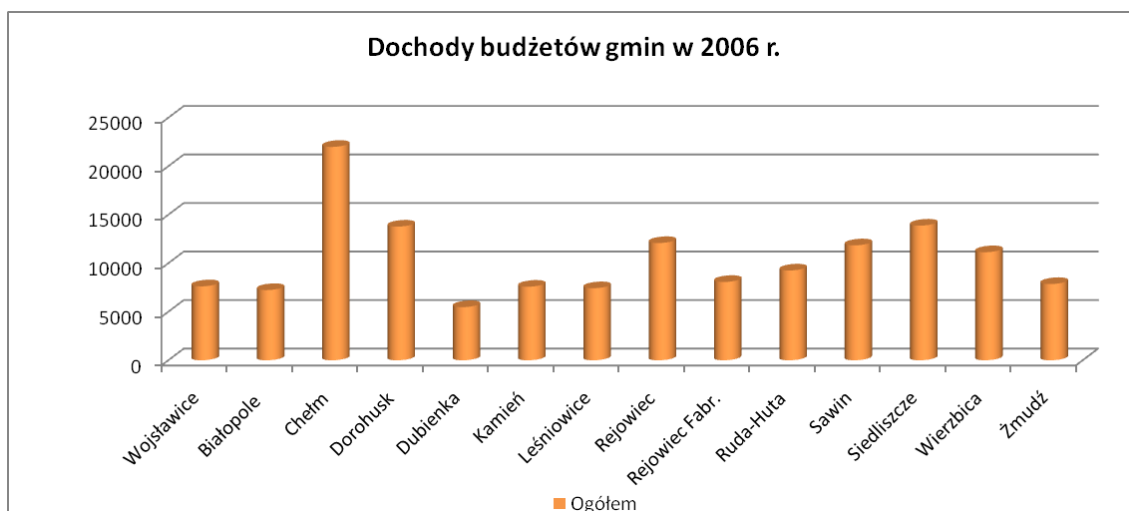
	Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008 Plan
I.	DOCHODY OGÓŁEM	6713487	7676308	7625377	8277915	9213307
1.	Podatki i opłaty pobierane przez gminę	1479381	1130802	1187096	1205575	1509610
	• podatek rolny	689184	655996	659296	671085	894487
	• podatek od nieruchomości	238959	243277	249821	241289	280800
	• podatek leśny	33906	37779	42554	42571	44800
	• podatek od środków transportowych	4658	6478	5572	4606	12000
	• podatek dochodowy od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	16491	13439	11823	9160	11000
	• podatek od spadków i darowizn	1896	1162	4099	5339	1500
	• opłata skarbową	20178	20975	18865	18795	19000
	• opłata targowa	34763	32027	27692	26810	31000
	• pozostałe dochody	439346	119669	167374	185920	215023

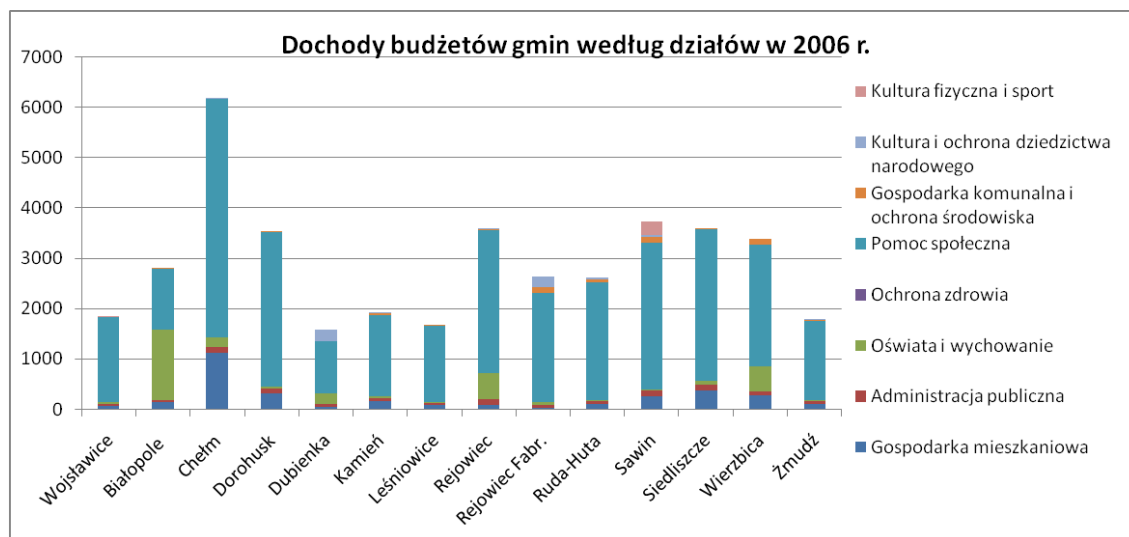
2.	Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	332795	482707	432898	469016	526817
3.	Dotacje celowe z budżetu państwa	1137864	2304396	2053798	2480600	2493967
4.	Środki na dofinansowanie zadań gminy ze źródeł pozabudżetowych	-	-	36200	-	-
5.	Subwencja ogólna	3763447	3758403	3915385	4122724	4682913
	• subwencja podstawowa	2453553	1481225	1593216	1719257	2092449
	• subwencja oświatowa	1260049	2277178	2322169	2403467	2590464
	• subwencja drogowa	49845	-	-	-	-
II.	WYDATKI OGÓŁEM					
1.	Wydatki inwestycyjne	905414	1607466	1636904	1269616	1421358
2.	Wydatki bieżące	5696243	6007616	6348955	7116349	8163988
	• wynagrodzenia	2301000	2380830	2434042	2692237	3165115
	• pochodne od wynagrodzeń	480000	515007	515926	540047	593155
	• wydatki rzeczowe	2442482	2605816	2867860	3417866	3939188
	• dotacje	472761	505963	531127	466199	466530
III.	WYNIK FINANSOWY	111830	61226	-360482	-108050	-372039
IV.	ŹRÓDŁO POKRYCIA DEFICYTU	-	-	pożyczk a	kredyt	pożyczk a

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
DOCHODY								
Dochody ogółem, w tym:	4751101	5663405	5861862	6713487	7676308	7625377	8277915	9213307
Dochody własne gminy	1425692	1434715	1424232	1812176	1613509	1619994	1674591	2036427
Subwencje ogólne	2720577	3008720	3484659	3763447	3758403	3915385	4122724	4682913
Dotacje	604832	1219970	952971	1137864	2304396	2089998	2480600	2493967
WYDATKI								
Wydatki ogółem, w tym na:	4367457	5987665	6016390	6601657	7615082	7985859	8385965	9585346
rolnictwo	11539	179845	26032	340240	21566	69767	80739	630991
transport	167073	541711	629936	801263	1692049	682810	1427028	833701
gospodarkę komunalną	277947	276472	258000	285739	233611	837264	247000	326500
gospodarkę mieszkaniową oraz niematerialne usługi komunalne	12623	645	49332	41598	191102	52365	107630	210000
oświatę i wychowanie	2172601	3127328	3071325	2628539	2656911	2610172	2746054	3146985
kulturę i sztukę	109340	127250	201643	214063	264693	306400	270012	244000
ochronę zdrowia	18579	17571	17590	17607	15831	16486	8364	15000
opiekę społeczną	472297	575618	517701	917886	1102472	1901410	1923109	2120375
kulturę fizyczną i sport	20000	27000	43520	60000	70214	57384	46187	63530
administrację samorządową	770860	871056	907112	971603	995002	994305	1011473	1311000
pozostałe	334598	243169	294199	323119	371631	457496	518369	683264

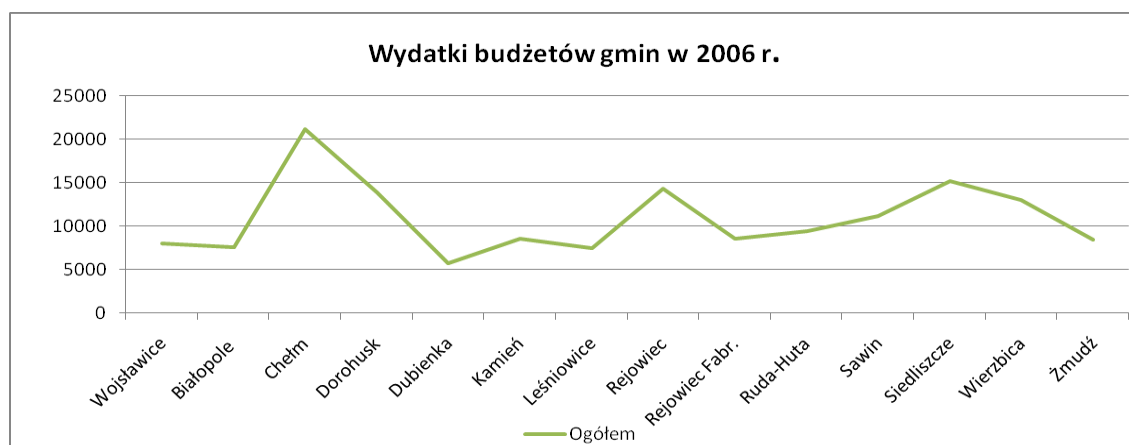
Najwyższe dochody w 2006 r. osiągnęła Gmina Chełm (22001,9 tys. zł.). Dochody budżetu Gminy Wojstawice wynosiły w 2006 r. 7625,4 tys. zł., w tym dochody własne 1650,8 tys. zł., dotacje celowe z budżetu państwa 2052,7 tys. zł., dotacje otrzymane na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego 0,3 tys. zł., subwencje ogólne 3915,4 tys. zł. i środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł 6,2 tys. zł. Poniższe wykresy prezentują poziom i strukturę dochodów budżetu gminy Wojstawice na tle innych gmin powiatu chełmskiego:

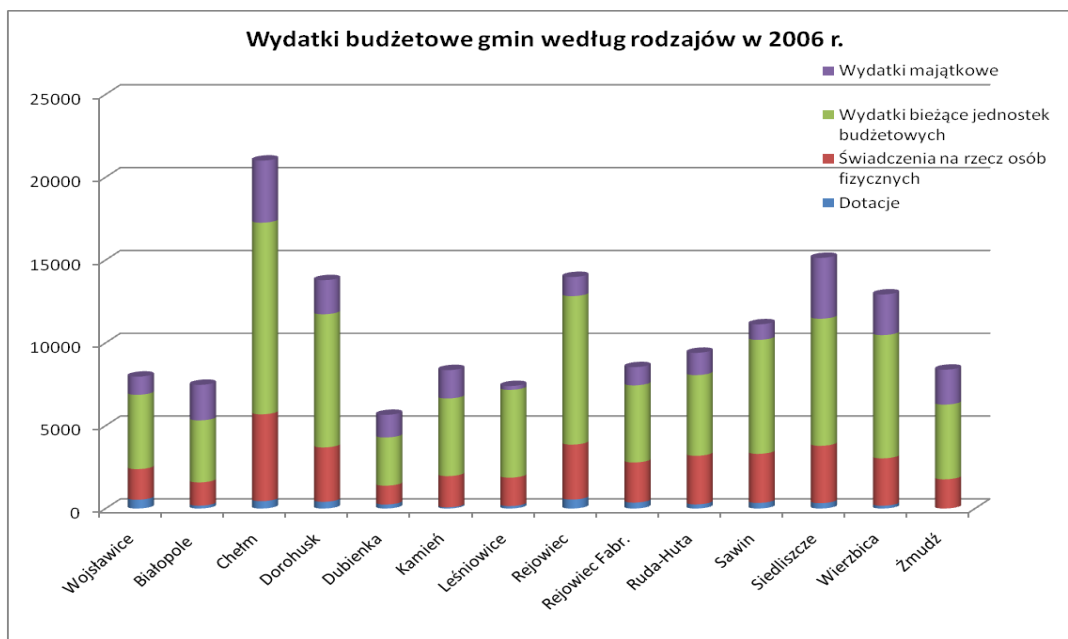

W Gminie Wojstawice w 2006 r. dochody budżetu gminy, pochodziły z działań takich jak: pomoc społeczna (1709,8 tys. zł.), administracja publiczna (54,3 tys. zł.), gospodarka mieszkaniowa (48,2 tys. zł.), oświata i wychowanie (26,4 tys. zł.), kultura fizyczna i sport (3,4 tys. zł.).

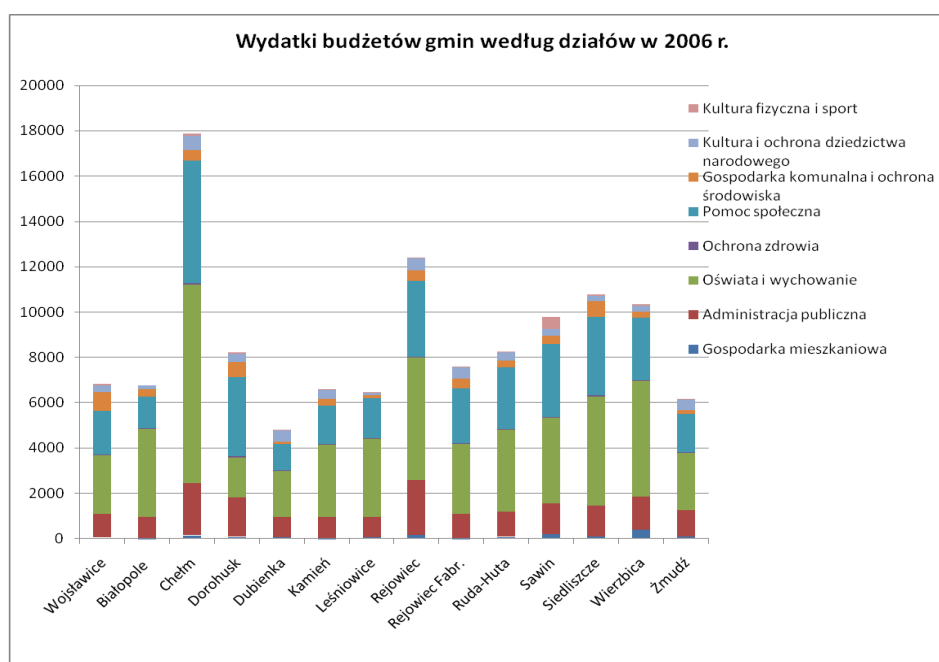

W 2006 r. wydatki budżetu Gminy Wojstawice wynosiły 7985,9 tys. zł. Najwięcej przeznaczono na wydatki bieżące jednostek budżetowych - 4485,4 tys. zł., w tym 2620,5 tys. zł. wynagrodzenia, składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy - 515,9 tys. zł., zakup materiałów i usług - 1151,1 tys. zł. Kolejnym rodzajem wydatków budżetu gminy były świadczenia na rzecz osób bezrobotnych - 1849,3 tys. zł., wydatki majątkowe - 1095,4 tys. zł. i dotacje 531,1 tys. zł.

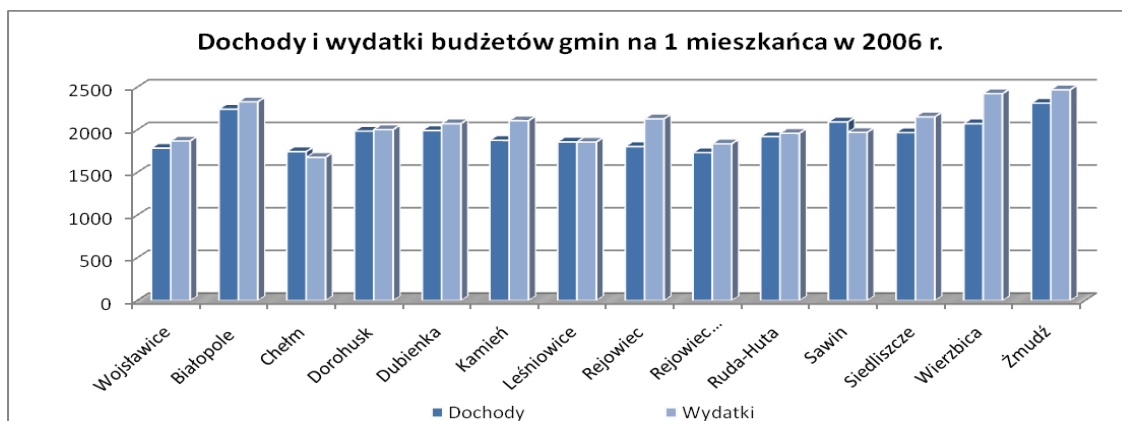

W roku 2006, Gmina Wojstawice poniosła największe wydatki na oświatę i wychowanie 2610,2 tys. zł., pomoc społeczną 1901,4 tys. zł., administrację publiczną 1050,5 tys. zł. Wśród innych wydatków budżetu gminy znalazły się także wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (837,3 tys. zł.), kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (306,4 tys. zł.), kulturę fizyczną i sport (57,4 tys. zł.), a także gospodarkę mieszkaniową (52,4 tys. zł.) oraz ochronę zdrowia (16,5 tys. zł.).

W 2006 r. w Gminie Wojstawice dochody przypadające na 1 mieszkańca wynosiły 1787,06 zł. (w tym własne 386,87 zł.), a średnie wydatki 1871,54 zł. (w tym inwestycyjne 256,7 zł.). Zarówno dochody jak i wydatki budżetu gminy przypadające na 1 mieszkańca były jednymi z najniższych w Powiecie Chełmskim.

Należy podkreślić, że Gmina Wojstawice posiada duże doświadczenie w realizacji projektów współfinansowanych z różnych funduszy wsparcia. Załącznik nr 5 zawiera zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę z dofinansowaniem uzyskanym w ramach funduszy europejskich oraz z innych źródeł.

XV. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1 – Zestawienie dokumentów i opracowań, które wykorzystano przy opracowaniu Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice

Załącznik 2 – Lista uczestników warsztatów nad Strategią Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice wraz z fotografiami z warsztatów

Załącznik 3 – Zestaw tabel z danymi statystycznymi – Gmina Wojstawice na tle pozostałych gmin Województwa Lubelskiego – tabele nr 1–21 opracowano na podstawie Rocznika Statystycznego Województwa Lubelskiego za rok 2006, Urząd Statystyczny w Lublinie

Załącznik 4 – Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Wojstawice z dofinansowaniem uzyskanym w ramach funduszy europejskich oraz z innych źródeł

Załącznik 5 – Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Wojstawice na lata 2008 – 2010

ZAŁĄCZNIK 1

- Strategia Rozwoju Gminy Wojstawice – opracowana przez Fundację Akademii Rolniczej w Lublinie, Lublin 1999;
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wojstawice na lata 2004 – 2007;
- Lokalny Plan Rozwoju Gminy Wojstawice na lata 2007-2015;
- Rocznik Statystyczny Województwa Lubelskiego za rok 2006, Urząd Statystyczny w Lublinie;
- Dane statystyczne Urzędu Gminy w Wojstawicach.

ZAŁĄCZNIK 2

**Lista obecności uczestników konsultacji społecznych
dotyczących opracowania
„Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wojśławice na lata 2008-2015”.**

Wojśławice, dnia 30 października roku

Lp	Imię i Nazwisko	Instytucja (pełniona funkcja)	Podpis
1.	Jolanta Janajko	sołtys - Ostrow - Holomia	
2.	Ewa Shortarska	SOŁTYS RADNA WITOLDOW	
3.	Karimien Furtak	Radny	
4.	Grabarczyk Leszek	sołtys w Graborniu	
5.	MAZIANNA SWATOWSKA	ZSP im. J. Kochanowskiego w Wojśławicach ul. Wolności WICEDYREKTOR	
6.	Jolanta Wojcik	ZSP i T. Kosciuszki w Wojśławicach nauczyciel	
7.	Desiuk Danuta	Pracownia Biuro - Kondlowo - Uściwole	
8.	Bożena Karimien	UG - Wojśławice	
9.	Andrzej Jarocki	Schr. NSZZ „S” Regionu Chekm.	
10.	Bruno Staniśko	Radny	
11.	Jaremek Lech	Pracownia sklep wielobranżowy Wojśławice ul. Rynek 13	
12.	Jolanta Yarov.	Gminne Centrum Kultury instr. upowszechl. kultury i sztuki	
13.	Edward Osiewicz	Gminne Centrum Kultury instr. upowszechl. nowacz form komsob	
14.	Witold Jedrzejak	Dueto BCK w Wojśławicach	
15.	Stanisław Jasiak	Kier. ref. U.G	
16.	Manhowski Jeremi	PKERiY Oddział Regionalny	
17.	Anna Fraceli	SOŁTYS RADNA M. CHEKMSKA	
18.	Edmund Czapka	Radny ul. Grabowiedo 5b	
19.	Jan Szporak	radny i sołtys ul. Wolności Ostrow	
20.	Grzegorz Rymanowski	Radny	
21.	Furtak Karimien	radny	
22.	Grzegorz Piatr	radny	

ZAŁĄCZNIK 3

Tab. 1. Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i na gospodarkę wodną w 2006 r.

Tab. 2. Powierzchnia i ludność w 2006 r.

Tab. 3. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2006 r.

Tab. 4. Przyrost naturalny w roku 2006 w promilach

Tab. 5. Pracujący w 2006 r.

Tab. 6. Wodociągi i kanalizacja w 2006 r.

Tab. 7. Zasoby mieszkaniowe w 2006 r.

Tab. 8. Mieszkania oddane do użytku w 2006 r.

Tab. 9. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2006/07

Tab. 10. Gimnazja dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2006/07

Tab. 11. Wychowanie przedszkolne w 2006 r.

Tab. 12 Biblioteki publiczne w 2006 r.

Tab. 13. Ważniejsze dane o leśnictwie w 2006 r.;

Tab. 14. Dochody budżetów gmin miejskich według rodzajów 2006 r.

Tab. 15. Dochody budżetów gmin miejskich według działów w 2006 r.

Tab. 16. Wydatki budżetów gmin miejskich według rodzajów w 2006 r.

Tab. 17. Wydatki budżetów gmin miejskich według działów w 2006 r.

Tab. 18. Dochody i wydatki budżetów gmin miejskich na 1 mieszkańca w 2006 r.

Tab. 19. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r.

Tab. 20. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD w 2006 r.

Tab. 21. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji PKD w 2006 r.

Tab. 1. Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i na gospodarkę wodną w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wydatki na ochronę środowiska				Wydatki na gospodarkę wodną	
	ogółem	w tym na			ogółem	w tym ujęcia i doprowadzenia wody
		gospodarkę ściekową i ochronę wód	ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu	gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych		
w tys. zł						
Powiat CHEŁMSKI	4428,6	3971,6	159,0	298,0	4918,8	3943,0
Gminy miejskie						
Rejowiec Fabryczny	159,0	-	159,0	-	-	-
Gminy wiejskie						
Wojsławice	309,5	309,5	-	-	69,8	69,8
Białopole	-	-	-	-	57,2	17,6
Chełm	389,4	389,4	-	-	898,3	885,0
Dorohusk	-	-	-	-	-	-
Dubienka	-	-	-	-	358,0	358,0
Kamień	981,0	981,0	-	-	192,3	-
Leśniowice	1,0	1,0	-	-	36,0	36,0
Rejowiec	214,5	214,5	-	-	-	-
Rejowiec Fabr.	238,0	238,0	-	-	-	-
Ruda-Huta	170,1	170,1	-	-	57,0	57,0
Sawin	-	-	-	-	905,6	175,0
Siedliszcze	1244,1	946,1	-	298	255,6	255,6
Wierzbica	-	-	-	-	2086,0	2086,0
Żmudź	722,0	722,0	-	-	3,0	3,0

Tab. 2. Powierzchnia i ludność w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w km ²	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		Ogółem	mężczyźni	Kobiety	na 1 km ²	
Powiat CHEŁMSKI	1885,6	79829	39452	40377	42	102
Gminy miejskie						
Rejowiec Fabryczny	14,3	4495	2180	2315	315	106
Gminy wiejskie						
Wojsławice	110,5	4256	2133	2123	39	100
Białopole	103,6	3210	1615	1595	31	99
Chełm	221,8	12670	6268	6402	57	102
Dorohusk	192,4	6922	3437	3485	36	101
Dubienka	96,1	2716	1351	1365	28	101
Kamień	96,8	4014	2011	2003	41	100
Leśniowice	117,7	3984	1954	2030	34	104
Rejowiec	106,3	6691	3269	3422	63	105
Rejowiec Fabr.	87,7	4648	2195	2453	53	112
Ruda-Huta	112,2	4794	2416	2378	43	98

Sawin	190,2	5633	2797	2836	30	101
Siedliszcze	154,2	7055	3468	3587	46	103
Wierzbica	145,8	5354	2674	2680	37	100
Żmudź	136,1	3387	1684	1703	25	101

Tab. 3. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	ogółem	W wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		przedprodukcyjnym		produkcyjnym		Poprodukcyjnym		
		ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	
Powiat CHEŁMSKI	79829	17807	8665	48136	22210	13886	9502	66
Rejowiec Fabryczny	4495	956	462	2864	1389	675	464	57
Gminy wiejskie								
Wojstawice	4256	903	399	2441	1100	912	624	74
Białopole	3210	668	318	2014	931	528	346	59
Chełm	12670	2966	1424	7900	3739	1804	1239	60
Dorohusk	6922	1471	718	4154	1896	1297	871	67
Dubienka	2716	569	264	1539	690	608	411	76
Kamień	4014	961	457	2449	1121	604	425	64
Leśniowice	3984	846	417	2325	1056	813	557	71
Rejowiec	6691	1351	658	4092	1905	1248	859	64
Rejowiec Fabr.	4648	1026	541	2726	1270	896	642	71
Ruda-Huta	4794	1064	479	2902	1327	828	572	65
Sawin	5633	1276	646	3343	1515	1014	675	69
Siedliszcze	7055	1595	814	4167	1890	1293	883	69
Wierzbica	5354	1327	641	3237	1497	790	542	65
Żmudź	3387	828	427	1983	884	576	392	71

Tab. 4. Ruch naturalny w roku 2006

WYSZCZEGÓLNIENIE	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
							Ogółem	W tym niemowląt	
	w liczbach bezwzględnych				na 1000 ludności				
POWIAT CHEŁMSKI	510	805	1085	-280	6,30	9,94	13,40	7,45	-3,45
Gminy miejskie									
Rejowiec Fabryczny	19	44	37	7	4,14	9,58	8,05	-	1,52
Gminy wiejskie									
Wojstawice	25	38	71	-33	5,75	8,74	16,33	-	-7,59
Białopole	29	42	44	-2	8,77	12,71	13,31	-	-0,61
Chełm	83	120	157	-37	6,47	9,36	12,24	8,33	-2,89
Dorohusk	54	67	103	-36	7,75	9,62	14,79	-	-5,17

Dubienka	17	29	64	-35	6,25	10,67	23,54	-	-12,87
Kamień	24	40	45	-5	5,86	9,77	10,99	25,00	-1,22
Leśniowice	13	36	60	-24	3,23	8,95	14,92	-	-5,97
Rejowiec	38	62	90	-28	5,57	9,08	13,18	-	-4,10
Rejowiec Fabr.	31	62	62	-12	6,63	10,70	13,26	-	-2,57
Ruda-Huta	30	45	79	-34	6,25	9,38	16,47	-	-7,09
Sawin	46	58	82	-24	8,03	10,12	14,31	17,24	-4,19
Siedliszcze	43	72	92	-20	5,98	10,02	12,80	27,78	-2,78
Wierzbica	41	65	61	4	7,53	11,94	11,20	15,38	0,73
Żmudź	17	37	38	-1	4,94	10,75	11,04	-	-0,29

Tab. 5. Pracujący w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
	Ogółem	w tym kobiety			rynkowe	nierynkowe
POWIAT CHEŁMSKI	5373	2949	270	1132	1099	2872
Gminy miejskie						
Rejowiec Fabryczny	644	276	-	239	205	200
Gminy wiejskie						
Wojsławice	179	105	8	20	36	115
Białopole	233	119	58	26	63	86
Chełm	758	458	49	111	145	453
Dorohusk	929	414	24	144	288	473
Dubienka	159	96	#	#	14	116
Kamień	140	106	#	#	15	115
Leśniowice	183	109	26	11	37	
Rejowiec	707	360	20	446	41	200
Rejowiec Fabr.	218	138	9	28	55	126
Ruda-Huta	158	93	14	19	22	103
Sawin	251	160	19	-	55	177
Siedliszcze	424	256	14	31	76	303
Wierzbica	243	163	12	18	32	181
Żmudź	147	96	5	12	15	115

Tab. 6. Wodociągi i kanalizacja w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	
	wodociągowa rozdzielcza	Kanalizacyjna	wodociągowe	Kanalizacyjne
	Stan w dniu 31.XII			
POWIAT CHEŁMSKI	1063,9	143,7	15908	2829
Gminy miejskie				
Rejowiec Fabryczny	37,1	11,3	628	203
Gminy wiejskie				
Wojsławice	73,4	8,2	1248	168
Białopole	74,1	3,0	763	37
Chełm	185,0	20,6	3026	432
Dorohusk	28,2	14,4	606	301
Dubienka	42,0	1,5	610	41

Kamień	62,7	11,0	984	216
Leśniowice	53,4	2,3	781	27
Rejowiec	96,7	13,0	1862	298
Rejowiec Fabr.	79,1	1,1	1233	12
Ruda-Huta	75,4	3,1	924	80
Sawin	27,7	18,8	804	376
Siedliszcze	131,3	11,3	1349	272
Wierzbica	49,0	11,4	640	211
Żmudź	48,8	12,7	450	155

Tab. 7. Zasoby mieszkaniowe w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²
POWIAT CHEŁMSKI	26407	92584	1917,6
Gminy miejskie			
Rejowiec Fabryczny	1529	5490	96,7
Gminy wiejskie			
Wojsławice	1556	5428	120,1
Białopole	1001	3663	82,2
Chełm	3699	14441	307,9
Dorohusk	2381	7945	168,3
Dubienka	1114	3697	73,9
Kamień	1225	4471	94,3
Leśniowice	1400	4868	96,3
Rejowiec	2464	8005	151,1
Rejowiec Fabr.	1545	5007	104,0
Ruda-Huta	1656	5552	111,4
Sawin	1931	6774	145,5
Siedliszcze	2239	7722	164,8
Wierzbica	1631	5927	122,9
Żmudź	1036	3594	78,4

Tab. 8. Mieszkania oddane do użytku w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			
	Mieszkania	Izby	powierzchnia użytkowa w m ²	
			mieszkań	przeciętna 1 mieszkania
POWIAT CHEŁMSKI	93	523	11517	123,8
Gminy miejskie				
Rejowiec Fabryczny	2	11	251	125,5
Gminy wiejskie				
Wojsławice	3	19	361	120,3
Białopole	-	-	-	-
Chełm	56	307	7158	127,8
Dorohusk	5	28	527	105,4
Dubienka	-	-	-	-

Kamień	2	14	229	114,5
Leśniowice	-	-	-	-
Rejowiec	1	6	116	116,0
Rejowiec Fabr.	3	17	308	102,7
Ruda-Huta	5	30	501	100,2
Sawin	7	39	927	132,4
Siedliszcze	4	22	544	136,0
Wierzbica	4	24	467	116,8
Żmudź	1	6	128	128,0

Tab. 9. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2006/07

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły	Pomieszczenia szkolne	Oddziały	Uczniowie	Absolwenci
POWIAT CHEŁMSKI	61	470	374	5796	1141
Gminy miejskie					
Rejowiec Fabryczny	1	16	16	316	62
Gminy wiejskie					
Wojślawice	4	27	21	325	63
Białopole	2	16	12	201	49
Chełm	7	61	46	914	171
Dorohusk	7	35	36	520	104
Dubienka	2	13	11	148	41
Kamień	5	40	27	341	57
Leśniowice	5	34	27	290	57
Rejowiec	4	36	29	459	65
Rejowiec Fabr.	5	38	28	320	55
Ruda-Huta	3	21	16	321	70
Sawin	4	37	26	399	100
Siedliszcze	4	37	32	530	108
Wierzbica	4	31	29	423	82
Żmudź	4	28	18	289	57

Tab. 10. Gimnazja dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2006/07

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły	Pomieszczenia szkolne	Oddziały	Uczniowie	Absolwenci
POWIAT CHEŁMSKI	24	167	148	3544	1221
Gminy miejskie					
Rejowiec Fabryczny	1	11	11	238	78
Gminy wiejskie					
Wojślawice	1	8	6	191	65
Białopole	1	7	6	145	43
Chełm	6	13	25	553	145
Dorohusk	3	31	13	317	111
Dubienka	1	8	6	131	29
Kamień	1	9	6	169	82
Leśniowice	1	9	6	177	65

Rejowiec	2	13	11	255	100
Rejowiec Fabr.	2	3	8	148	59
Ruda-Huta	1	7	7	188	73
Sawin	1	11	10	273	78
Siedliszcze	1	13	13	340	122
Wierzbica	1	13	12	259	97
Żmudź	1	11	8	160	74

Tab. 11. Wychowanie przedszkolne w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki		Miejsca w przedszkolach	Oddziały		Dzieci	
	ogółem	w tym przedszkola		ogółem	w tym w przedszkolach	ogółem	w tym w przedszkolach
POWIAT CHEŁMSKI	60	4	226	69	10	1044	226
Gminy miejskie							
Rejowiec Fabryczny	1	1	100	4	4	99	99
Gminy wiejskie							
Wojstawice	4	-	-	5	-	66	-
Białopole	2	-	-	2	-	34	-
Chełm	7	-	-	7	-	140	-
Dorohusk	6	1	36	5	2	80	44
Dubienka	2	-	-	2	-	28	-
Kamień	5	-	-	5	-	52	-
Leśniowice	5	-	-	5	-	33	-
Rejowiec	5	1	50	6	2	99	37
Rejowiec Fabr.	5	-	-	5	-	72	-
Ruda-Huta	1	-	-	2	-	54	-
Sawin	4	-	-	5	-	54	-
Siedliszcze	4	-	-	6	-	92	-
Wierzbica	5	1	40	6	2	96	46
Żmudź	4	-	-	4	-	45	-

Tab. 12. Biblioteki publiczne w 2006 r.

	Placówki biblioteczne		Księgozbiór woluminów	Czytelnicy	Wypożyczenia		Liczba ludności na 1 plac. Bibliot.
	ogółem	W tym biblioteki i filie			W tys.	Na 1 czytelnika	
POWIAT CHEŁMSKI	39	33	352,4	12779	249,0	19,5	2047
Gminy miejskie							
Rejowiec Fabryczny	1	1	13,1	1025	16,1	15,7	4495
Gminy wiejskie							

Wojstawice	1	1	22,9	459	6,9	15,1	4256
Białopole	3	3	26,4	418	8,6	20,5	1070
Chełm	6	5	54,5	1647	35,7	21,7	2112
Dorohusk	6	3	35,6	1244	24,4	19,6	1154
Dubienka	1	1	11,8	432	10,4	24,1	2716
Kamień	1	1	13,6	434	9,8	22,5	4014
Leśniowice	3	2	20,7	677	15,5	22,9	1328
Rejowiec	2	2	21,3	1099	17,3	15,7	3346
Rejowiec Fabr.	2	2	18,4	640	14,6	22,9	2324
Ruda-Huta	3	3	22,9	724	10,0	13,9	1598
Sawin	3	2	15,4	1117	29,4	26,3	1878
Siedliszcze	2	2	30,9	1086	21,5	19,8	3528
Wierzbica	4	4	31,7	1308	20,6	15,8	1339
Żmudź	1	1	13,0	469	8,1	17,3	3387

Tab. 13. Ważniejsze dane o leśnictwie w 2006

Wyszczególnienie	Powierzchnia gruntów leśnych							Lesistość (%)
	ogółem	W tym lasy	Ogółem publiczne				Własność gmin	
			razem	Własność Skarbu Państwa	W tym			
					W zarządzie lasów państwowych	W zasobie ANR		
W ha								
POWIAT CHEŁMSKI	33789	33269	28391	28309	27550	249	83	17,6
Gminy miejskie								
Rejowiec Fabryczny	15	15	6	2	-	1	4	1,0
Gminy wiejskie								
Wojstawice	1855	1846	882	880	815	28	2	16,7
Białopole	3617	3523	3466	3465	3458	-	1	34,0
Chełm	4288	4190	4124	4118	4063	14	6	18,9
Dorohusk	3322	3274	2926	2923	2858	59	3	17,0
Dubienka	2202	2184	1648	1643	1627	3	6	22,7
Kamień	713	708	443	443	415	7	-	7,3
Leśniowice	1502	1480	1075	1075	1045	3	-	12,6
Rejowiec	2685	2633	2479	2475	2406	-	4	24,8
Rejowiec Fabr.	2062	2037	1610	1606	1550	37	4	23,2
Ruda-Huta	1889	1874	1436	1429	1359	32	7	16,7
Sawin	4819	4751	4194	4192	4077	21	2	25,0
Siedliszcze	689	684	565	555	523	11	11	4,4
Wierzbica	1293	1278	1093	1088	960	25	5	8,8
Żmudź	2838	2792	2444	2416	2395	8	28	20,5

Tab. 14. Dochody budżetów gmin według rodzajów 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Dochody własne	Dotacje celowe z budżetu państwa	Dotacje otrzymane z funduszy celowych	Dotacje celowe otrzymane na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	Subwencje ogólne	Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł
Gminy miejskie							
Rejowiec Fabryczny	10141,0	3800,2	2776,6	170,1	0,1	2871,4	522,7
Gminy wiejskie							
Wojstawice	7625,4	1650,8	2052,7	-	0,3	3915,4	6,2
Białopole	7242,1	1566,1	1522,9	90,0	0,2	2833,6	1229,2
Chełm	22001,9	7869,4	5139,7	169,6	-	8751,8	71,4
Dorohusk	13781,7	3666,3	3552,3	-	0,5	5622,4	940,2
Dubienka	5480,8	1561,6	1143,6	40,0	199,5	2300,2	235,9
Kamień	7583,7	2108,1	1878,3	5,2	0,2	3511,4	80,5
Leśniowice	7431,3	1720,6	1774,0	135,8	83,5	3717,5	-
Rejowiec	12086,4	4426,5	3146,7	10,0	556,7	3787,8	158,6
Rejowiec Fabr.	8076,4	1962,4	2401,6	40,0	-	3469,3	203,1
Ruda-Huta	9257,9	1234,4	2841,5	89,6	23,6	4976,1	92,7
Sawin	11852,1	2409,4	3059,4	111,5	268,5	5586,8	416,6
Siedliszcze	13882,0	2916,3	3389,2	137,7	-	6870,6	568,3
Wierzbica	11142,2	2404,9	2896,7	1,8	0,4	5564,6	273,7
Żmudź	7862,1	1597,4	1859,3	31,0	0,2	3367,6	1006,6

Tab. 15. Dochody budżetów gmin według działów w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym							
		Gospo darka mieszka niowa	Admini stracja publiczna	oświata i wychowanie	ochrona zdrowia	pomoc społeczna	Gospo darka komu nalna i ochro na środo wiska	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	kultura fizyczna i sport
w tys. Zł									
Powiat Chełmski									
Gminy miejskie									
Rejowiec Fabryczny	10141,0	345,6	73,8	77,4	-	2538,3	38,3	-	-
Gminy wiejskie									
Wojsławice	7625,4	48,2	54,3	26,4	-	1709,8	-	-	3,4
Białopole	7242,1	131,1	48,7	1390,1	-	1231,9	5,5	-	-
Chełm	22001,9	1115,1	124,5	187,1	-	4772,7	0,4	1,1	-
Dorohusk	13781,7	300,5	105,7	41,6	-	3095,1	1,6	-	-
Dubienka	5480,8	42,1	46,4	220,7	-	1043,3	0,0	216,9	-
Kamień	7583,7	152,9	64,0	24,4	-	1629,7	47,0	2,0	-
Leśniowice	7431,3	77,1	48,5	8,9	-	1538,4	3,8	-	-
Rejowiec	12086,4	81,7	101,8	534,6	-	2858,2	10,0	4,9	-
Rejowiec Fabr.	8076,4	26,4	53,7	51,1	-	2184,8	107,6	203,1	-
Ruda-Huta	9257,9	87,0	73,1	10,4	-	2355,6	59,8	34,4	-
Sawin	11852,1	254,2	101,8	20,1	-	2939,4	111,3	28,3	280,3
Siedliszcze	13882,0	357,1	114,6	85,1	-	3028,8	14,4	-	-
Wierzbica	11142,2	266,0	71,8	516,9	-	2414,3	116,6	-	-
Żmudź	7862,1	101,7	70,6	9,4	-	1560,4	34,9	9,2	-

Tab. 16. Wydatki budżetów gmin według rodzajów w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym							
		dotacje	świadczenia na rzecz osób fizycznych	wydatki bieżące jednostek budżetowych				wydatki majątkowe	
				razem	w tym			razem	w tym inwestycyjne
					wynagrodzenia	składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy	zakup materiałów i usług		
w tys. zł									
Gminy miejskie									
Rejowiec Fabryczny	11745,0	519,4	2373,0	6729,9	3986,1	783,3	1681,9	1793,7	1793,7
Gminy wiejskie									
Wojsławice	7985,9	531,1	1849,3	4485,4	2620,5	515,9	1151,9	1095,4	1095,4
Białopole	7520,2	174,5	1401,1	3745,5	2272,4	450,4	842,9	2146,5	2146,5
Chełm	21159,8	446,0	5241,9	11567,8	6450,3	1290,2	3037,0	3748,8	3748,8
Dorohusk	13907,3	406,4	3283,0	8039,9	4819,3	868,2	1934,7	2058,4	2058,4
Dubienka	5701,3	242,0	1137,2	2909,8	1753,1	340,9	584,7	1366,0	1366,0
Kamień	8514,2	76,0	1880,2	4689,1	2925,4	565,9	938,4	1710,8	1710,8
Leśniowice	7427,9	150,2	1714,5	5300,1	2571,0	526,5	1980,1	230,7	230,7
Rejowiec	14264,1	544,2	3313,9	8964,3	4841,8	978,1	2267,0	1153,9	1153,9
Rejowiec Fabr.	8559,3	357,8	2419,8	4658,4	2792,6	583,3	1055,3	1099,0	1099,0
Ruda-Huta	9438,7	249,9	2931,2	4873,1	2914,7	573,2	1120,9	1344,6	1344,6
Sawin	11159,7	336,9	2962,5	6882,4	3841,1	778,9	1930,0	938,3	938,3
Siedliszcze	15182,9	325,0	3460,4	7672,1	4445,6	882,5	1960,0	3673,9	3673,9
Wierzbica	13032,5	171,1	2857,1	7444,2	4751,6	903,7	1453,2	2449,4	2449,4
Żmudź	8394,3	2,1	1760,5	4509,7	2757,9	519,2	1018,3	2108,4	2108,4

Tab. 17. Wydatki budżetów gmin według działów w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym							
		gospodarka mieszka- niowa	admini- stracja publiczna	oświata i wychowanie	ochrona zdrowia	pomoc społeczna	gospodarka komunalna i ochrona środowiska	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	kultura fizyczna i sport
w tys. zł									
Gminy miejskie									
Rejowiec Fabryczny	11745,0	329,5	1673,0	4859,3	43,1	2989,9	366,9	315,5	113,7
Gminy wiejskie									
Wojśławice	7985,9	52,4	1050,5	2610,2	16,5	1901,4	837,3	306,4	57,4
Białopole	7520,2	6,4	941,5	3911,4	20,4	1402,1	317,2	180,7	-
Chełm	21159,8	153,2	2315,5	8751,7	57,4	5397,1	458,6	644,8	93,0
Dorohusk	13907,3	85,5	1749,9	1749,9	58,6	3487,9	646,9	396,4	37,0
Dubienka	5701,3	81,4	872,2	2041,8	19,9	1170,1	99,1	520,1	18,3
Kamień	8514,2	10,0	941,2	3183,7	28,8	1707,1	282,5	411,6	32,3
Leśniowice	7427,9	79,8	878,6	3475,3	22,1	1744,1	133,5	103,4	35,0
Rejowiec	14264,1	157,1	2425,7	5416,6	27,8	3356,6	464,9	511,1	42,0
Rejowiec Fabr.	8559,3	6,8	1098,3	3058,0	46,0	2431,7	423,0	500,3	18,0
Ruda-Huta	9438,7	84,3	1102,9	3639,7	25,5	2706,7	293,5	362,4	47,0
Sawin	11159,7	190,2	1369,7	3782,8	30,1	3223,8	351,6	316,1	515,3
Siedliszcze	15182,9	92,2	1353,0	4813,2	67,1	3445,1	697,8	254,0	71,0
Wierzbica	13032,5	395,9	1446,4	5131,6	35,7	2734,9	277,7	269,1	55,8
Żmudź	8394,3	97,6	1165,5	2532,6	18,4	1703,6	154,9	455,6	36,3

Tab. 18. Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody		Wydatki	
	ogółem	w tym własne	ogółem	w tym inwestycyjne
	w zł			
Gminy miejskie				
Rejowiec Fabryczny	2237,16	838,33	2591,01	395,70
Gminy wiejskie				
Wojstawice	1787,06	386,87	1871,54	256,70
Białopole	2244,21	485,32	2330,41	665,17
Chełm	1745,91	624,45	1679,08	297,48
Dorohusk	1986,99	528,59	2005,09	296,77
Dubienka	1993,76	568,06	2073,94	496,89
Kamień	1878,54	522,20	2109,05	423,78
Leśniowice	1859,68	430,57	1858,84	57,74
Rejowiec	1805,29	661,17	2130,57	172,35
Rejowiec Fabr.	1734,24	421,39	1837,94	236,00
Ruda-Huta	1923,51	256,47	1961,09	279,37
Sawin	2094,02	425,68	1971,68	165,78
Siedliszcze	1969,08	413,65	2153,60	521,11
Wierzbica	2074,12	447,68	2426,01	455,95
Żmudź	2314,41	470,24	2471,11	620,66

Tab. 19. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNI ENIE	ogółem	Sektor		Z ogółem					
		publ iczn y	pryw atny	spółki handlowe		spółki cywilne	spół- dzielcze	fundacje, stowarzy- szenia i organizacje społeczne	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	w tym z udziałem kapitału zagrani- cznego				
POWIAT CHEŁMSKI	2857	207	2650	91	13	96	62	118	2154
Gminy miejskie									
Rejowiec Fabryczny	204	16	188	9	-	8	4	8	143
Gminy wiejskie									
<u>Wojsławice</u>	140	8	132	1	-	3	4	5	110
Białopole	134	9	125	1	-	9	5	8	89
Chełm	599	37	562	25	4	16	6	10	485
Dorohusk	248	22	226	14	3	8	6	15	175
Dubienka	97	13	84	1	-	5	3	9	63
Kamień	145	10	135	2	-	2	2	6	117
Leśniowice	147	10	137	9	4	5	3	5	109
Rejowiec	227	16	211	4	-	10	5	3	181
Rejowiec Fabr.	119	10	109	2	-	7	2	11	79
Ruda-Huta	114	10	104	6	1	3	4	4	81
Sawin	210	12	198	3	1	6	3	12	166
Siedliszcze	201	16	185	7	-	4	4	9	156
Wierzbica	165	9	156	5	-	6	7	10	120
Żmudź	107	9	98	2	-	4	4	3	80

Tab. 20. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym								
		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Przemysł		budowni- ctwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport, gospodar- ka maga- zynowa i łącznieść	Pośred- nictwo finansowe	Obsługa nierucho- mości i firm
			razem	w tym przetwór- stwo przemy- słowe						
POWIAT CHEŁMSKI	2857	213	272	258	284	962	62	215	97	211
Gminy miejskie										
Rejowiec Fabryczny	204	2	21	19	20	57	4	6	9	43
Gminy wiejskie										
Wojstawice	140	14	13	12	14	51	3	9	2	6
Białopole	134	35	8	7	9	28	2	4	8	6
Chełm	599	23	52	52	76	229	14	56	17	44
Dorohusk	248	11	22	18	19	103	8	12	5	16
Dubienka	97	9	7	6	7	27	2	1	2	12
Kamień	145	7	16	16	20	44	4	10	8	11
Leśniowice	147	14	19	18	13	47	1	13	8	3
Rejowiec	227	12	25	24	18	76	3	27	7	23
Rejowiec Fabr.	119	5	22	21	8	33	1	13	1	8
Ruda-Huta	114	10	17	16	10	31	3	11	2	7
Sawin	210	27	15	14	22	73	6	13	12	5
Siedliszcze	201	10	9	9	27	71	7	20	7	14
Wierzbica	165	14	16	16	13	53	4	16	8	9
Żmudź	107	20	10	10	8	39	-	4	1	4

Tab. 21. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji PKD w 2006 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym						
		przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport, gospodarka magazynowa i łączność	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm
POWIAT CHEŁMSKI	2154	204	279	888	56	203	89	134
Gminy miejskie								
Rejowiec Fabryczny	143	13	19	53	4	5	8	24
Gminy wiejskie								
Wojsławice	110	12	14	46	3	9	1	4
Białopole	89	6	9	26	2	4	7	5
Chełm	485	39	72	211	13	55	17	31
Dorohusk	175	14	19	94	5	12	3	9
Dubienka	63	5	7	26	-	1	1	10
Kamień	117	12	20	44	4	10	8	5
Leśniowice	109	14	13	40	1	13	7	2
Rejowiec	181	22	18	72	3	24	7	15
Rejowiec Fabr.	79	18	8	29	1	11	1	4
Ruda-Huta	81	12	10	28	3	9	2	5
Sawin	166	10	22	69	6	13	11	3
Siedliszcze	156	7	27	65	7	18	7	10
Wierzbica	120	12	13	49	4	15	8	4
Żmudź	80	8	8	36	-	4	1	3

ZAŁĄCZNIK 4

**Zestawienie projektów realizowanych przez Gminę Wojstawice
z dofinansowaniem uzyskanym w ramach funduszy europejskich**

L.p.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Źródło dofinansowania	Kwota dofinansowania
1.	Przebudowa dróg gminnych z chodnikami i kanalizacją deszczową w gminie Wojstawice	2005	ZPORR	961040,17 zł
2.	Odbudowa zbiornika wodnego przy ul. Uchańskiej w Wojstawicach	2006	SPO Rol.	173598,00 zł

ZAŁĄCZNIK 5

LIMIT WYDATKÓW NA WIELOLETNIE PROGRAMY INWESTYCYJ

Lp.	Nazwa programu/zadania	Cel programu/zadania	Jednostka organizacyjna lub koordynacyjna	Okres realizacji	Łączne nakłady	Wysokość wydatku											
						2009			2010			2011			2012		
						Ogółem	środki zewnętrzne	środki własne	Ogółem	środki zewnętrzne	środki własne	Ogółem	środki zewnętrzne	środki własne	Ogółem	środki zewnętrzne	środki własne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Budowa budynku siedziby władz samorządowych – ratusza w Wojsławicach	Budowa obiektu ratusza wraz z agospodarowaniem terenu	Gmina Wojsławice	2009 - 2011	4 000 000	150 000	0	150 000	1 000 000	200 000	800 000	2 850 000	0	2 850 000	0	0	0
2	Przebudowa placu targowego	Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej i z kostki brukowej. Remont szaletu publicznego i budowa pawilonu wystawowego	Gmina Wojsławice	2 010	600 000	0	0	0	600 000	450 000	150 000	0	0	0	0	0	0
3	Zagospodarowanie terenu nad stawem – II etap	Budowa pomostu, amfiteatru i wiaty grillowej	Gmina Wojsławice	2 010	500 000	0	0	0	50 000	0	500 000	0	0	0	0	0	0
4	Budowa Przyszkołnego Zespołu sportowego z przykryciem boiska o nawierzchni tartanowej cylindryczną halą namiotową w Wojsławicach - Kolonii	Budowa boisk otwartych, boiska o nawierzchni tartanowej z przykryciem halą namiotową, bieżni oraz skoczni	Gmina Wojsławice	2009 – 2010	2 500 000	500 000	0	500 000	2 000 000	1 875 000	125 000	0	0	0	0	0	0
5	Budowa wodociągu Stadarnia	Budowa sieci głównej wodociągu 4472 m oraz przyłączy o dł. 511,5 m	Gmina Wojsławice	2 009	200 000	200 000	0	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Budowa oczyszczalni wiejskich i kanalizacji w miejscowościach ul. Chełmska i Huta	Wykonanie sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Huta i ul. Chełmska i budowa oczyszczalni zbiorczych	Gmina Wojsławice	2012 – 2013	3 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 500 000	1 125 000	375 000
7	Budowa placu rekreacyjnego przy GCK – ul. Uchańska	Wykonanie amfiteatru z wydzieleniem placu zabaw i nowego szaletu	Gmina Wojsławice	2 010	500 000	0	0	0	500 000	375 000	125 000	0	0	0	0	0	0
8	Budowa oczyszczalni przyzagrodowych	Budowa 200 szt. oczyszczalni przyzagrodowych	Gmina Wojsławice	2010 – 2015	2 500 000	0	0	0	1 000 000	300 000	700 000	0	0	0	500 000	150 000	350 000

9	Budowa zbiornika rekreacyjnego przy ul. Chelmskiej	Zbiornik o pow. Lustra wody do 10 ha z zagospodarowaniem terenu wokół zbiornika	Gmina Wojsławice	2014 – 2015	1 500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Budowa wielofunkcyjnego placu zabaw dla dzieci w ulicy Rynek	Zagospodarowanie na ten cel terenu o pow. 0,20 ha	Gmina Wojsławice	2 010	90 000	0	0	0	90 000	45 000	45 000	0	0	0	0	0	0
11	Przebudowa dróg gminnych klasy „L” ul. Rynek (105034L) – ul. Chelmska (105036L) na odcinku od km 0+000 do km 1+336 z budową przepustu ramowego w km 0+367 z włączeniem do drogi wojewódzkiej nr 846 i drogi powiatowej nr 1839L”	Budowa przepustu na rzece Wojsławce, przebudowa linii energetycznych na kablówką w ul. Rynek, wykonanie nowej nawierzchni jezdni i chodników, oraz parkingów	Gmina Wojsławice	2009 - 2010	3 600 000	200 000	0	200 000	3 400 000	1 800 000	1 600 000	0	0	0	0	0	0
12	Remont drogi powiatowej Turowiec – Uchanie od km 0+000 do km 0+500	Remont podbudowy, wykonanie nowej nawierzchni z masy mineralno-asfaltowej grubości 4 cm	Gmina Wojsławice	2 009	200 000	200 000	80 000	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Remont chodnika w ul. Rynek na długości 90 m	Wykonanie nawierzchni chodnika z kostki brukowej, montaż nowej wiaty przystankowej	Gmina Wojsławice	2 009	60 000	60 000	20 000	40 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Remont drogi Witoldów – Czarnołoży na odcinku 1,000 km – I etap i w kierunku posesji p. Tokarskiego i p. Borysa	Wzmocnienie podbudowy, wykonanie nawierzchni betonowej o szerokości 3,0 m na odcinku 1 km	Gmina Wojsławice	2 010	100 000	0	0	0	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0
15	Remont odcinka drogi w ul. Rynek od posesji p. Semeniuka do wyjazdu przy budynku p. Czyż – Wepa	Wzmocnienie podbudowy łącznie z wykonaniem nawierzchni z betonu o grubości 12-15 cm na długości 150 m	Gmina Wojsławice	2 010	40 000	0	0	0	40 000	0	40 000	0	0	0	0	0	0
16	Modernizacja drogi powiatowej ul. Grabowiecka	Wykonanie chodnika o nawierzchni z kostki brukowej od skrzyżowania na odcinku 700	Gmina Wojsławice	2 010	150 000	0	0	0	150 000	120 000	30 000	0	0	0	0	0	0
17	Ostrów – Wojsławice do posesji p. Maciuka na odcinku 600m	Remont podbudowy, położenie nawierzchni bitumicznej o grubości 4 cm	Gmina Wojsławice	2 010	150 000	0	0	0	150 000	0	150 000	0	0	0	0	0	0

18	Droga Putnowice Wielkie – Aurelin na	Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na odcinku 1372 km	Gmina Wojślawice	2 011	230 000	0	0	0	0	0	0	230 000	0	230 000	0	0	0
19	Droga Turowiec – Wólka Putnowicka – Putnowice Wielkie	Naprawa podbudowy i wykonanie nawierzchni na najbardziej zniszczonym odcinku około 1,5km	Gmina Wojślawice	2 011	280 000	0	0	0	0	0	0	280 000	0	280 000	0	0	0
20	Droga Putnowice Wielkie – Korytyny na odcinku 900 mb	Modernizacja drogi – położenie nawierzchni o szerokości 3,0 m z remontem podbudowy	Gmina Wojślawice	2 010	220 000	0	0	0	220 000	100 000	120 000	0	0	0	0	0	0
21	Partyzancka Kolonia od posesji p. Mołczana w kierunku posesji p. Rożek – Dzik na odcinku 1,600 km	Wykonanie nawierzchni tłuczniowej na podbudowie z piasku	Gmina Wojślawice	2 013	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Droga ul. Uchańska – Zarowie na odcinku około 4 km	Wykonanie nasypu drogowego z ulepszeniem podłoża tłuczniem	Gmina Wojślawice	2 012	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	200 000	0	200 000
23	Droga ul. Chelmska – Stadarnia odcinek około 1,800 km	Wykonanie robót ziemnych i nawierzchni tłuczniowej	Gmina Wojślawice	2 012	150 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	150 000	0	150 000
24	Dokończenie budowy chodnika w ul. Uchańskiej – strona lewa i przystąpienie do remontu chodnika – strona prawa	Nowa nawierzchnia chodnika z kostki brukowej do przystanku	Gmina Wojślawice	2010 - 2011	120 000	0	0	0	20 000	0	20 000	100 000	50 000	50 000	0	0	0
25	Droga ul. Krasnystawska	Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na długości 1,0 km	Gmina Wojślawice	2 011	150 000	0	0	0	0	0	0	150 000	0	150 000	0	0	0
26	Remont drogi gruntowej od remizy OSP w Hucie w kierunku Krasnego	Roboty ziemne na odcinku ok. 1,5 km	Gmina Wojślawice	2 011	50 000	0	0	0	0	0	0	50 000	0	50 000	0	0	0
27	Remont drogi gminnej Partyzancka Kolonia – Rożęcín – Majdan Nowy – Majdanek – Hołużno	Roboty ziemne na odcinku ok. 2,0 km	Gmina Wojślawice	2011 – 2012	200 000	0	0	0	0	0	0	100 000	0	100 000	100 000	0	100 000
28	Remont drogi gruntowej na odcinku Huta – Jacki do Wólki Putnowickiej	Roboty ziemne na odcinku ok. 2,2 km	Gmina Wojślawice	2 012	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100 000	0	100 000
29	Remont drogi w Kol. Kukawka od posesji p. Miazgi do drogi powiatowej nr 1867L	Roboty ziemne na odcinku ok. 1,0 km	Gmina Wojślawice	2 011	50 000	0	0	0	0	0	0	50 000	0	50 000	0	0	0

30	Droga gruntowa w ul. Chełmskiej do pół tzw. „Biała Góra”	Utwardzenie odcinka od ul. Chełmskiej do posesji p. Banachiewicza – ok. 0,4 km	Gmina Wojsławice	2 013	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Razem					21 760 000	1 310 000	100 000	1 210 000	9 320 000	5 265 000	4 505 000	3 810 000	50 000	3 760 000	2 550 000	1 275 000	1 275 000
OGÓŁEM																	

ów w roku / w pełnych złotych/

2013 i lata następne			2014			2015		
Ogółem	środki zewnętrzne	środki własne	Ogółem	środki zewnętrzne	środki własne	Ogółem	a.środki zewnętrzne b.środki własne	
19	20	21	22	23	24	25	26	27
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 500 000	1 125 000	375 000	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	500 000	150 000	350 000	500 000	150 000	350 000

0	0	0	500 000	0	500 000	1 000 000	750 000	250 000
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0

0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
200 000	0	200 000	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0

120 000	0	120 000	0	0	0	0	0	0
1 820 000	1 125 000	695 000	1 000 000	150 000	850 000	1 500 000	900 000	600 000